

Redegørelse om regional udviklingsstrategi

Formandens Departement

1. Forord.....	3
2. Executive Summary	5
3. Indledning	7
4. Det nationale udgangspunkt for den regionale udviklingsstrategi.....	9
5. Taktiske mål og status for delstrategierne.....	13
5.1 Fokuseret indsats i folkeskolen	14
5.2 En lettere overgang mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne	21
5.3 En samlet plan for ungdomsuddannelserne	23
5.4 Et rummeligt arbejdsmarked med faglig mobilitet og fysisk mobilitet	25
5.5 Etablering af erhvervsklynger omkring væksterhverv	29
5.6 Modernisering af det kystnære fiskeri	40
5.7 Øget afsætning af grønlandske fødevarer	44
6. Arbejdet med at forberede en national anlægsstrategi	51
7. Præsentation af mål, strategier og indsatser i relation til RUS for kommunerne.....	57
7.1 Qaasuitsup Kommunua.....	58
7.2 Qeqqata Kommunua.	70
7.3 Kommuneqarfik Sermersooq	74
7.4 Kommune Kujalleq	78
8. Indsatser med særligt fokus på bygder og yderdistrikter	85
9. Forankring, organisering og kommunikation.....	88

Bilag:

Status for bosteder i Grønlands kommuner med særlig fokus på bygderne. V – Sammenfatning. Kommuneopdelt sammenfatning af hovedpunkter fra analysen af bosætningen i Grønland. Nordregio (2011).

1. Forord

Det helt overordnede fælles politiske ønske om større selvstændighed stiller os over for en række krav, herunder en større økonomisk selvårenhed.

Det får vi ikke uden at løfte i flok og uden at opnå meget synlige resultater i forhold til følgende erhvervs- og arbejdsmarkedspolitiske mål i prioriteret rækkefølge:

- Et mere differentieret erhvervsliv med store eksportindtægter fra andet end fiskerisektoren.
- Etablering af flere højproduktive arbejdspladser med bedre aflønning af arbejdsstyrken.
- Mange nye vellønnede jobs til den del af arbejdsstyrken, der står uden en kompetencegivende erhvervsuddannelse, og en tilsvarende målrettet indsats for at opkvalificere og omskole hertil.

Det er klart, at disse resultater ikke nås uden videre. Det kræver en vedholdende, omfattende og helhedsorienteret indsats. Det gælder på nationalt niveau, i de enkelte kommuner og i den private sektor.

Nedenstående citat stammer fra koalitionsaftalen. Det har været udgangspunktet for den proces, der i 2010 blev sat i gang med udformningen af en regional udviklingsstrategi i samarbejde med kommunerne. Den skal bidrage til at nå de politiske visioner om øget selvårenhed og øget velfærd for borgerne.

”Et stærkt selvstyre med en selv bærende økonomi er en opgave, som kun kan realiseres, hvis alle deltager aktivt. Naalakkersuisut foreslår en ny erhvervs- og udviklingspolitik under mottoet:

”Din region – dit valg”

Landets størrelse og bosætningsmønster medfører forskellige vilkår og muligheder. Naalakkersuisut ønsker at inddrage lokalbefolkningen i udviklingen af skræddersyede lokale løsninger, der svarer til de regionale og lokale behov.

I forbindelse med selvforsyning står bygderne som et vigtigt led i forhold til distribuering af vore egne produkter. Bygdernes økonomiske forhold og eksistensberettigelse skal gennemanalyseres og danne grundlaget for den videre planlægning.

Etableringen af de fire nye kommuner har allerede gjort meget for at uddelegere større kompetence fra Hjemmestyret til kommunerne. Men Naalakkersuisut ønsker at give kommunerne yderligere muligheder for selvforvaltning. Det stadige fokus på regionalpolitik vil forbedre Grønlands samlede økonomi, fordi den muliggør de forskellige dele af Grønland til hver for sig og i fællesskab at videreudvikle deres egne muligheder og kompetencer. Regionalpolitikken skal opstille planer for at decentralisere yderligere ansvar til de nye kommuner. Selvstyre er ikke kun et nøgleord i forholdet mellem staten og Grønland, men også mellem Inatsisartut og regionerne.

Naalakkersuisut vil videreudvikle en strukturovervågning af befolkningsudvikling, erhverv- og arbejdsmarkedsforhold, kompetenceudvikling m.v. som beskrevet af den grønlandske Selvstyrekommision. Et fælles vidensgrundlag om de opgaver vi står overfor, og en større viden om de muligheder, der byder sig, vil være med til at skabe større enighed og ro om de væsentligste reformarbejder. Men i den sidste ende: Det er op til befolkningen i regionerne at beslutte, hvad de vil. Det er regionernes befolkning, der ved, hvad der er bedst for deres region. Det er din region og dit valg.

Udviklingen skal forankres i de eksisterende og kommende vækstcentre, da man her kan sikre ægte og rentabel udvikling.”

Nu er det tid til at gøre status, om hvor langt arbejdet er nået og få taget en samlet drøftelse herom i Inatsisartut med henblik på at søge at opnå et fælles politisk afsæt i vore bestræbelser på at udvikle et mere selv bærende samfund.

Vi står foran et stort arbejde, som vil kræve yderligere og bredere involvering og tage år, hvis vi skal nå de ambitiøse mål, som nærværende redegørelse lægger op til. I 2011 og 2012 er det Naalakkersuisuts mål at forankre den regionale udviklingsstrategi bredere og søge en mere vidtgående inddragelse af interessenter rundt om i vort store land. Dette vil naturligvis skulle ske i nært samarbejde med kommunerne, der er tættest på borgerne og virksomhederne i det daglige.

I den forbindelse er det relevant at bringe et andet citat, fra nytårstalen:

”Jeg bliver nødt til at understrege; samarbejdet mellem Selvstyret og kommunerne skal blive bedre. Det er nødvendigt, at vi sammen forfølger de mål vi er enige om. Det er nødvendigt, at vi hver især erkender vores ansvar og handler derefter. Vi må etablere samarbejdsformer, som er smidigere og mere sammenhængende end de nuværende. Hvis vi på nogen måde skal gøre os forhåbninger om at vores samarbejde får positive resultater, både hvad angår beskæftigelsen og den sociale indsats, så er det nødvendigt at etablere en fælles forståelse. Uanset hvem vi måtte være, har vi som folkevalgte en fælles opgave, som er at arbejde for samfundets bedste og bane vejen for udvikling.”

Det er Naalakkersuisuts opfattelse, at vi allerede er kommet langt i retning af det efterlyste bedre samarbejde, som blandt andet er kommet til udtryk i processen omkring udarbejdelsen af denne redegørelse.

Som en del af arbejdet med den regionale udviklingsstrategi har borgmestrene og Naalakkersuisut nedsat en politisk koordineringsgruppe, hvor også KANUNUPE deltager. Den administrative styring af arbejdet er også et fælles-offentligt ansvar, uden at nogen af parterne af den grund har givet afkald på sin selvbestemmelsesret.

Tilsvarende er der nu etableret en fast følgegruppe for den regionale udviklingsstrategi med deltagelse af en række nøgleinteressenter. Målet hermed er tosidigt. Nøgleinteressenterne kan ad den vej dels komme med værdifulde input til, hvordan vi bedst tilrettelægger og prioriterer indsatserne, dels udgøre et vigtigt forum for at udveksle ideer og synspunkter for at forbedre samspillet mellem den private og offentlige sektor.

Det er væsentligt, da den regionale udviklingsstrategi netop ikke kun er et offentligt anliggende, men gerne være bredere funderet. Derfor er det også Naalakkersuisuts håb, at der ikke alene skabes et forum for drøftelse af den regionale udviklingsstrategi på nationalt niveau, men også kan etableres egnede fora til at koordinere og prioritere udviklingsindsatsen på regionalt niveau. Dette vil være værdifuldt blandt andet i forhold til at kunne udnytte de muligheder, vi står over for med etablering af nye væksterhverv og deraf følgende omstilling på arbejdsmarkedet og uddannelsesområdet i de kommende år.

Med disse ord ønskes god læselyst.

2. Executive Summary

Grønland står i dag overfor en række alvorlige problemstillinger, der skal tages hånd om, hvis regionaludviklingsstrategiens vision om et selv bærende samfund skal nås. Helt overordnet viser økonomiske fremskrivninger, at de offentlige udgifter vil løbe fra de offentlige indtægter i nær fremtid og vil derved efterhånden skabe massive underskud i de offentlige finanser. Den væsentligste årsag til denne udvikling er den demografiske udvikling, hvor der bliver flere ældre at forsørge i fremtiden, men færre i den erhvervsaktive alder til at betale regningen. Det er derfor bydende nødvendigt at få udarbejdet en langsigtet strategi, der adresserer en række væsentlige strukturelle problemer i det grønlandske samfund.

For det første er udgifterne til folkeskoleområdet meget høje, som følge af skolestrukturen, der blandt andet består af mange små bygdeskoler. Dertil kommer, at der er en stor gruppe folkeskoleelever, der har problemer med sprogfagene, især dansk, hvilket betyder, at de har svært ved at komme ind på en ungdomsuddannelse efterfølgende. Der er derfor behov for en overordnet strategi på folkeskoleområdet, der dels sikrer en øget kvalitet i undervisningen, dels sikrer, at de økonomiske midler bliver udnyttet bedst muligt.

Dernæst er det stadig under halvdelen af en folkeskoleårgang, der er gået i gang med en ungdomsuddannelse to år efter, de har forladt folkeskolen. Samtidig er der en række flaskehalseproblemer på ungdomsuddannelserne, der allerede i dag gør det svært for uddannelsesinstitutionerne at rumme elever.

Endelig er der en række problemstillinger på erhvervs- og arbejdsområdet, der skal håndteres. For det første skal fiskerisektoren moderniseres og indtjeningen for den enkelte op. Det betyder, at antallet af beskæftigede indenfor sektoren skal tilpasses ressourcegrundlaget. Dernæst er der en relativ stor andel af den potentielle arbejdsstyrke, der står udenfor arbejdsmarkedet. Allerede i dag er der mangel på og import af arbejdskraft i flere sektorer, specielt indenfor social- og sundhedssektoren samt bygge- og anlægssektoren. I fremtiden vil der være behov for langt mere arbejdskraft indenfor kommende væksterhverv, specielt råstofsektoren.

Regionaludviklingsstrategien er et forsøg på at udvikle en samlet strategi, der skal imødekomme ovenstående problemstillinger. Strategien består af syv nationale delstrategier indenfor uddannelse samt erhvervs- og arbejdsmarkedet. Endvidere vil der være en række tværgående nationale indsatser omkring infrastrukturer, anlæg og planlægning. Dertil kommer, at de fire kommuner har udarbejdet hver deres strategi for, hvordan de i deres kommune kan fremme vækst og velstand.

Nedenfor er de syv nationale delstrategier og de vigtigste indsatsområder og planer for dem:

Fokuseret indsats i folkeskolen:

- Inerisaavik udarbejder tids- og handleplan for hver kommune. Grundlag for samlet national handlingsplan
- Øget fokus på sprogkundskaber i folkeskolen
- Øget fokus på brug af IKT i undervisningen

En lettere overgang mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne

- Samlet plan for vejledningsindsatsen vedtages i løbet af 2011
- Februar – marts: Forløbsanalyse ift. elever fra folkeskolen
- Sektorstrategi for kollegier, skoler og efterskoler prioriteret indsatsområde i foråret 2011
- Strømligning af brobygningsforløb mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne

En samlet plan for ungdomsuddannelserne

- Udarbejdelse af handlingsplan i foråret 2011 for at skaffe flere lærepladser

Et rummeligt arbejdsmarked med faglig og fysisk mobilitet

- Der skal snarest vedtages overordnede politiske principper for at få målrettet og prioriteret det administrative arbejde med handlingsplan for 1) brobygning, visitering og vejledning, 2) omskoling og opkvalificering til væksterhverv, 3) det rummelige arbejdsmarked
- Plan for nemmere adgang til mobilitetsfremmende indsatser

Etablering af erhvervsklynger omkring væksterhverv

- *Råstoffer:*
 - IBA-aftalerne evalueres for at drage nytte af erfaringerne
 - bedre sammenspil mellem råstofskolen og kommunernes arbejdsmarkedsforvaltninger
 - Råstofskolen skal sikres mere stabile bevillinger
 - evt. tilpasning af lovgivning vedr. ”deltidsledige”, der tjener en årsløn på mindre end et år
- *Erhvervsfremme*
 - Ny erhvervsfremmestruktur og efterfølgende oplæg om innovation i første halvår af 2011
 - Rapport om Grønlands konkurrenceevne ift. de nye væksterhverv i første halvår af 2011
 - Tilpasning af lovgivningsmæssige rammer ift. væksterhverv, herunder næringsloven
 - tilskudsanalyse 2011
- *Turismeerhvervet:*
 - Ny turismestrategi på vej i løbet af første halvår af 2011

Modernisering af det kystnære fiskeri

- *Revidering af fiskeriloven:*
 - Første fase gennemføres til FM 2011 med forventet 2. og 3. behandling på EM 2011.
 - Uddybende analyse af strukturproblemerne inden for fiskerierhvervet i første halvår 2011.
 - Anden fase gennemføres senest FM 2012: generationsskifte, ressourcerentebeskatning mv.
- *Forvaltningsplan for hellefiskeri*
 - Forslag til en ny forvaltningsplan for hellefiskefiskeri foråret 2011
 - 2011 skal fungere som overgangsperiode for strukturtilpasningen

Øget afsætning af grønlandske fødevarer:

- Strategi- og handlingsplan vil blive udarbejdet i 2. halvår af 2011. Den vil bl.a. indeholde: hjemmeproduktion, servicekontrakter på indhandlingsanlæg, veterinær- og erhvervsfremmeområdet, særlig indsats for øget afsætning af sælskind på hjemmemarkedet

Arbejdet med at forberede en national anlægsstrategi

- En opdateret statusrapport omanlægsområdet vil blive udarbejdet i løbet af foråret 2011
- National anlægs- og investeringsstrategi for perioden 2012 – 2017 udarbejdes
- Sektorstrategi for kollegier, skoler og efterskoler er prioriteret indsatsområde i foråret 2011

Udviklingskonferencer

- I løbet af 2011 og 2012 søges afholdt regionale udviklingskonferencer i samarbejde mellem kommunerne og Selvstyret blandt andet mhp. at udvikle byggerne.

3. Indledning

I 2010 vedtog Naalakkersuisut en vision for den regionale udviklingsstrategi, som er inspireret af den grønlandske selvstyrekommissions betænkning, for at have en overordnet ledetråd for arbejdet, der er i tråd med et bredt politisk funderet mål for samfundets udvikling.

Vision for den regionale udviklingsstrategi – det strategiske mål

”Regionaludviklingsstrategien skal give gode rammer for udvikling af et selv bærende samfund, hvor alle har mulighed for at udvikle sig og opretholde livet ved aktiv selvforsørgelse.”

Udvikling på et bæredygtigt grundlag

Det er lagt ind som en fælles forudsætning for arbejdet med den regionale udviklingsstrategi, at indsatsen skal ske på et bæredygtigt grundlag.

Den bæredygtige udvikling skal bestå af de tre internationalt anerkendte dimensioner:

- den miljømæssigt / økologiske,
- den samfundsmæssige / økonomiske og
- den kulturelle / sociale dimension.

Det er målet søge at tage afsæt heri i det videre arbejde med de delstrategier, som skal bidrage til at nå det overordnede mål både på nationalt og regionalt niveau. At virkeliggøre dette er en udfordring, hvilket gennemgangen af de enkelte områder viser med stor tydelighed.

Rammer omkring den regionale udviklingsstrategi (RUS)

Det er væsentligt for samarbejdet mellem kommunerne og Selvstyret at have fælles forståelse omkring processen. Borgmestrene og Naalakkersuisut har derfor vedtaget følgende retningslinjer:

- Der er et selvstændigt politisk ejerskab til henholdsvis de respektive kommunale mål og strategier (kommunalbestyrelsen) i forhold til regionaludviklingsstrategien og de tilsvarende nationale mål og strategier (Naalakkersuisut).
- Parterne har en fælles interesse i at søge at bringe disse til at trække i samme retning for at nå de overordnede mål om en positiv erhvervs- og beskæftigelsesudvikling, der kan bidrage til at finansiere fremtidens velfærdsudvikling, der udmøntes til borgerne via såvel kommunerne som Selvstyret.
- De mange lokale initiativer, der bringes i spil, skal så vidt muligt forankres og bringes i spil via kommunerne. De skal derfor ikke afhandles via Selvstyret, med mindre dette følger klart af opgavefordelingen mellem kommunerne og Selvstyret.
- På finansloven for 2011 er der ikke direkte øremærket midler til RUS. Via en tekst-anmærkning er der dog skabt en fleksibilitet, der muliggør, at midler kan flyttes rundt mellem forskellige konti for at kunne understøtte mål og initiativer i regi af RUS. Parterne er enige om at søge at tilvejebringe midler inden for egne midler, der kan understøtte prioriteringer af fælles interesse i henholdsvis kommunalt og nationalt regi. Beslutninger herom er naturligvis op til kommunalbestyrelsen og Naalakkersuisut selv. Eventuelle faste fordelingsnøgler vil skulle følge gældende regler i de respektive sektorer og aftaler parterne imellem. De kan tages op i den politiske følgegruppe, hvis forholdene taler derfor.
- Byrde- og opgavefordelingen og opgaveudlægningen fra Selvstyret til kommunerne kan blive et tema i den regionale udviklingsstrategi, hvis en af parterne finder, at den nuværende arbejdsdeling udgør et væsentligt problem for fremdriften i RUS-arbejdet. Parterne vil i

givet fald bringe spørgsmålet op særskilt i den politiske styregruppe, der er nedsat mellem KANUKOKA/kommunerne og Selvstyret til at varetage styringen af opgaveoverførsler mellem Selvstyret og kommunerne og det videre arbejde med strukturreformen af den offentlige sektor.

Regionaludviklingsstrategien er således ikke en erstatning for kommunalreformen. Arbejdet med udlægning af opgaver til kommunerne er en selvstændigt og prioriteret opgave, der som beskrevet løftes i et andet forum.

Det regionale perspektiv

Levevilkårene i landet er meget forskelligartede. Det samme gælder udviklingsmulighederne og udfordringerne rundt om i landet. Dette har blandt andet resulteret i nedsættelse af Skatte- og Velfærdskommissionen samt arbejdet med at udforme en børn- og ungestrategi for at tage hånd om nogle af de væsentligste problemer.

Den regionale udviklingsstrategi skal supplere disse initiativer og afstemmes hermed i det kommende år. Det er nødvendigt i højere grad at tage afsæt i regionernes styrkepositioner og det samme gælder internt i kommunerne, hvis vi skal få skabt den nødvendige mere dynamiske samfundsudvikling, som eksempelvis Det økonomiske Råd i 2010 påpegede nødvendigheden af for at kunne finansiere fremtidens velfærd til gavn for landets borgere.

Ifølge Nordregio¹, handler regional udviklingspolitik blandt andet om at identificere og omsætte den enkelte regions indbyggede vækstmuligheder til konkret udvikling.

Det forudsætter, at regionalt bundne ressourcer, kompetencer og regionale muligheder i øvrigt aktiveres, hvilket igen forudsætter, at regionale og lokale aktører involveres aktivt i processen. Dette skal blandt andet ske gennem en regional udviklingspolitik.

Regionalt bundne ressourcer kan for eksempel være:

- naturgivne ressourcer i tilknytning til vedvarende energi såsom vind- eller vandkraft,
- landskabsmæssige og kulturelle kvaliteter i tilknytning til turisme,
- ressourcer i tilknytning til nærproducerede fødevarer,
- ikke-fornybare naturgivne ressourcer, der udnyttes på et bæredygtigt grundlag
- humane ressourcer eller kompetencer bundet i specifikke virksomheder eller virksomhedsmiljøer eller i specifikke forsknings- og undervisningsmiljøer.

Sammenhæng med andre strategiske initiativer

Der er igangsat flere andre strategiske arbejder, der skal forberede større reformer og initiativer. De vil kunne få betydning for det videre arbejde med regionaludviklingsstrategien. Herunder kan nævnes arbejdet i Skatte- og Velfærdskommissionen og i Transportkommissionen, der i første halvdel af 2011 munder ud i betænkninger. Begge ventes behandlet politisk i Inatsisartut i år. Endvidere kommer et forslag til en ny IKT-strategi i 2011, der også forventes at indeholde konkrete forslag, der kan understøtte indsatsen for at nå de taktiske mål i den regionale udviklingsstrategi. Det er derfor væsentligt, at forslag fra nævnte strategiarbejder behandles og i relevant omfang kommer til at indgå i de konkrete handlingsplaner i den regionale udviklingsstrategi. Denne proces forventes at ske løbende i løbet af 2011.

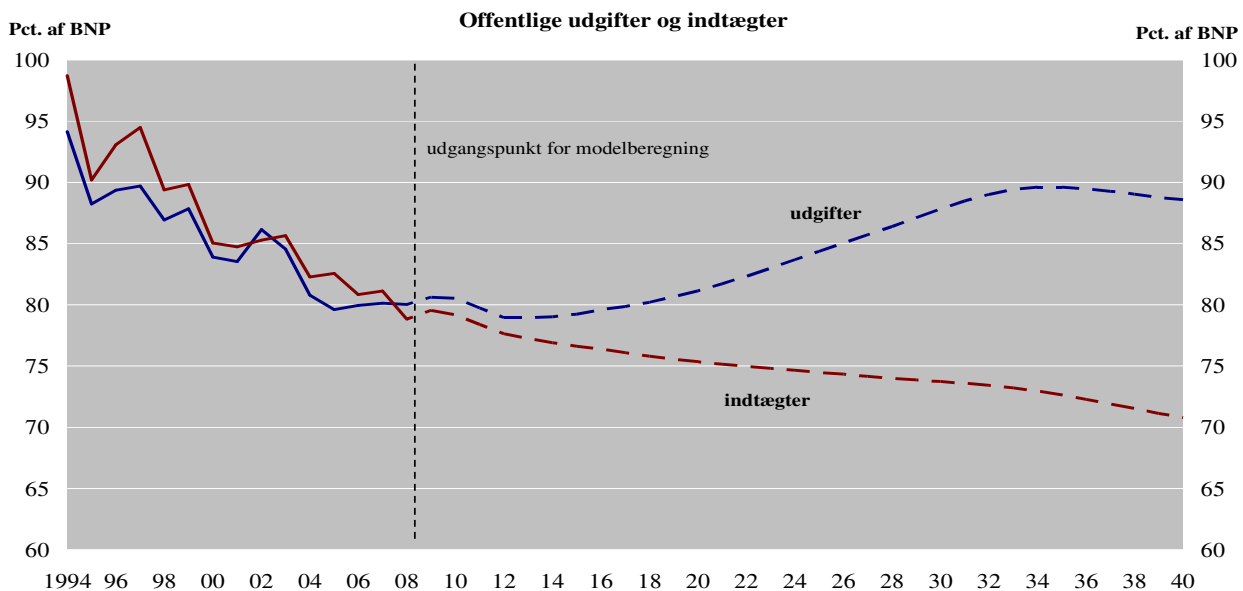
¹ Nordregio står for Nordisk Center for Regional Udvikling. Centeret beskæftiger sig med forskning, uddannelse og dokumentation af regional udvikling og har bistået med analysearbejdet omkring den regionale udviklingsstrategi..

4. Det nationale udgangspunkt for den regionale udviklingsstrategi

De finanspolitiske udfordringer

Grønland står i dag overfor nogle alvorlige finanspolitiske udfordringer, der kun vil blive større i fremtiden som følge af den demografiske udvikling i landet. Ligesom i de fleste andre vestlige lande bliver der født færre børn, samtidig med, at befolkningen lever længere. De to faktorer til sammen medfører, at der bliver stadigt færre personer i den erhvervsaktive alder, mens der bliver flere ældre at forsørge. Dermed kommer der et stigende pres på de offentlige serviceydelser. Nedenstående figur fra Økonomisk Råd (DØR) viser en prognose for, hvordan de offentlige indtægter og udgifter vil udvikle sig, når der tages højde for ændringerne i befolkningssammensætningen.

Figur 1: udviklingen af hhv. de offentlige udgifter og de offentlige indtægter, taget fra DØR's rapport 2010

Anm.: Ekskl. renter, tillagt salg af varer og tjenester. BNP skønnet i 2008. Fremskrivning fra holdbarhedsmodel med 1 pct. produktivitetsvækst.
Kilde.: Grønlands Statistik, Departementet for finanser, Politisk-økonomisk beretning 2010, og egne beregninger

Forsørgerbyrden består dog af to faktorer, nemlig ældreforsørgerbyrden og forsørgerbyrden i forhold til børn og unge. Da der bliver født stadigt færre børn, vil forsørgerbyrden i forhold til børn og unge blive gradvist reduceret, hvilket frem til 2020 vil modsvare den øgede forsørgerbyrde i forhold til den ældre del af befolkningen. I figuren ovenfor antages det derfor, at det faldende antal børn og unge vil medføre uændrede eller svagt faldende offentlige udgifter frem til 2020.

Dette vil dog kun være tilfældet, hvis det faldende børnetal medfører tilpasninger på børneområdet, så udgifterne til eksempelvis skoler og daginstitutioner falder, efterhånden som der bliver færre børn og unge. Denne tilpasning har ikke hidtil fundet sted, da ressourceforbruget pr. elev i folkeskolen i stedet er steget markant. Hvis den udvikling fortsætter, er de offentlige udgifter i figuren ovenfor undervurderet, og der vil derfor blive et endnu større "gab" mellem de offentlige udgifter og indtægter. Som følge af bestemmelserne i folkeskoleforordningen om overgangen mellem den tidligere og nugældende skolegang vil der gå et par år, før det kan ses på ressourceforbruget, at elevtallet falder.

Selv hvis der sker tilpasninger på børn- og ungeområdet efterhånden som børnetallet falder, er situationen uholdbar, da en så stor forskel mellem de offentlige udgifter og indtægter, som figuren viser, ikke vil kunne finansieres ved at optage lån. De offentlige udgifter skal med andre ord reduceres samtidig med, at der sikres et større indtægtsgrundlag. Denne tilpasning skal ske allerede nu, da en udskydelse blot vil medføre et endnu større tilpasningsbehov i fremtiden. Det er dermed nødvendigt at handle i forhold til nogle af de grundlæggende udfordringer, Grønland står overfor i dag, navnlig at sikre en arbejdsstyrke, der er tilpasset den fremtidige erhvervsstruktur, og som er tilstrækkeligt uddannet samt at sikre, at bygderne i højere grad bliver selvforsørgende.

Overordnede udfordringer på uddannelsesområdet

En af de sikreste måder at sikre et større indtægtsgrundlag til landskassen er ved at øge arbejdsstyrkens uddannelsesniveau. Produktiviteten vil blive øget, mens skattegrundlaget vil blive markant større, idet erhvervsindkomsten for den enkelte medarbejder vil stige betydeligt. En faglært person tjener nemlig ca. 30 procent mere end en ufaglært, mens en person med en lang videregående uddannelse tjener mere end dobbelt så meget som den ufaglærte. Dertil kommer, at uddannede personer ikke er nær så udsatte på arbejdsmarkedet og derfor i mindre grad vil være afhængige af overførselsindkomster i kortere eller længere perioder af deres arbejdsliv.

- I dag har kun ca. 40 procent af arbejdsstyrken en kompetencegivende uddannelse, hvilket medfører, at samfundet i dag går glip af en masse velfærd.
- Det betyder dog samtidig, at der er et stort uudnyttet potentiale, der kan sikre landskassen en markant øget indtægt, hvis befolkningen i højere grad begynder at uddanne sig.
- Selvom der er fremgang at spore, idet ungdomsuddannelserne kunne melde om rekordstore optag i år, er det kun ca. 15 – 17 procent af en folkeskoleårgang, der fortsætter på en ungdomsuddannelse direkte efter, at de har afsluttet folkeskolen. To år efter at en årgang har forladt folkeskolen, er det stadig kun ca. 43 procent, der har påbegyndt en ungdomsuddannelse.
- Det er derfor vigtigt at sikre, at de nødvendige rammer i uddannelsessystemet er til stede. Der skal derfor tages hånd om de problemer og flaskehalse, der findes i uddannelsessystemet i dag, og som kan stå i vejen for at øge befolkningens uddannelsesniveau. Disse problemstillinger hidrører blandt andet fra, at bygdebørnene generelt klarer sig dårligere i dansk og engelsk, hvilket medfører, at bygdebørn generelt har sværere ved at gennemføre en kompetencegivende uddannelse, idet stort set al undervisning på disse uddannelser foregår på dansk. Desuden er der mangel på uddannede lærere og på efteruddannelse af lærerne, blandt andet ift. brug af IKT i undervisningen. Flaskehalseproblemerne handler i øvrigt hovedsageligt om mangel på kollegier, undervisningslokaler og praktikpladser.

Overordnede udfordringer på erhvervsområdet

- Grønland har i dag langt den største eksportindtægt fra fiskerisektoren, men der er store strukturproblemer i dele af erhvervet. Omvendt er der gode potentialer for at skabe meget store eksportindtægter i råstofsektoren og ved en eventuel aluminiumsindustri. Det kræver dog en langvarig og fokuseret indsats samt større konkurrencedygtighed at udnytte disse potentialer og dermed ændret erhvervs- og arbejdsmarkedsstrukturer, så landet får et bredere indtjeningsgrundlag og en højere indtjening.
- Mange fiskere og fangere tjener kun meget lidt på deres erhverv → Der skal ske en tilpasning til ressourcegrundlaget af antallet af beskæftigede indenfor erhvervet.
- Samtidig er der brug for en modernisering af den kystnære del af flåden.
- Den offentlige sektor og offentligt ejede aktieselskaber udgør en meget stor del af det økonomiske kredsløb, og landet er delt op i mange, små delmarkeder. Dette gør det vanskeligt at

udvikle hjemmemarkedet og at skabe kritisk masse i forhold til afsætning og til at kunne nedbringe omkostningerne. Der er derfor behov for at få afklaret politikken på området.

Overordnede udfordringer på arbejdsmarkedsområdet

- Der er allerede i dag mangel på arbejdskraft i nuværende væksterhverv, og der vil være brug for arbejdskraft indenfor kommende væksterhverv.
- En uforholdsmæssig stor del af den uddannede arbejdskraft er bundet i den offentlige sektor.
- Samtidig er en relativ stor del af den potentielle arbejdsstyrke uden for arbejdsmarkedet, og der er en uforholdsmæssig høj arbejdsløshed blandt de ufaglærte.

Overordnede udfordringer i forhold til byggerne

Som led i forberedelsen af arbejdet med den regional udviklingsstrategi fik Selvstyret udarbejdet en rapport med titlen ”*Status for bosteder i Grønland – med særlig fokus på byggerne*” fra Nordregio. Rapporten er udarbejdet af Rasmus Ole Rasmussen, der gennem mange år har arbejdet med grønlandske problemstillinger i forskellige sammenhænge, herunder mobilitetsanalysen fra 2010.

Da rapporten er et omfattende værk, har Nordregio udarbejdet kommunale versioner af rapporten (findes på www.nanoq.gl). Disse rapporter indeholder data fra de enkelte kommuners bosteder, som skal holdes op mod de nationale gennemsnitsdata. Målet er, at de enkelte kommuner får et mere håndterligt redskab i forskellige sammenhænge.

Rapporten ”*Status for bosteder i Grønland – med særlig fokus på byggerne*” viser en række tydelige tendenser, som er væsentlige for det videre arbejde med den regionale udviklingsstrategi, herunder nedenstående:

- Overordnet er der de sidste 20 år sket en stor vandring fra bygd til by. Således er flere bygder blevet helt affolket i perioden, og hvis tendensen fortsætter, vil endnu flere bygder følge efter.
- Det er samtidig ofte de unge kvinder, der flytter, hvilket medfører, at den generelle tendens med færre børn og flere ældre er endnu mere udtalt i byggerne end i byerne. Dette medfører, at arbejdsstyrken i mange bygder falder, mens ældrebyrden stiger, hvorfor de sociale ydelser (specielt pension) ofte udgør en væsentlig andel af den samlede indkomst i den enkelte bygd.
- Dertil kommer, at uddannelsesniveaue i byggerne generelt er meget lavere end i byerne, hvilket også afspejles i indkomstfordelingen. Således er gennemsnitsindkomsten generelt lavere i byggerne end i byerne, ligesom de gennemsnitlige husstandsindkomster er væsentligt lavere i byggerne end i byerne. Billedet er dog ikke ensartet. Der er også store grupper af borgere i byerne med meget lave indkomster (ligesom der er borgere i nogle bygder med høje indkomster).

Strukturovervågningen omkring den regionale udviklingsstrategi

Ovennævnte rapport fra Nordregio kan imidlertid ikke stå alene. Det er væsentligt løbende at kunne følge udviklingen på de respektive politikområder, herunder også på områder omfattet af den regionale udviklingsstrategi. Både kommunerne, selvstyret, institutionerne og andre aktører har behov for løbende adgang til relevant ledelsesinformation. Det er vigtigt at kunne følge effekten af forskellige indsatser og initiativer.

Etableringen af et strukturovervågningssystem ligger i direkte forlængelse af Selvstyrekommissionens anbefalinger. Det overordnede mål hermed kan kort beskrives i følgende punkter:

- Det skal skabe et aktuelt og validt vidensgrundlag gennem løbende effektmåling på en række centrale områder, der skal muliggøre en effektiv planlægning og ledelse af de forskellige politikområder og skabe grundlaget for en effektiv styring af indsatsen på disse områder.

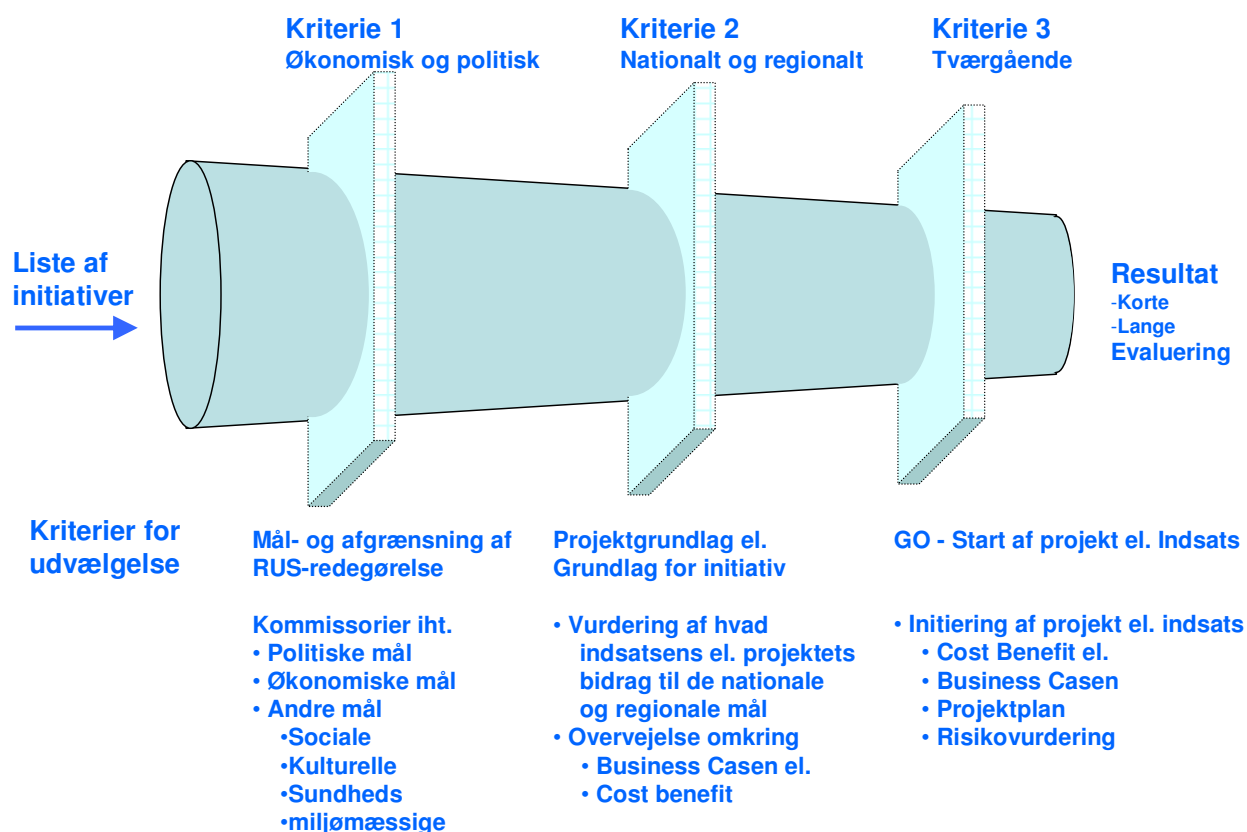
- Resultaterne af strukturovervågningen skal kunne give diskussionen på politisk eller administrativt niveau et fælles vidensgrundlag.
- Det skal sikre et stærkt udgangspunkt i forhandlinger med eksterne samarbejdspartnere.
- Resultaterne af strukturovervågningen skal indgå som et centralt element i kommunikation med alle interessenter i forhold til politikudvikling, herunder politiske organisationer, interesseorganisationer, virksomheder og den enkelte borger.

Derfor igangsættes nu et pilotprojekt omkring forløbsanalyser i forhold til unge, der forlader folkeskolen. Såvel kommuner som selvstyret vil få nytte af en kommende strukturovervågning, som vil give bedre styringsværktøjer for politikere og administratorer begge steder.

Nedenstående figur er en principskitse til brug for porteføljestyring og strukturovervågning. Den viser betydningen af dels de politisk udvalgte taktiske mål og samspillet mellem det nationale og regionale niveau for valget af indsatser og projekter, dels de dermed nødvendige overvejelser omkring omkostninger og forventninger til effekten heraf og af en løbende effektmåling.

*

Principskitse for prioriteringskriterier og målinger i RUS

5. Taktiske mål og status for delstrategierne

Visionen for den regionale udviklingsstrategi skal nås via gennemførelse af følgende 7 delstrategier:

- *Fokuseret indsats i folkeskolen*
- *En lettere overgang mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne*
- *En samlet plan for ungdomsuddannelserne*
- *Et rummeligt arbejdsmarked med faglig mobilitet og fysisk mobilitet*
- *Modernisering af det kystnære fiskeri*
- *Etablering af erhvervsklynger omkring væksterhverv*
- *Øget afsætning af grønlandske fødevarer*

Fælles for disse er, at de i større eller mindre omfang er gensidigt afhængige og har afledte konsekvenser for hinanden. Derfor kræver de et godt samarbejde mellem flere enheder.

For hver af delstrategierne er der udformet taktiske mål, der er vigtige at nå for at kunne realisere den politiske vision, og som skal bruges til at prioritere og afstemme initiativer og projekter inden for de pågældende hovedindsatsområder.

I de følgende afsnit gennemgås for hver delstrategi så vidt muligt følgende:

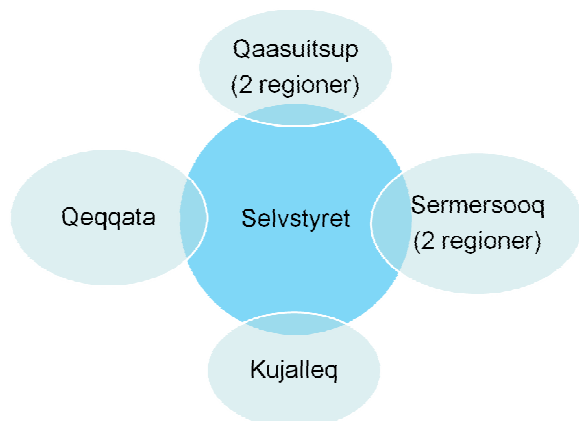
- *Vedtagne taktiske mål*
- *Status og udfordringer*
- *Delmål handlinger (igangsatte eller planlagte handlinger for at sikre målopfyldelse)*

Samspillet mellem den nationale og kommunale indsats i regionaludviklingsstrategien

Det er væsentligt at skelne mellem den nationale del af den regionale udviklingsstrategi og den regionale del i kommunalt regi. Den nationale del af strategien skal skabe de overordnede rammer for den regionale indsats. Den skal derfor kunne understøtte den kommunale strategi i forhold til blandt andet en aktiv arbejdsmarkeds- og uddannelsesindsats, som skal afspejle de fælles behov for at udvikle mere produktive erhverv i samfundet.

Kommunerne har udarbejdet forslag til de mål og indsatser, som de finder relevante i deres region, som dog ikke alle steder er blevet endeligt vedtaget politisk. Når disse mål og indsatser skal omsættes til konkrete handlingsplaner, bliver der dels brug for at prioritere, dels at afstemme indsatsen og virkemidler fra nationale aktører henholdsvis fra de kommunale og private aktører.

Figur. Principskitse for nationalt-kommunalt samspil i den regionale udviklingsstrategi

To af kommunerne har ret store forskelle i udviklingsmuligheder og udfordringer som bunder i geografiske forhold, ressource- og befolkningsgrundlag, logistik mv. Derfor kan det være formålstjenligt at operere med forskellige geografiske fokusområder i to af kommunerne i den regionale udviklingsstrategi. I figuren omtales de derfor som havende to regioner, men naturligvis som værende én samlet kommune.

5. 1 Fokuseret indsats i folkeskolen

Taktiske mål:

Øget kvalitet i undervisningen - med særlig fokus på bygger og yderdistrikter

Status og udfordringer:

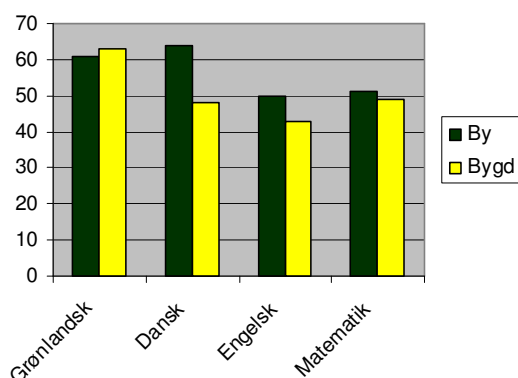
Folkeskolen er et afgørende fundament for udviklingen af samfundet. Derfor er det også et af hovedfokusområderne i den regionale udviklingsstrategi.

Den gældende forordning om folkeskolen trådte i kraft i 2003. De første elever, der har fulgt undervisningen i forhold til forordningens principper igennem samtlige 10 år vil forlade folkeskolen i 2013. Det vil allertidligst være muligt at foretage en egentlig evaluering af hvordan forordningen og principperne bag den virker herfra. Der vil dog realistisk gå flere år endnu, idet forordningen blandt andet skal vurderes på, hvor mange elever, der går direkte i et undervisningsforløb og gennemfører en uddannelse. Resultater fra midtvejsevalueringen af folkeskolen i 2010 peger dog ret entydigt på, at forordningen ikke er fuldstændigt implementeret på landets skoler. Det er navnlig på de mindre byskoler og bygdeskolerne at man er bagefter med implementeringen. Det er dog ikke muligt mere præcist at sætte tal på, hvor mange elever der undervises på skoler, der ikke til fulde har implementeret forordningen.

En nydannelse i forbindelse med forordningen og følgelovgivning omkring den er indførelsen af test af eleverne på 3. og 7. klassetrin. Testene er skriftlige og afholdes i fagene grønlandsk, dansk, matematik, og for mellemtrinnets vedkommende også i engelsk. Arbejdet med at udvikle trintestene blev sat i gang i 2003 og efter tre afprøvninger blev testene første gang taget i egentlig brug i 2007.

En løbende forbedring og udvikling af testene har fundet sted siden da. Det er derfor indtil videre svært at anvende udviklingen i trintestresultaterne til at vurdere om folkeskoleforordningen har en effekt på elevernes faglige standpunkter. Hertil er tidsserien for kort og testene har desuden undergået løbende forandringer. Resultaterne fra trintestene giver dog en fornemmelse af, hvordan by- og bygdeelever klarer sig i forskellige fag².

Figur 1: Løsningssikkerhed i % på 7. klassetrin (2009)

² Folkeskolens afgangsprøver aflægges på byskoler, hvor de fleste bygdeelever følger undervisningen fra 8. klassetrin. Det gør det vanskeligt rent statistisk at adskille by- og bygdeelever fra hinanden ud fra de afsluttende prøveresultater, mens trintestene gennemføres på både by- og bygdeskoler, hvilket gør en adskillelse mulig.

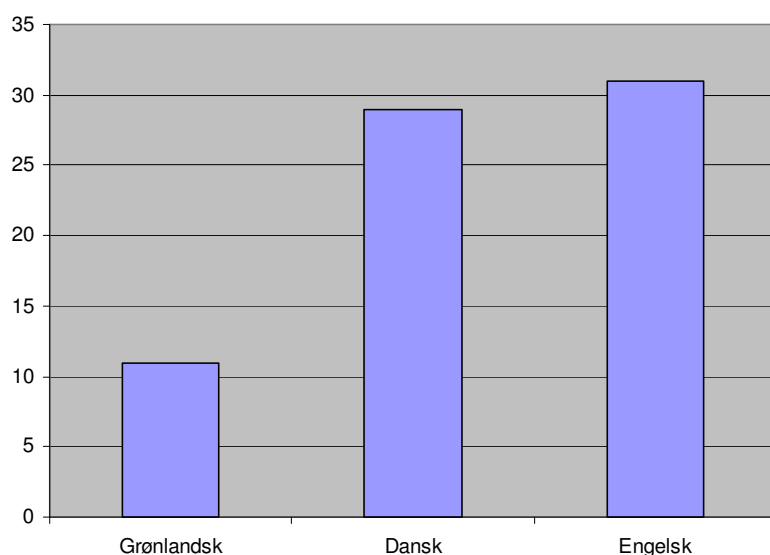
Kilde: Analyser og resultater af Trintest 2009 i den grønlandske folkeskole. (Inerisaavik 2010).

Af figur 1 fremgår det, at bygdelever i forhold til byelever klarer sig bedre i grønlandsk, nogenlunde lige så godt i matematik, men til gengæld dårligere i dansk og engelsk. Særligt de markant dårligere præstationer i dansk er et problem for bygdelever med hensyn til deres videre færd i uddannelsessystemet.

Bygdelever er i de fleste tilfælde nødt til at flytte til byskoler for at følge de sidste undervisningsår. Mange bor på skolehjem. Der er tale om en stor kulturel og personlig omvæltning for disse elever. Undersøgelser foretaget i forbindelse med evalueringen af folkeskolen tyder på, at det pædagogiske indhold i skolehjemmene varierer betydeligt fra by til by.

Folkeskolens afgangsprøver tyder, i lighed med trintestresultaterne på, at mange har problemer indenfor sprogfagene.

Figur 2: Andelen af elever i % med karakteren 5 eller derunder (2009)

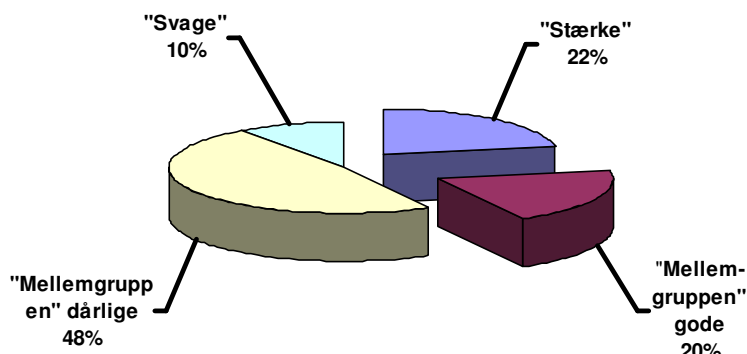
Kilde: Folkeskolen i Grønland 2009/2010 (Inerisaavik).

Af figur 2 fremgår det, at andelen af elever der fik karakteren 5 eller derunder i dansk og engelsk var på ca. 30 %. Igen tyder det på, at der for en stor gruppe af elever er en sproglig barriere i forhold til et videre uddannelsesforløb. Det bemærkes, at den gamle karakterskala er anvendt i figuren, da denne stadig blev anvendt i 2009.

En række elever forlader folkeskolen uden et prøvebevis. Det er primært specialklasselever, der her er tale om, men der er også en mindre andel af elever, der meldes ud af skolerne af forskellige årsager, fx ved overgang til beskæftigelse. Der var i alt tale om knap 90 elever i 2010.

En gennemgang af resultaterne fra folkeskolens afgangsprøver kan imidlertid give et for dystert billede af elevernes samlede faglige kvalifikationer hen over fagene. Departementet for Uddannelse har i samarbejde med Inerisaavik udarbejdet elevprofiler for de elever, der forlod folkeskolen i 2010.

Figur 3: Elevprofiler

Kilde: Specialkørsel på Inerisaaviks karakterdatabase

Der er en gruppe på ca. 10 % af eleverne, der må betragtes som meget fagligt svage. Gruppen er så svag, at den må betragtes som en fokusgruppe i den Børn- og Ungestrategi, som for øjeblikket formuleres i Selvstyret. Omvendt er der en gruppe af stærke elever på ca. 22 %.

Midtergruppen af de gode elever fordeler sig med ca. 20 % i den gode ende og ca. 48 % i den dårligste del. Sidstnævnte gruppe består for en stor dels vedkommende af elever, der er fagligt svage, særligt indenfor sprogfag.

Skal fremdriften i uddannelsesplanen fortsætte er det gruppen af de dårligste af mellemgruppen, der skal støttes. Denne gruppe er svag inden for sprogfagene og fokus skal fremover rettes mod at støtte disse elever.

På uddannelsesseminaret ”Skab fremtid 2” i Ilulissat i februar 2011 blev det ud fra gennemsnitskarakterer fra afgangsprøverne i folkeskolen påvist, at pigerne generelt klarer sig bedre end drengene. Drengene udgør den klart største del af eleverne med meget dårlige karakterer, og pigerne udgør omvendt en større andel af eleverne i gruppen med gode og meget gode karakterer.

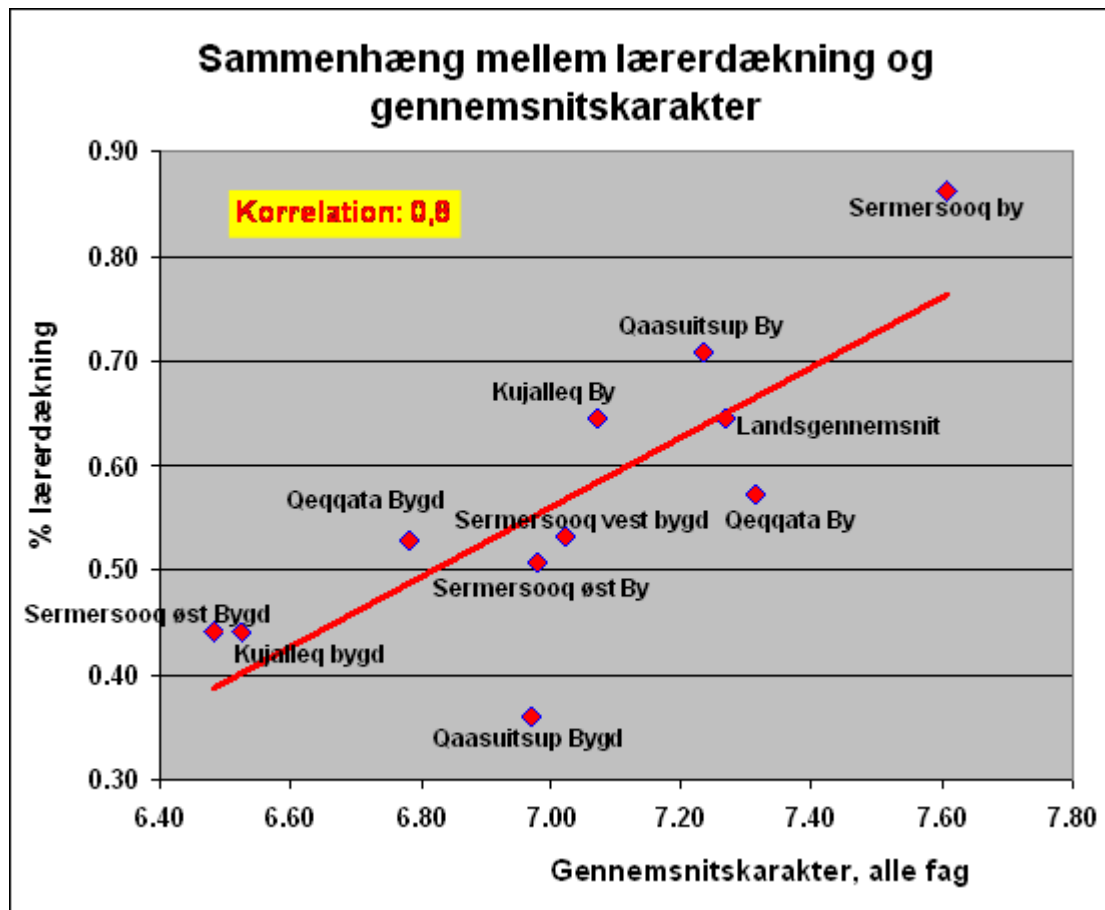
Et særligt problem i dagens folkeskole er fordelingen af uddannede lærere henholdsvis timelærere. Således er langt hovedparten af uddannede lærere er at finde på byskolerne, mens bygdeskolerne i stor udstrækning må anvende timelærere i undervisningen. Problemet findes dog også på flere byskoler. På landsplan er lærerdækningen 1,8 % mindre i skoleåret 2009/10 end den var i 2007/08.

Af figur 4 fremgår det meget tydeligt, at der er en positiv sammenhæng mellem lærerdækningen og den gennemsnitskarakter, der opnås af eleverne. Det er forventeligt, men det er overraskende, at sammenhængen er så stærk, som den ses at være³.

³ Rent teknisk måles styrken ved den såkaldte korrelation. Den er for de givne data på 0,8 eller 80 %, således at lærerdækningen forklarer hele 80 % af karaktergennemsnittene.

Sådanne analyser skal dog tages med det forbehold, at nogle af skolerne kan have mange socialt udsatte grupper. Dette bør der korrigeres for fremadrettet. Tallene er så markante, at det giver anledning til yderligere at få analyseret de mulige sammenhænge.

Figur 4: Sammenhæng mellem lærerdækning og gennemsnitskarakterer

Den uens lærerdækning og små faglige miljøer gør det oplagt at brug IKT mere systematisk i undervisningen og efteruddannelsessammenhæng. Konferencen "Sarfarissoq II – E-ducation", der blev afviklet i september 2010, havde dette som hovedtema. Konferencen og den efterfølgende hvidbog derfra viste, at der er en række udfordringer i forhold til at udnytte IKT systematisk i hele undervisningssystemet. Problemerne er ikke løst ved eksempelvis alene at nedsætte skolernes omkostninger til Internet-forbindelser. Der skal mere til, herunder savnes efteruddannelse af lærere.

Delmål og handlinger:

Folkeskolen er et indsatsområde under den regionale udviklingsstrategi. Der kan allerede nu peges på nogle brede og generelle fokusområder. Det er en national opgave at få løftet niveauet i folkeskolen. Det er en opgave, der ikke alene skal løftes i den enkelte klasse eller skole. Den fordrer en bred og helhedsorienteret indsats på mange niveauer og med inddragelse af en række interessenter.

I samarbejde med KANUKOKA har Inerisaavik indgået aftale med de 4 kommuner om opfølgning og styrkelse af implementeringen af folkeskoleforordningen med udgangspunkt i midtvejs-evalueringens anbefalinger og kommunernes behov og indsatsområder ud fra følgende temaer:

- **Evaluering af folkeskolen og forventede planer for opfølgning herpå**

Med udgangspunkt i trintestresultater for 3. og 7. klasse og resultater fra folkeskolens afsluttende evalueringer udarbejder kommunen indsatsområder, som vil danne grundlag for, at skoleledelsen kan udarbejde handleplaner for skolens virke. I handleplanen styrkes brug af evalueringstvækketøj Angusakka, især med redskaber som vedrører, at eleverne i samarbejde med læreren sætter mål for egen læring, handleplaner og evaluering som grundlag for samarbejdet mellem skole og hjem samt en målrettet planlægning af skole- og læringsforløb.

- **Forløbsanalyse i forhold til unge, der forlader folkeskolen**

Med elevprofiler for afgangseleverne 2010 fordelt på køn og fordelt på efterskoler, studieforberedende uddannelser, erhvervsfaglige uddannelser og restgruppen foretages forløbsanalyser i samarbejde med kommunen med fokus på restgruppen med henblik på at udarbejde handleplaner sammen med den enkelte unge.

- **Vejledning og brobygning mellem folkeskolen og ungdomsuddannelser**

På baggrund af forløbsanalyser for unge, der forlader folkeskolen, styrkes vejledningen i folkeskolen og især ved brobygningen mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne.

- **Elever med særlige behov**

I samarbejde med kommunernes PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning) sættes fokus på elever med særlige behov. Rådgivningslærere i specialundervisning tilbydes modulopbyggede kursusaktiviteter, der skal hjælpe til med at forbedre indsatsen over for elever med særlige behov. En af kommunerne har som et tema udvalgt elever med dårlige opvækstvilkår. Formålet er at kunne bidrage til, at disse elevers familier og eleverne selv kan løftes og give dem bedre muligheder for det gode liv som voksne.

- **Overgang fra bygd til by – kollegier og skolehjem**

Tiltag med henblik på at forbedre elevgruppens chancer for bedre skole og erhvervs- og uddannelsesforløb.

- **Rejselærerordningen og fjernundervisning**

Sammen med Kommuneqarfik Sermersooq udveksles erfaringer og viden med andre kommuner med henblik på løfte niveauet i små skoler, i sprogundervisningen og i brug af IKT i undervisningen.

- **Ressourcepersoner**

Sammen med kommunen at aktivere lærere som har akademisk diplomuddannelse, masteruddannelse og kandidatuddannelse og eventuelt andre egnede ressourcepersoner i kommunens indsatsområder.

- **Ressourceforbrug**

Nøgletal for skolevæsenet i kommunen, hvor enkelte skoler belyses med undervisnings- og lærerløntimetal, den samlede specialundervisning, undervisningsprocenten og elevernes timetal i forhold til årsnormens minimumstimetal til brug for kommunens udarbejdelse af styrelsesvedtægt for kommunens skolevæsen og som redskab til kommunens og Naalakkersuisuts tilsyn med skolerne.

- **Overblik over kommunens implementering af effektive undervisningsprincipper**

Til brug for kommunens implementeringsplan udarbejder skolelederne overblik over skolens status som grundlag for at styrke undervisningens faglighed og elevens personlige udvikling.

- **Tids - og handleplaner**

Ud fra kommunens udstukne rammer og mål vil den daglige øverste ledelse af Inerisaavik sammen med de respektive kommuner udarbejde en tids- og handleplan for hver af kommunerne, som også skal være udgangspunkt for at udarbejde en samlet landsplan. Disse redskaber vil være grundlag for evt. halvårslige statusrapporter til orientering af hinanden og mulighed for at støtte og hjælpe hinanden for at løfte restgruppen og risikogruppen.

- **Deltagere**

Skoleseminarerne med kommunerne afvikles i marts 2011. Ved skoleseminarerne deltager kommunalbestyrelsesmedlemmer, skolebestyrelsesmedlemmer, kommunens administrative ledelse, skoleledere, uddannelseschefer, tillidsrepræsentanter, elevrådsrepræsentanter, PPR, Piareersarfiit, erhvervsrepræsentanter og lærere. Deltagergruppen varierer fra kommune til kommune, men folkevalgte, administrationen, skoleledere, lærere og elever er repræsenteret.

Inerisaavik vil være repræsenteret med al det nødvendige pædagogiske personale til at støtte kommunerne. KANUKOKA og KIIN vil også være repræsenteret. Ilinniarfissuaq inviteres.

- **Udfordringer**

Skoleseminarerne vil danne grundlag for at pege på forslag til løsninger på de udfordringer og problemstillinger, som overgangen fra førskole til skole og brobygningen mellem skole og ungdomsuddannelserne videre til erhvervslivet samt fra bygd til by giver:

- Tiltag for restgruppen og den svage elevgruppe vil være en udfordring. Her er der typisk brug for en helhedsorienteret tidlig indsats, der ikke alene skal løftes inden for rammerne af folkeskolen.
 - Den decentrale læreruddannelse med fokus på bygder og andre små skoler og målrettede tiltag for timelærere vil være en udfordring. I det daglige sidder disse for en stor dels vedkommende i små faglige miljøer. Der er derfor brug for nytænkning, herunder øget brug af netværk, rejselærerordninger og efteruddannelsesaktiviteter, der til dels baserer sig på brug af IKT.
 - Det er ligeledes en udfordring at skabe en sammenhængende indsats omkring folkeskolen, der tager højde for sammenhængen med regionens, kommunens, byens og bygdens sociale og kulturelle udvikling. Dette kompliceres yderligere af de ændringer i samfundsudviklingen, der skyldes dels klimaændringerne og deres indflydelse på fangst og fiskeri, dels de udfordringer, som nye erhvervsmuligheder på ressourceområdet vil give nu og i de kommende år.

Supplerende behov

Ud over de her anførte tiltag vil der være behov for en særlige fokuseret indsats på følgende:

- Øget fokus på engelsk, dansk, matematik og naturfag.
- Øget fokus på at afdække årsagen til og afhjælpe problemet med, at drengene i gennemsnit klarer sig dårligere end pigerne ved folkeskolens afgangsprøver.
- Øget anvendelse af IKT i undervisningen. Der skal formuleres en handlingsplan på området og sikres et ansvar for fremdriften heri. Dette kan blandt andet ske med omtalte hvidbog fra Sarfarissoq II.
- Bedre ressourceudnyttelse af knappe lærerressourcer, herunder øget fokus på at anvende uddannende lærere i folkeskolen, og så vidt muligt sikre, at disse har en stor del af deres undervisning i deres linjefag.
- Inddragelse af andre ressourcegrupper til at forestå dele af undervisningen, herunder eksempelvis gennemførelse af temauger i samarbejde med virksomheder og arbejdsmarkedets parter. Dette bør ske i samarbejde med en lærer.
- Det pædagogiske udviklingsarbejde på førskoleområdet skal intensiveres og så vidt muligt omfatte samtlige bygder og byer inden slutningen af 2012. Dette vil indgå i det videre arbejde med børn- og ungestrategien.

Der vil derfor i 2011 blive udarbejdet en samlet handlingsplan, der skal bidrage til at nå det taktiske mål omkring folkeskolen inden for rammerne af den regionale udviklingsstrategi.

5.2 En lettere overgang mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne

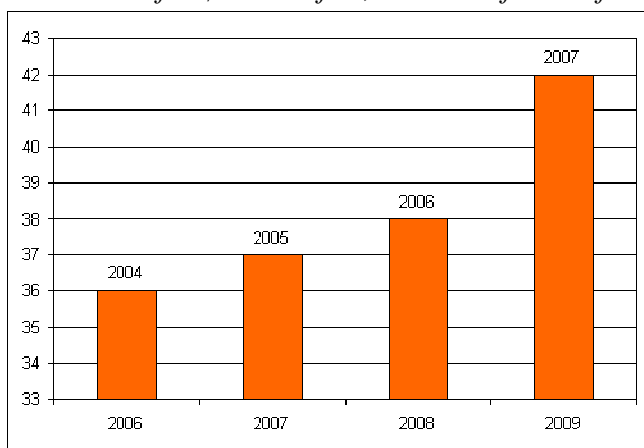
Taktiske mål:

At få flere i gang med en ungdomsuddannelse direkte efter folkeskolen

Status og udfordringer:

I forhold til de unges videre forløb i uddannelsessystemet er ca. 42 % af en folkeskoleårgang i gang med en uddannelse 2 år efter, at de har forladt folkeskolen, jf. nedenstående figur.

Figur: Andelen af en folkeskoleårgang, der er i gang med et uddannelsesforløb 2 år efter, at de har forladt folkeskolen (% / år)

Kilde: KIIIN

I ovenstående figur er vist andelen af forskellige folkeskoleårgange, der er i gang med et uddannelsesforløb. Tallene viser på den ene side, at andelen er støt stigende. Det kan tages som et udtryk for, at uddannelsesplanen virker. Af den årgang, der gik ud af folkeskolen i 2007, er 42 % i gang med en uddannelse. De fordeler sig således; ca. 40 % er i gang med en erhvervsfaglig grunduddannelse, ca. 30 % er i gang med en studieforberegende uddannelse, 15 % er i gang med en kort eller mellemlang uddannelse, mens de resterende 15 % studerer i udlandet. På den anden side viser figuren også, at vi fortsat har lang vej igen for at nå de i uddannelsesplanen fastsatte målsætninger på området.

Det er særligt de stærke elever og gruppen af de bedste af de gode elever, der går i gang med et uddannelsesforløb. I samme år, som eleverne forlader folkeskolen, er det kun ca. 15 % der går i gang med en ungdomsuddannelse. Det er meget væsentligt, at der sker et løft på området i de kommende år, og derfor gøres en indsats i forhold til at fjerne flaskehalsene i forhold til den ønskede udvikling.

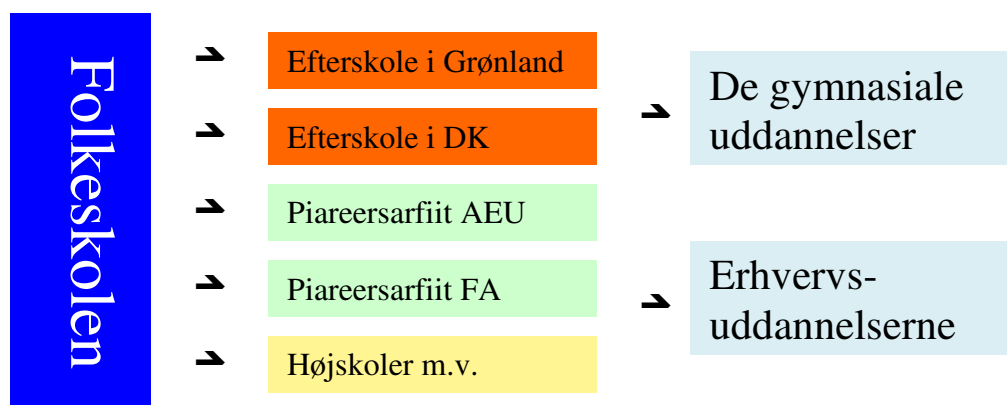
På den store uddannelseskonference ”skab fremtid” i Ilulissat i januar 2011 blev en række af udfordringerne i forhold til at få flere direkte i gang med en uddannelse efter folkeskolen taget op. Mange af de samme temaer omkring folkeskolen blev derfor belyst og efterfølgende drøftet i en række workshops. Et foreløbigt resultatpapir fra konferencen er i nedenstående anvendt til at gøre status i forhold til nogle af de største flaskehalse for at nå det opstillede taktiske mål.

Brobygning:

Konferencen fokuserede på det forhold, at mange unge allerede i en tidlig alder må flytte langt for at tage den ønskede uddannelse. Det stiller krav til, at systemet i højere grad indretter sig på ikke kun at skulle tilbyde undervisning.

De unge skal tilbydes tidssvarende kollegier og skolehjem, som også indeholder tilbud udenfor undervisningssituationen, eksempelvis fællesaktiviteter, rådgivning mv.

Der er i dag fire til fem parallelle forløb mellem folkeskolen og en egentlig ungdomsuddannelse. Disse er søgt illustreret i nedenstående figur.

Det er ikke en hensigtsmæssig eller effektiv måde at organisere disse brobygningsforløb, der langt hen ad vejen er et udtryk for, at uddannelsessystemet ikke er tilstrækkeligt sammenhængende. De er et udtryk for, at der er et behov for at lukke det hul, der er mellem de kvalifikationer man får i folkeskolen, og det der er nødvendigt for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse.

Overgange:

Problematikkerne omkring overgangene mellem uddannelserne viser, at der er behov for at følge op på, om den unge for søgt om at komme i gang med en uddannelse, optages og kommer i gang på den søgte uddannelse.

Der er imidlertid ikke en generel vejledningsforpligtigelse, som i dag kun løftes i enkelte byer og stort set ikke i nogen bygder. Det betyder, at de unge let forsvinder i ”hullet” mellem folkeskole og det næste uddannelsesforløb. Ansvar for denne opfølgning skal entydigt placeres.

Delmål og handlinger:

Der skal formuleres et konkret mål om, at alle unge, før de går ud af folkeskolen, skal modtage egentlig vejledning. Desuden skal vejledningsindsatsen fortsætte kontinuert fra de unge forlader folkeskolen og til de er i gang med en ungdomsuddannelse.

I 2011 udarbejdes og vedtages en samlet plan for vejledningsindsatsen, herunder også for unge i bygderne.

Der gennemføres i 2011 som led i strukturovervågning af den regionale udviklingsstrategi desuden en forløbsanalyse i forhold til unge, der forlader folkeskolen.

Som led i den nationale anlægsstrategi vil en sektorstrategi omkring kollegier, skolehjem, skoler og efterskoler blive et prioriteret indsatsområde i foråret 2011, jf. hovedafsnit 6.

5.3 En samlet plan for ungdomsuddannelserne

Taktiske mål:

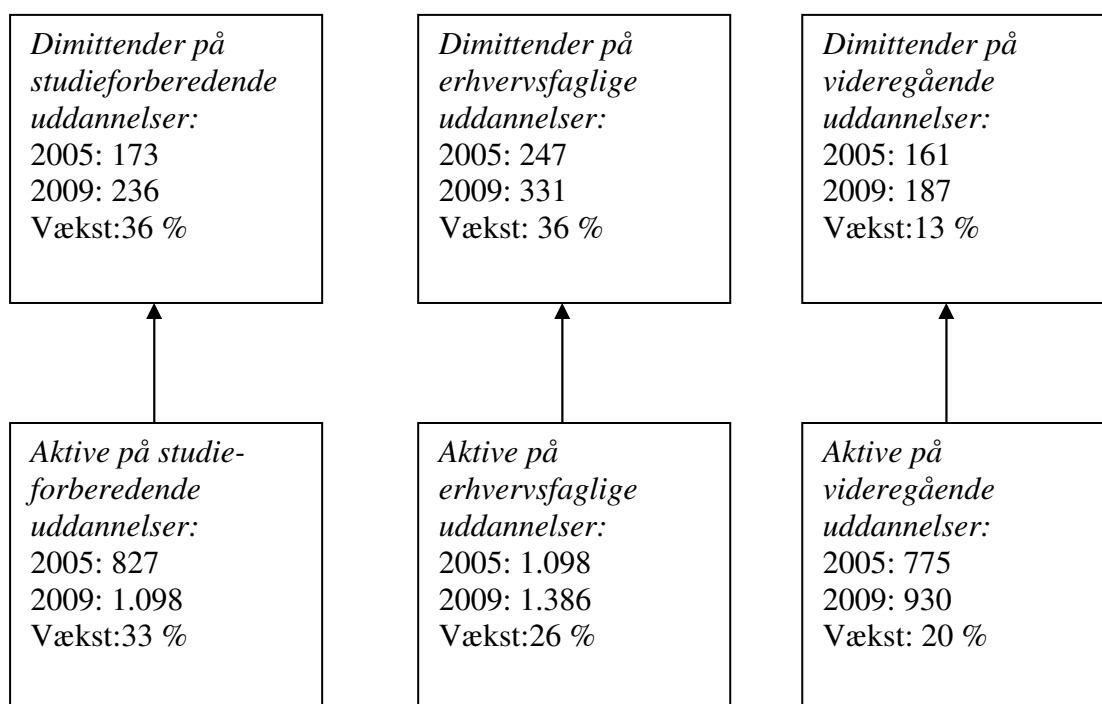
At få flere i gang med en ungdomsuddannelse direkte efter folkeskolen

At øge gennemførselsprocenten hos de studerende

Tilvejebringelse af kosteffektiv kapacitet for at muliggøre øget optag på de studieforberedende uddannelser og de erhvervsfaglige grunduddannelser

Status og udfordringer:

Antallet af elever, der er i gang med en uddannelse er stigende, hvilket giver et øget pres på kapaciteten i uddannelsessystemet og på behovet for lærepladser. Nedenstående figur viser udviklingen fra 2005 til 2009. Der er tale om en betydelig vækst.

Der er årligt en hel del unge, der egentligt er optaget på en brancheskole, som alligevel ikke kan komme i gang, fordi de ikke kan finde en læreplads. Det er stærkt uheldigt, men ikke underligt:

- Mange steder i landet er det vanskeligt for arbejdsgivere at tage lærlinge ind på grund af et lavt eller svingende lokalt aktivitetsniveau.
- Nuuk har typisk det højeste aktivitetsniveau, men her synes der at være relativt langt færre lærepladser, hvilket forekommer paradoksalt.
- Unge på ned til 16 år kan ikke nødvendigvis selv finde en praktikvært. Ikke mindst er det problematisk, hvis de ikke kan finde en læreplads i egen by eller bygd. Problemet kan forstærkes på et arbejdsmarked med mange dansksprogede virksomhedsledere, hvis den unge måske tilmed har svært ved at begå sig på dansk.

På uddannelseskonferencen "skab fremtid 2" var der derfor enighed om, at en løsning af flaskehalsproblematikken omkring praktikpladser bør prioriteres.

Forskellige løsningsforslag blev nævnt, herunder delepraktik, belønning til arbejdsgivere, som tager lærlinge, revurdering af krav til godkendelse af praktikpladser og erstatning af dele af praktikken

med skolepraktikophold. I den forbindelse gjorde flere brancheskolerepræsentanter opmærksom på, at en løsning af praktikpladsproblematikken vil føre til nye flaskehalsproblemer i forhold til kollegie- og undervisningslokalekapaciteten, som vil skulle adresseres med øget anlægsaktivitet.

Brancheskolerne er pr. 1. januar 2011 overgået til at være selvstændige offentlige institutioner med egne bestyrelser. Skolerne er i brev af 4. januar 2011 fra Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke blevet bedt om at komme med bud på, hvordan praktikpladsproblematikken kan løses.

I februar 2011 er departementet gået i dialog med Aalborg Tech College om muligheden for at sende hele hold på de tekniske uddannelser til Aalborg med mulighed for skolepraktik under hele uddannelsesforløbet. I samarbejde med Det Grønlandske Hus i Aalborg vil denne dialog blive udvidet til også at omfatte Gymnasiale uddannelsesinstitutioner samt institutioner, der udbyder specialarbejderkurser i regionen. Det er vurderingen, at Aalborg i øjeblikket er den uddannelses by i Danmark, hvor det er lettest at finde bolig under uddannelsen.

Frafaldsproblemerne er fortsat udtalte på ungdomsuddannelserne. Det er vigtigt, at indsatserne til bekæmpelse af frafald fortsat prioriteres, systematiseres og fortsat også rettes mod initiativer udenfor selve undervisningssituationen, sådan som forskellige initiativer og undersøgelser har påpeget vigtigheden af.

Delmål og handlinger:

Der skal i foråret 2011 udarbejdes en konkret handlingsplan for at kunne etablere flere lærepladser, herunder:

- skal det igangsatte samarbejde med brancheskolernes bestyrelser afdække mulighederne for øget brug af skole- og delepraktikordninger,
- skal mulighederne for at uddanne en del af de unge udenfor Grønland afdækkes. Vi har allerede i dag frit geografisk uddannelsesvalg, hvilket i højere grad må kunne udnyttes. Dette initiativ omfatter tillige gymnasiale uddannelser, samt uddannelse for den målgruppe, der i dag modtager undervisning i AEU-regi,
- skal der gennemføres en analyse af, hvor der eventuelt er for få lærepladser i forhold til antallet af faglærte - i selvstyret, kommunerne og i erhvervslivet (herunder store udenlandske selskaber) for at kunne målrette indsatsen med at tilvejebringe yderligere pladser,
- skal der ses på at forbedre incitamentsstrukturer for at belønne virksomheder, der tager praktikanter og tilsvarende få virksomheder med et "underskud" af lærepladser til at bidrage til at finansiere området på lige fod med andre, og
- endelig skal det afdækkes, om der er behov for at ændre på anden lovgivning, indkøbspolitikker eller andre strukturer omkring udbud af offentlige opgaver, som kan bidrage til at fremme etablering af flere lærepladser. Herunder skal der ses nærmere på, om planlægningshorisonten på anlægsområdet kan udvides, og der eventuelt kan anvendes aftaler ved udbud af meget store anlægsopgaver, som ses på råstofområdet. De såkaldte IBA-aftaler.

5.4 Et rummeligt arbejdsmarked med faglig mobilitet og fysisk mobilitet

Taktiske mål:

- *Øget arbejdskraftudbud*
- *Opkvalificerings- og omskolingsindsatsen skal fokusere på produktivitetsudvikling og gøres behovsstyret*
- *Social indsats for at søge at integrere personer i arbejdsstyrken, der i dag ikke har mulighed for at deltage på arbejdsmarkedet*

Status og udfordringer:

Arbejdsmarkedsudviklingen bliver helt central for fremtidens velfærdsudvikling. I 2008 udgav en arbejdsgruppe under Grønlands Hjemmestyre en rapport herom: ”Tilpasning af arbejdsstyrken til nye væksterhverv” Rapporten belyste denne problemstilling og kom med anbefalinger til konkret opfølgning. Nedenstående beskrivelse bygger på denne rapport”.

”En overordnet målsætning for et lands arbejdsmarked vil normalt omfatte følgende to punkter:

- *Fuld beskæftigelse og eventuelt balance mellem efterspørgsel og udbud på arbejdsmarkedet.*
- *Størst mulig indtjening til arbejdskraften på konkurrencemæssige vilkår internationalt set.*

I den udstrækning at de overordnede målsætninger for arbejdsmarkedet ikke opfyldes, og at der ikke forefindes balancer mellem udbud og efterspørgsel, kan man betegne situationen som et mismatch.

Mismatch betyder, at enten kan en given efterspørgsel efter arbejdskraft med bestemte kvalifikationer ikke imødekommes, efterspørgslen imødekommes af importeret arbejdskraft eller der udbydes arbejdskraft med kvalifikationer i form af uddannelse eller bosted, som der ikke er efterspørgsel efter. I dag kan konstateres et omfattende mismatch på det grønlandske arbejdsmarked.

Skal vi i fremtiden nærme os målet om udvikling af en selvbærende økonomi og bedre balance i den offentlige økonomi, må der opstilles konkrete, målrettede handlingsplaner for til stadighed at imødegå de mismatch, der eksisterer på arbejdsmarkedet, eller som forventes at ville fremkomme i fremtiden.

Vort samfund har i de seneste årtier oplevet voldsomme forandringer på arbejdsmarkedet. Andelen af jobs til ikke-faglærte er faldet drastisk, og erhvervssektorerne har forskudt sig voldsomt. F.eks. har fiskeri og fiskeindustri fået mindre og mindre beskæftigelsesmæssig betydning, mens den offentlige sektor er vokset voldsomt.

Forandringerne kan fortsat blive voldsomme de kommende år. Derfor er det nødvendigt at se på problemer i en helhedsbetragtning, og det er vigtigt at fastsætte grundlæggende principper for den politiske indsats i forbindelse med udviklingen af det fremtidige arbejdsmarked.

Derfor skal der sættes fornyet fokus på ikke blot opkvalificering af arbejdsstyrken til nye jobfunktioner, men der skal også sættes fokus på omstillingsparathed hos den enkelte i arbejdsstyrken, herunder såvel evne som vilje til faglig og geografisk mobilitet. Forudsætningerne for en stærk samfundsmæssig stærk økonomi er, at arbejdsstyrken hele tiden søger mod de jobs, der

giver størst mulig løn og ansvar, således at den menneskelige ressource som indsatsfaktor betales højest muligt.”

Piarsersarfiit er et vigtigt omdrejningspunkt for arbejdsmarkedsindsatsen. Som situationen er i dag er der flere ansøgere, end der kan optages på Piarsersarfiit. Dette fremgår af nedenstående tabel:

Ansøgninger og optag pr. august 2010

By	Antal ansøgninger	Optag	Ikke optaget
Nanortalik	43	29	14
Qaqortoq	84	54	30
Narsaq	43	22	21
Kujalleq Kommune	170	105	65
Paamiut	34	34	0
Nuuk	166	101	65
Kommuneqarfik Sermersooq (vest)	200	135	65
Tasiilaq	84	35	49
Ittoqqortoormiit	25	16	9
Kommuneqarfik Sermersooq (øst)	109	51	58
Kommuneqarfik Sermersooq samlet	309	186	123
Maniitsoq	77	50	27
Sisimiut	137	74	63
Qeqqata Kommunia	214	124	90
Kangaatsiaq	52	22	30
Aasiaat	102	63	39
Qasigiannuit	50	21	29
Ilulissat	98	68	30
Qeqertarsuaq	45	29	16
Uummannaq	51	42	9
Upernavik	162	32	130
Qaanaaq	43	22	21
Qaasuitsup Kommunia	603	299	304
I alt	1296	714	582

Hertil må det konstateres, at der kun i begrænset omfang er tilbud til de unge fra bygderne via Piarsersarfiit. Dette er stærkt problematisk.

Piarsersarfiit har i dag mange forskelligartede opgaver og der er tale om forskellige måder at organisere sig på fra kommune til kommune. Herunder er arbejdsdelingen i forhold til arbejdsmarkeds- og socialforvaltningen forskelligartet.

Problematikken omkring etablering af et mere inkluderende og velfungerende arbejdsmarked er kompleks. Den kan groft sagt deles op i tre delvist overlappende temaer:

- Organisering af brobygningstiltag, vejledningsindsats og visitering
- Fra lavtlønsjobs til væksterhverv med høj indtjening – via faglig og fysisk mobilitet
- Det rummelige arbejdsmarked – integrering af personer på arbejdsmarkedet

Organisering af brobygningstiltag, vejledningsindsats og visitering

- Mange ressourcer på brobygningsforløb (4-5 slags) målrettet unge, der ikke kommer direkte i gang med en kompetencegivende uddannelse efter folkeskolen. Piareersarfiit belastes heraf, og der er risiko for at folkeskolens ansvar bliver mindre synligt, når andre arbejdsmarkedsområder løfter en meget stor del af problemstillingen på området.
- Ikke et sammenhængende vejledningsforløb mellem folkeskolen og Piareersarfiit. Der er hul mellem det 16. og 18. år. Stort set ingen vejledning af børn i bygdernes. Stor risiko for sen videreuddannelse – eller at de unge aldrig kommer i gang.
- Eventuelle flaskehalse ift. rammer omkring Piareersarfiit, herunder mangler der styringsværktøjer og aktivitetsbaserede bevillinger, så Piareersarfiit får lettere ved at gå efter fælles overordnede – og regionalt vedtagne mål.
- Uens administration og organisering i kommuner (og selvstyret på kursusområdet) og dermed manglende helhedsorienteret og fokuseret afhjælpning af de væsentligste problemer, herunder mangler et fælles matchgruppesystem, som kan bruges til at målrette indsatsen efterfølgende. Her er der 2 hovedspor.

Fra lavlønjobs til væksterhverv med høj indtjening – via faglig og fysisk mobilitet

- Behov for massiv indsats for at sikre opkvalificering og omskoling til væksterhverv. Dette forhindres på det politisk organisatoriske plan især af:
 - lav prioritering af området via utilstrækkelige og usikre økonomiske rammer,
 - uens administration af PKU- og AMA-midler,
 - svag behovsstyring. Der er et svagt funderet samarbejde mellem parterne (brancheskoler, Piareersarfiit og arbejdsmarkedets parter) regionalt og nationalt. Den faste følgegruppe til den regionale udviklingsstrategi bør dog kunne bidrage..
- En stor del af gruppen er rent grønlandssprogede, og nås derfor ikke umiddelbart af uddannelsessystemet i dag.
- Manglende gennemsigtighed ift. hvor vi skal målrette opkvalificerings- og omskolingsindsatsen. Initiativer via IBA-aftaler og strukturovervågning. Dette er på vej.
- Mobilitetsfremmeordningen har hængt (for) længe og svævet i luften, og kan ikke rigtigt benyttes ift. mineralsektoren, som er en meget vigtig vækstmotor.
- Behov for målrettet fokus på visitering og realkompetencevurdering nationalt, herunder samspil mellem kommuner og brancheskoler (inkl. råstofskolen) – væsentligt ift. at IBA-aftaler for alvor kan komme til at fungere i praksis.
- Sikring af, at incitamentsstrukturerne er på plads hele vejen rundt ift. at tilskynde til uddannelse og af, at politisk vedtagne beslutninger på arbejdsmarkedet følge op med konkret handling på alle niveauer.

Det rummelige arbejdsmarked – integrering af personer på arbejdsmarkedet

- Ingen systematiske tilbud for ”de marginaliserede” – opfattes i for høj grad af, at store dele af ”systemet” som en fortabt masse
- Ofte er der misbrugs-, bolig- og gældsproblemer forbundet med gruppen, som ikke adresseres ud fra et helhedsperspektiv og lider under mangel på ressourcer og opmærksomhed.
- Mangelen på faglært arbejdskraft i den sociale sektor er en væsentlig udfordring ift. den ønskede fremdrift.
- Ingen reel fokus på den arbejdskraftsreserve, der er i bygderne, og som for en dels vedkommende synes oversete, fastholdes i lavtlønjobs og ikke nås af Piareersarfiit. Her kan der ofte være brug for at være opmærksom på sproglige og ”kulturelle” barrierer.

- Behov for at udnytte den aktuelle fokusering på CSR i virksomhederne for at kunne realisere målene om at få et mere rummeligt arbejdsmarked.

Som allerede Selvstyrekommissions betænkning fra 2003 redegjorde for, er det et stort problem at store grupper i den potentielle arbejdsstyrke af forskellige grunde i dag reelt ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet. Det er et problem for den enkelte og dennes familie. Det er et problem for samfundet og dermed både kommunernes og Selvstyrets økonomi.

Det er derfor vigtigt at søge at få flere tilbage på arbejdsmarkedet, også selv om det ikke i alle tilfælde er muligt at gøre det eller for en dels vedkommende alene kan lade sig gøre gradvist i nogle timer om ugen. Problemstillingen er kompleks. Der er behov for en helhedsorienteret rehabiliteringsindsats, som blandt andet er vanskelig på grund af mangel på kvalificeret arbejdskraft til at løfte opgaverne og andre ressourcemæssige problemer og nødvendigheden af at skulle arbejde på tværs af sektorer med en gruppe af borgere med forskellige former for problemer.

Delmål og handlinger:

Der er behov for at få besluttet nogle overordnede politiske principper for at få målrettet og prioriteret den videre administrative opfølgning. Følgende forslag bør derfor overvejes besluttet:

- Alle unge skal modtage vejledning i et kontinuert forløb fra folkeskolen og ind til de kommer i gang med en uddannelse – uanset alder og bosted
- Strømligning af brobygningsforløb efter folkeskolen. Det bør overvejes konkret, om ikke ansvaret herfor bør ligge hos dem med ansvaret for folkeskolen, frem for at skulle afhjælpes via arbejdsmarkedsindsatsen og bruge knappe ressourcer derfra.
- Handlingsplan for opkvalificering / omskoling – optimering af rammer og administration
- Fælles matchgruppesystem – målrettede tilbud ift. de forskellige grupper
- Opfølgning på mobilitetsundersøgelsen og løft i indsats for at fremme den fysiske mobilitet. Herunder skal der ske en kobling heraf med byggeri af boliger og kollegier for at fjerne flaskehalse for mobilitet.
- Integration af nye store virksomheder inden for væksterhvervene, så de så vidt muligt hurtigt bliver en del af det normale arbejdsmarked – og samfundet i det hele taget på linje med andre virksomheder.
- Alle har ret til en uddannelse – sproget må ikke være en forhindring. Der skal derfor arbejdes konkret og målrettet med følgende:
 - mere fokus på sprog i folkeskolen,
 - større enheder og fagligmiljøer for at udnytte grønlandsk-sprogede undervisere
 - øget brug af IKT i sprogundervisningen i hele undervisningssystemet
 - målrettede sproglige intro-forløb til ungdoms- og arbejdsmarkedsuddannelser
- Handlingsplan i 2011 for etablering af et rummeligt (inkluderende) arbejdsmarked

5.5 Etablering af erhvervsklynger omkring væksterhverv

Taktiske mål – erhvervslivet:

**Flere vækstvirksomheder – fokus: råstof, energi, turisme og fødevarer
Større egenproduktion og øget produktivitet**

Status og udfordringer:

Den i afsnit 5.4 omtalte rapport: "Tilpasning af arbejdsstyrken til nye væksterhverv" fra 2008 påviste klart, at der er et mis-match på arbejdsmarkedet allerede i dag. Det kan opfattes som et paradoks, at vi på den ene side har mange arbejdsløse, og på den anden side må rekruttere megen arbejdskraft til både den offentlige og i den private sektor. Dette problem vil alt andet lige kun blive forstærket af, at der er mange nye arbejdspladser på vej i nye væksterhverv, som kræver nye kompetencer hos virksomhederne og i arbejdsstyrken.

I den forbindelse er det væsentligt at tænke bredt på behovene og ikke alene fokusere på mulighederne for at skabe nye ufaglærte arbejdspladser i væksterhvervene. Der er muligheder i en række følgeerhverv, og vi skal have fat i de kommende jobs. For at samfundet kan få det forventede og nødvendige udbytte af de nye væksterhverv, er det af afgørende betydning at føre en meget aktiv og målrettet erhvervsfremme-, uddannelses- og arbejdsmarkedspolitik fremover. Det kræver et nært samarbejde mellem erhvervslivet, kommunerne og selvstyret. På råstofområdet er dette på vej og under udvikling, som beskrevet nedenstående.

Udvikling i aktiviteter – olie/gas

Året 2010 var historisk for Grønland med de første offshore efterforskningsboringer i 10 år og åbning af Baffin Bugten til fornyet olieefterforskning.

Inden for de senere år har Grønland oplevet en hidtil uset international interesse for såvel mineral som olie- og gaspotentialer i den grønlandske undergrund. Den øgede interesse fra råstofindustrien har dels været drevet af en intensiv markedsføring af det grønlandske råstofpotentiale, dels af en hidtidig gunstig prisudvikling på olie og mineraler.

Der er i disse år en betydelig olieefterforskningsaktivitet i vore farvande. Selvstyret har den 2. december 2010 underskrevet 7 nye licenser til efterforskning i Baffin Bugten,. Det bringer det samlede antal tilladelser op på 20. Det næste område som vil blive udbudt i 2012 ligger i Grønlandshavet ud for Nordøstgrønland.

I 2010 gennemførte Cairn Energy 3 efterforskningsboringer i havet ud for Vestgrønland, og vi fik bekræftet, at der er et potentiale for olie- og gasforekomster i denne region. Forløbet af prøveboringerne i sommeren 2010 viste, at Grønland har et organisatorisk beredskab, som kan måle sig med andre lande. Vi stiller krav, som på mange områder er skrapere end internationale standarder og vi kræver at den nyeste og bedst tilgængelige teknologi benyttes til hver en tid.

Cairn Energy planlægger, at gennemføre op til 4 olieefterforskningsboringer offshore Grønland i løbet af 2011, under forudsætning af, at Naalakkersuisut godkender selskabets planer.

Vurdering af Samfundsmæssig Bæredygtighed

Et af de nye krav i råstofloven er at der efter § 76, stk. 1, ikke kan meddeles godkendelse af en aktivitet, der må antages at kunne få væsentlig indvirkning på samfundsmæssige forhold, før der er

foretaget en vurdering af den samfundsmæssige bæredygtighed (VSB) ved udførelse af aktiviteten og en redegørelse derfor (VSB-redegørelse) er godkendt af Naalakkersuisut.

Bestemmelsen i § 76, stk. 1 skal ses i sammenhæng med råstoflovens formålsbestemmelse i § 1, stk. 2, hvorefter der tilstræbes samfundsmæssig bæredygtighed i forbindelse med råstofaktiviteter. Kravet om samfundsmæssig bæredygtighed skal sikre, at aktiviteterne tilrettelægges på en sådan måde, at samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag, og at der tages de nødvendige foranstaltninger for at modvirke negative virkninger for samfundet, samtidig med at positive udviklingsmuligheder afdækkes og søges udnyttet.

Det ansøgte boreprogram om 2-4 olieeffterforskningsboringer i sommeren 2010 blev vurderet til at kunne have en væsentlig samfundsmæssig indvirkning. En VSB-vurdering og en VSB-redegørelse blev således indleveret, sendt i offentlig høring via Selvstyrets høringsportal i næsten 7 uger og afslutningsvis godkendt.

På baggrund af VSB'en indgik Medlem af Naalakkersuisut for Erhverv og Råstoffer, Ove Karl Berthelsen den første samarbejdsaftale (Impact Benefit Agreement – IBA) i Grønlands historie. IBA'en blev indgået mellem Selvstyret, kommunerne Qaasuitsup, Qeqqata og Sermersooq og Cairn Energy (Cairn).

IBA'en bestod af en række tiltag, såsom

- Inddragelse af grønlandske virksomheder, herunder indgåelse af kontrakter med Air Greenland og Arctic Base Supply som direkte underleverandører, samt afholdelse af et leverandørseminar for mulige nye leverandører.
- Ansættelse af grønlandsk arbejdskraft gennem Arctic Base Supply og Cairn, samt en række indirekte jobs vedrørende service for havnen, affaldshåndtering, infrastruktur og i servicesektoren.
- Uddannelse, hvor Cairn har afsat USD 250.000 til engelskkurser til udmøntning i 1. kvartal 2011 via Sprogcentret i Sisimiut, samt træning af fire Air Greenland piloter. Fortsat uddannelse af Råstofdirektoratet og Nunaoils ansatte samt bæring af Nunaoil (ca. 300 mio. kr.).
- Beredskabsudstyr til brug ved et oliespild. Udstyret er estimeret til at koste ca. 18,8 mio. kr.
- Videnskabelige undersøgelser i samarbejde med DMU og DMI, herunder revidering af følsomhedsatlas og en undersøgelse af undervandsstøj i forbindelse med gennemførelse af et boreprogram (sidstnævnte blev finansieret i samarbejde med Råstofdirektoratet).

Grønlandske virksomheder fik ordrer for ca. 115 mio. kr. i løbet af sæsonen. Herudover var afledte økonomiske effekter såsom underleverandørers køb hos grønlandske virksomheder og dermed bibeholdelse af grønlandske arbejdspladser, skatteindtægter med videre.

Cairn Energy har afholdt udgifter på 300 mio. kr. på vegne af NUNAOIL gennem olie-boreprogrammet 2010. Disse udgifter vil repræsentere en direkte værdi for NUNAOIL såfremt boreprogrammet leder til produktion eller såfremt NUNAOIL sælger deres licensandel.

Ansøgningen om efterforskningsboringer offshore efter olie var den første i 10 år. Landsstyreområdet har derfor gennemført en massiv informationskampagne. Kampagnen bestod af en TV-udsendelse og et radioprogram begge sendt på KNR, en række borgermøder, en kronik i

Sermitsiaq, udgivelse af et hæfte om olieboringer samt informationsmøder med nøgleinteressenter, herunder Grønlands Arbejdsgiverforening, NUSUKA, SIK, KNAPK, KANUKOKA mv.

Udvikling i aktiviteter – hårde mineraler

Også inden for de hårde mineraler var 2010 på mange måder et rekordår med en stor interesse for efterforskning efter hårde mineraler i Grønland. Projekterne vedrørende jern, zink og eudialyt ved henholdsvis Isua, Citronen fjord og Kringlerne er nu gået ind i en afgørende fase, hvor lønsomhedsstudierne forventes færdiggjort inden udgang af 2011. Det er således muligt at flere mineprojekter ser dagens lys i de kommende måneder.

Hvis vi skal nå vores målsætning om at gøre mineraludnyttelse til en betydende og vedvarende erhvervssektor, er det vigtigt at der til stadighed er mange efterforskningsprojekter i gang. Dels fordi mineralprojekter har en meget lang udviklingshorisont, og dels fordi det kun er få af efterforskningsprojekterne der rent faktisk ender som miner.

Det er derfor glædeligt vi i løbet af 2010 meddelte 40 nye mineraltilladelser, så det samlede antal mineraltilladelser nu stærkt nærmer sig 120.

Det er forventningen at vi i løbet af de næste 5 til 10 år har mere end 5 aktive miner, og mere end tusinde af vores medborgere beskæftiget i denne sektor. Det kræver dog hårdt arbejde, tålmodighed, og ikke mindst at vi ikke falder for fristelsen til at søge efter kortfristede stramminger af rammevilkårene inden udviklingen har taget fart og nået et bæredygtigt niveau.

Status på de mest modne efterforsknings- og udnyttelsesprojekter (Kilde: Råstofdirektoratet 2011)

Lokalitet (og mineraler)	Forventet anlægs- og Produktionsfase	Arbejdskraft
Citronenfjord, Nordgrønland (Bly og zink)	Forventet lønsomhedsstudium 2011 Mulig anlægsfase 2011 (12) - 2014 (15) Mulig produktion fra 2015	Ca. 200-300 ansatte.
Isukasia (Isua) (Jern)	Forventet lønsomhedsstudium ultimo 2011. Mulig produktion 2015	Ca. 500 ansatte.
Killavaat Alannguat (Kringlerne), Sydgrønland (Eudialyt og sjældne jordarter)	Forventet lønsomhedsstudium 2011 Mulig produktion fra 2012	Ca. 90 ansatte.
Maarmorilik (Bly og zink)	Udnyttelsestilladelse givet Forventet produktion fra 2012	Ca. 100 ansatte.
Nalunaq (Guld)	Udnyttelsestilladelse givet Produktion startet januar 2011	Ca. 70 ansatte.
Skærgården, Østgrønland (Guld og PGE)	Anlægsfase – ikke fastlagt Produktion – ikke fastlagt	Ca. 300-500 ansatte.
Fiskenæsset (Rubiner og safirer)	Anlægsfase – ikke fastlagt Produktion – ikke fastlagt	Ca. 50 ansatte.
Sarfartoq, Kangerlussuaq (Sjældne jordarter og diamanter)	Anlægsfase – ikke fastlagt Produktion – ikke fastlagt	300-500 ansatte.

Det skønnes at beskæftigelsen i minesektoren kan være på ca. 1.500 personer i løbet af de kommende år. Med en målrettet kompetenceudviklingsindsats vurderes det, at en væsentlig del af stillingerne på sigt vil kunne besættes med grønlandsk arbejdskraft.

Vurderinger af Samfundsmæssig Bæredygtighed – hårde mineraler

En Impact Benefit Agreement (IBA) er en aftale mellem Rettighedshaver eller operatør, kommunen og Grønlands Selvstyre. Aftalen indgås på baggrund af den lovfæstede Vurdering af den Samfundsmæssige Bæredygtighed (VSB-redegørelse), der skal udarbejdes for projekter der forventes at have en større samfundsmæssig påvirkning.

Formålet med at udarbejde en VSB og indgå en IBA er at sikre, at projekter gennemføres samfundsmæssigt bæredygtigt med størst mulig andel af grønlandske virksomheder og leverandører og grønlandsk arbejdskraft samt at de relevante kvalifikationer på sigt er til stede i Grønland gennem:

- Konkrete og realistiske mål for ansættelse af grønlandsk arbejdskraft med en øget andel år for år.
- Konkrete og realistiske mål for inddragelse af grønlandske leverandører.
- Konkrete mål for uddannelsesindsats, herunder oprettelse af praktikpladser mv.
- Andre relevante emner kan inddrages.

Samarbejdsaftalen ledsages af detaljerede planer om hvordan målene i samarbejdsaftalen nås. Projekter hvor denne proces er igangsat er Nalunaq guldminen ved Nanortalik, Kringlerne ved Narsaq, Isua ved Nuuk, Maarmorilik ved Uummannaq og Citronen Fjord i Nordøstgrønland.

I forbindelse med udarbejdelse af VSB-undersøgelserne og indgåelse af IBA-aftalerne afholdes en række interessent- og borgermøder ligesom VSB-undersøgelserne sendes i offentlig høring. Der er igennem 2010 udsendt forskellige informationspublikationer og tv-udsendelser om udvalgte råstoftemaer.

Analyserne omkring samfundsmæssig bæredygtighed er typisk holdt op mod det enkelte projekt. Man ved ikke på forhånd, hvilke projekter, der i den sidste ende kan blive en realitet. Problemet er, at der kan blive flere meget store projekter, som skal realiseres inden for en kortere årrække. Derfor ses et behov for fremadrettet i højere grad at arbejde med kumulative analyser, der søger at tage højde for denne problematik og med brug af ekstern ekspertise. Ikke mindst gælder denne problemstilling i forhold til påvirkningen af samfundsøkonomien og arbejdsmarkedsområdet, som begge kan komme under betydeligt pres.

Uddannelse:

I 2007 vedtog Naalakkersuisut at opstarte en skole rettet mod råstofindustrien: Mine- og Entreprenørskolen, nu Råstofskolen i Sisimiut. Skolens fysiske rammer blev færdiggjort i sommeren 2010.

Kursusaktiviteterne på skolen er påbegyndt. Omskolingskurset Common Core, der er en grundlæggende mineuddannelse, giver kursisterne kvalifikationerne til at arbejde i underground og open pit miner samt ved mineralefterforskningsprojekter. Siden efteråret 2008 har ca. 100 kursister bestået kurset.

Ud over Common Core kurset, afholdes kurser i Mine- og Entreprenør Modul 1 og 2, Maskinfører Surface, Arktisk Entreprenør, Sprængningsleder, Kerneboring og Arktisk ingeniør der alle finder anvendelse i minebranchen.

Råstofskolen har overvejelser om at udvide porteføljen af kursus- og uddannelsesmuligheder i de kommende år til også at indbefatte en ungdomsuddannelse samt kurser rettet mod offshoreindustrien.

Delmål og handlinger:

IBA-aftalerne udgør en væsentlig dynamo for de kommende års erhvervsudvikling. Selvstyret og kommunerne har derfor en fælles interesse i at drage nytte af erfaringerne fra første generationsaftalerne med henblik på, at de næste sæt af aftaler og processen omkring dem optimeres.

Der skal i tilknytning hertil søges etableret et bedre samspil mellem Råstofskolen og kommunernes arbejdsmarkedsforvaltninger omkring visitering af deltagere på skolens uddannelsesaktiviteter.

Endvidere er der et stort behov for at sikre et bedre og mere stabilt fundament for bevillingerne til Råstofskolen for at kunne langtidsplanlægge og lave en mere strategisk uddannelsesindsats rettet mod de disse vitale væksterhverv. Et oplæg herom skal søges udarbejdet snarest.

Lovgivningsmæssige rammer for at fremme etableringen af væksterhverv

Lovgivningsmæssige rammer på arbejdsmarkedet

Kommune Kujalleq har påpeget, at der i forhold til Arbejdsmarkedsydelsesområdet bør ses på lovgivningen, så den tilpasses de nye væksterhverv ud fra nedenstående betragtninger:

Med hensyn til Arbejdsmarkedsydelsesområdet er det således, at man som ledig kan få arbejdsmarkedsydelse ved hjemsendelse og ledighed, hvis man opfylder betingelserne med arbejdskravet - altså har haft arbejde i min. 182 timer indenfor de seneste 13 uger. Loven tager naturligvis sit udspring i fiskefabrikkerne, hvor medarbejdere blev hjemsendt grundet råvaremangel, eller man havde ledighedsperioder.

Men i dag har vi altså brancher som agerer helt anderledes, eksempelvis råstofbranchen, hvor medarbejderne ansættes i perioder f.eks. fra maj til dec. men i den periode arbejder de typisk mindst 60 timer om ugen til en timeløn på ca. 160 kr.

Efter nuværende regelsæt kan de den første dag de er ledige, melde sig som ledig på arbejdsmarkedskontoret og derefter få arbejdsmarkedsydelse.

I Danmark har man en omregningsfaktor for overtimer, så man selv skal finansiere den første ledighedsperiode (afspadsere), hvis man i stort omfang har haft overarbejde og dermed tjent det meste af en årsløn på kort tid.

Forholdene på arbejdsmarkedet i Danmark og Grønland er heller ikke i dette tilfælde helt sammenlignelige, hvorfor eventuelle større ændringer på området bør forberedes grundigt i samarbejdet med arbejdsmarkedets parter.

Analyse af rammevilkår for væksterhverv – råstofområdet og aluminiumsproduktion

Grønland er i direkte konkurrence med lande i den øvrige verden i forhold til at kunne tiltrække investeringer i råstofsektoren og i en stærkt energikrævende industri som aluminiumsproduktion. Det er derfor af afgørende betydning, at Grønland kan tilbyde gunstige rammevilkår.

Gunstige rammevilkår er foranstaltninger, som reducerer erhvervslivets generelle omkostninger og risiko. Dette kan eksempelvis være: højtuddannet, produktiv arbejdsstyrke, stabile og gennemskuelige institutionelle rammer (retssystem, politisk system mv.), stabil offentlig økonomi mv. Andre tværgående forhold af betydning omfatter lønniveauer, A-skatter m.m.

Virksomhedernes omkostninger er imidlertid relativt høje her i landet af en række årsager, hvilket i sagens natur virker som en barriere for at kunne få skabt nye arbejdspladser i eksporterhverv, der kan bidrage til at skabe et mere differentieret erhvervsliv. Dette er et problem.

Derfor iværksættes nu et eksternt udredningsarbejde med den hensigt at belyse Grønlands konkurrencedygtighed i forhold til tiltrækning af udenlandske investeringer i storskalaprojekter inden for mineral- og kulbrintesektoren samt energiintensiv industri. Der skal ses på de samlede omkostninger, herunder på

- Løn, personaleomkostninger og personskatter
- Koncessionsafgift/royalty, selskabsskat og afskrivninger
- Omkostninger i forhold til logistik, anlæg og infrastruktur

Arbejdet har blandt andet til formål at fremkomme med eventuelle anbefalinger i forhold til at kunne skabe bedre forudsætninger for at tiltrække og gennemføre investeringer. Forventet gennemført ultimo maj.

I tillæg hertil forudsætter gunstige rammevilkår, at der gennemføres en sanering af væksthæmmende lovgivning.

I den forbindelse med en planlagt revision af næringsloven er det fra erhvervslivets organisationer peget på et behov for, at der i lovgivningen bliver en mere klar afgrænsning af råstofområdet og definition af, hvilke regler, som gælder for disse.

Ved eventuelle kommende tilpasninger af rammevilkårene er det relevant at gøre sig visse principielle overvejelser:

Der er visse tiltag, som ikke bør gennemføres af hensyn til den positive effekt på udvalgte sektorer/projekter, idet den potentielle negative effekt på andre sektorer kan være markant større. Et skred på dette område kan risikere at medføre meget betydelige provenutab i forhold til det, som er aftalt i de eksisterende licens-/koncessionsaftaler med olieselskaberne.

Modsatrettet er der visse forhold som er mere sektor-individuelle, og hvor en samordning på tværs af sektorer (uagtet at disse er karakteriseret ved særdeles forskellige rammebetingelser), vil kunne være direkte uhensigtsmæssig. Eksempler på naturlige sektor-afvigelser kan være:

- Fastlæggelse af ressourcerentemodeller, hvor der kan kræves afgifter/royalties direkte i koncessionsaftalerne i tillæg til de generelle selskabs- og udbytteskatter. I dag har man valgt at opkræve progressive royalties og statsdeltagelse på olie/gas området. Den konkurrence- og prospektivitetsmæssige situation gør, at der ikke opkræves ressourcerente oven i selskabsskatten for de hårde mineraler. Niveaue er endnu ikke fastlagt på andre storskalaprojekter.

- Offentlig kontra privat finansiering af infrastruktur:
 - De fleste mineprojekter er placeret langt fra by- og bygdemæssig bebyggelse. Det er derfor et krav, at mineselskaber selv skal opføre havne, landingsbaner, veje og lignende anlæg som er nødvendige for mineprojektets gennemførelse. Det ville i langt de fleste tilfælde være direkte samfundsmæssigt spild at lade det offentlige deltage i den type af investeringer, idet området som regel vil blive forladt når mineralforekomsten er udtømt.
 - Samme forhold vil ikke nødvendigvis gøre sig gældende ved storskalaprojekter placeret i tilknytning til eksisterende byer, hvor der vil være mulighed for en naturlig fælles anvendelse af infrastrukturanlæg. Dette gælder eksempelvis aluminiumsprojektet.

Selvstyrets aktieselskaber udgør en meget stor del af landets samlede økonomi. De spiller for en dels vedkommende en væsentlig rolle omkring opretholdelse af forsyningen i dele af landet. Samtidig er flere af selskaberne i direkte konkurrence med privatejede virksomheder typisk i andre dele af landet. Dette giver en vis usikkerhed og er derfor af erhvervspolitisk interesse. Naalakkersuisut forventer derfor at fremlægge en redegørelse på EM 2011 om de Selvstyreejede aktieselskaber for at få en overordnet politisk drøftelse af disse væsentlige spørgsmål.

Turismeerhvervet som et andet muligt væksterhverv

Under ledelse af Grønlands Turist- og Erhvervsråd er netop gennemført et stort nationalt brandingprojekt, der skal skabe en sammenhængende, overordnet fællesnævner for landet, regionerne, erhvervene og befolkningen. Dette sker inden for rammerne af brandet "*Pioneering Nation*". Brandingarbejdet er en målrettet proces, der skal føre fra fragmenterede og uklare signaler om Grønland til et veldefineret og positivt grønlandsk image. En øget positiv international synlighed skal styrke markedsføringsvilkårene for de grønlandske væksterhverv og for de regionale turistdestinationer.

Brandingindsatsen understøtter blandt andet den regionale udviklingsstrategi på følgende måde:

- Regionerne får plads i en fælles brandingplatform, der både kommunikerer en stærk grønlandsk identitet udadtil og understøtter den enkelte regions selvforståelse.
- Regionerne og de regionale virksomheder/aktører får en professionel og visuel stærk ramme for deres egen markedsføring, der kan løfte den enkeltes markedsføring markant.
- Regionerne får individuel profilering af deres identitet, aktiviteter og produkter på greenland.com.

Turismen har mulighed til at vokse yderligere og blive et reelt væksterhverv. Grønland har meget at byde på, og erhvervet passer på mange måder godt til de udfordringer, samfundet står over for:

- Turismen har potentiale til at skabe gode indtjeningsmuligheder i alle regioner. Det gælder også i mindre byer og i bygder, som for en dels vedkommende har gode forudsætninger for dette erhverv.
- Turismesektoren beskæftiger traditionelt en relativ stor del ufaglærte.
- Fiskere og fangere kan i mange tilfælde skabe gode supplerende indtjeningsmuligheder inden for turismen. Der er igangsat flere konkrete projekter og flere er på vej på området.

En af forudsætningerne for skabe vækst i turismeerhvervet er, at der regionalt arbejdes med produktudviklinger. Hver region har sin særlige identitet og oplevelsespotentiale som skal aktiveres i udviklingen af nye eller justering af eksisterende produkter og markedsføringen deraf.

Rammevilkår omkring turismen

Det er væsentligt at gøre en målrettet indsats på en række områder, hvis Grønland skal udnytte sit store potentiale som turismedestination, sådan som Island har gjort med succes. Derfor er der en ny turismestrategi på vej og en reorganisering af den nationale turismefremmestrategi. I forbindelse med den kommende turismestrategi vil spørgsmålet om rammevilkårene naturligvis blive taget op.

Nedenstående angives i kortform nogle af de temaer, som Grønlands Turrist- og Erhvervsråd har peget på som væsentlige rammer for turismen, som der skal gøres noget ved, hvis erhvervet skal udvikle sig i den ønskede retning:

Mere fleksible rammer for beflyvning

- I dag bringer både Air Greenland og Air Iceland udenlandske turister til Grønland. En væsentlig barriere for at få øget antallet af flyturister - også internt i Grønland - er de nuværende åbningstider på lufthavnene, der betyder at der kun kan flyves i bestemte tidsrum og på bestemte dage, hvis der ikke skal betales fordyrende gebyrer.

Fangst, fiskeri og turisme

- I forhold til muligheden for at anvende eksisterende fiskekuttere i turismen, er der behov for en dialog med Søfartsstyrelsen om reglerne for passagersejlad. Såfremt der sikres lovmæssig mulighed for at konvertere kuttere fra fiskeri til passagersejlad på hel- eller deltid, vil det skabe mulighed for en bedre udnyttelse af en eksisterende kapacitet og give fiskerne en alternativ indtægtskilde på hel- eller deltid. Det vil også gøre det muligt at trække på fiskernes spidskompetence i forbindelse med havfiskeri og hvalsafari.

Mulighed for tildeling af koncessioner

- Der findes i dag ingen lovgivning, der beskytter grønlandske virksomheders forret til indtjening og sikring af investeringer i turisme. En måde at skabe sikkerhed for langsigtede investeringer i grønlandske turistvirksomheder, kan være at skabe lovmæssigt grundlag for tildeling af arealkoncessioner. Dette vil ikke alene gøre overgangen til turisme som erhverv mere sikker og attraktiv, men vil også gøre de grønlandske virksomheder til naturlige samarbejdspartnere i stedet for konkurrenter for de udenlandske bureauer.

Regler for miljø og søsikkerhed

- Det er vigtigt at Grønland fortsat markerer sig positivt internationalt omkring sikring af vores hav- og landmiljø og som ansvarlig i forhold til søsikkerhed. Det er samtidigt vigtigt, at love og regler fortsat sikrer mulighed for at turisterhvervet kan vokse i Grønland, og at de ikke gør det så besværligt og omkostningsfuldt at opfylde dem, at rederier vil fravælge Grønland som destination.

Afgiftsstrukturen

- Den nuværende passagerafgift på krydstogsturister er i dag 525 kr per person og blandt verdens højeste. Afhængigt af dollarkursen ligger den på omkring 100 USD. Afgiften er i dag ikke øremærket, hvilket gør det vanskeligt at forklare rederierne hvad den går til, når de kan konstatere, at der år efter år ikke sker nævneværdige forbedringer på de infrastrukturelle behov de har. Det nuværende afgiftsniveau har fået to rederier til at slutte operationerne på Grønland, andre til at reducere deres aktiviteter og endelig gjort det svært at tiltrække flere rederier.

- Den eksisterende afgiftsstruktur på lufthavnene, der ikke afspejler omkostningerne på den enkelte lufthavn, men baseres på et krydssubsidieringsprincip: Det betyder, at indtægtsgivende lufthavne betaler for driften af underskudsgivende, og sommertrafikken betaler for vinterdriften. Det gør strukturen usmidig og vanskeliggør muligheden for at kunne tilbyde konkurrencedygtige billetpriser og motivere flyselskaberne til kapacitets- og sæsonudvidelse.

Taktiske mål – erhvervsfremme:

- ***Bedre organisering af den nationale erhvervsfremmeindsats, hvor arbejdsdelingen optimeres i forhold til kommunernes erhvervsfremmeindsats***
- ***Støttemidler på hele erhvervs- og infrastrukturområdet skal virke udviklende, effektivt og ikke-konkurrenceforvridende***

Erhvervsfremmestruktur

Status og udfordringer:

Samfund har været underlagt - og har fortsat udsigt til meget markante forandringer, herunder også på erhvervsområdet. Forandringerne indebærer blandt andet:

- omdannelse af 18 kommuner til fire store kommuner,
- en forøget udenlandsk interesse for at investere i Grønland,
- øget fokus på Grønland som rejsemål
- nye kommercielle muligheder ift. efterforskning efter olie og udvinding af mineraler, og
- mulig etablering af stærkt energikrævende industri (aluminium).

Disse ændringer betyder både helt nye muligheder og udfordringer for vort erhvervsliv, men nødvendiggør også en omlægning af erhvervsfremmeindsatsen. Hertil kommer, at der nu heldigvis er stigende privat foretagsomhed omkring innovation og erhvervsudvikling. Særligt kan fremhæves etablering af et helt nyt samarbejde mellem en grønlandsk virksomhed og InnovationLab, som kan bidrage til at give let adgang til helt ny viden om innovation fra hele verden til grønlandske virksomheder, myndigheder og institutioner på en lang række områder. Endvidere gennemfører ARTEK et stort arrangement omkring innovation i Sisimiut i marts 2011. Blandt andet derfor er der behov for at revurdere de nationale rammer omkring innovation som led i den kommende nye erhvervsfremmestruktur.

Et arbejde herom pågår i øjeblikket med inddragelse af forskellige interessenter. Arbejdet er nu i sin afsluttende fase.

Delmål og handlinger:

Den nye erhvervsfremmestrukturens forventede hovedfokus:

Rådgivningsopgaver

Samlet erhvervsfremme fremfor en sektoropdelt for væksterhverv vil optimere ressourcerne og muliggøre erhvervslivets udvikling i en bredere retning. Med afsæt i dette kan der peges på følgende naturlige hovedopgaver for rådgivningen i den nationale erhvervsfremmeindsats:

- Foranledige gennemførelse af værdikædeanalyser/indsatser omkring landets vigtigste nuværende eller potentielle erhvervmæssige klynger ift. erhverv og arbejdsmarked/samfund for at synliggøre, hvor det lokale, regionale og nationale erhvervsliv har muligheder for at

deltage som underleverandører eller at eventuelle hovedentreprenører samt flaskehalse for, at dette kan lade sig gøre.

- Kompetenceudvikling i forbindelse med licitationer, der sikrer at flere grønlandske virksomheder kan deltage i større licitations runder.
- Bidrag til synliggørelse af muligheder for det grønlandske erhvervsliv i forbindelse med IBA-aftalerne mellem de udenlandske selskaber, kommuner og Selvstyret.
- One door betjening af udenlandske investorer med interesse for storskala-projekter på alle områder, sådan som der i dag er på råstofområdet.
- Udarbejdelse af overordnet fælles information (fx via www) som både kan lette de grønlandske og udenlandske virksomheders vej rundt i ”myndighedsjunglen”.
- Bidrag til at sikre matchmaking mellem investorer og projekter i Grønland.
- Forbedring og tilpasning af de nationale rammer for at fremme innovation i samfundet.

Finansieringsstøtte

Det grønlandske erhvervsliv står overfor helt særlige udfordringer knyttet til landets infrastruktur og markedsforhold i kraft af det nuværende bosætningsmønster, som ofte fordyrer både afsætning og produktion.

For at afhjælpe disse barrierer for erhvervsudvikling vil der være et vist behov for adgang til offentlig kapitalformidling.

Der findes forskellige finansieringsstøtteordninger, som pt. er under evaluering. Overvejelser herom og ansvaret for administrationen af disse ordninger indgår i det afsluttende arbejde med udformning af den nye erhvervsfremmestruktur.

Tilskudsanalyse:

Status og udfordringer:

Selvstyret giver over finansloven en række tilskud, som ofte er fortløbende over tid, uden der nødvendigvis er en opfølgning af, om de tjener deres formål og understøtter ønsket om udvikling af en selv bærende økonomi på et bæredygtigt grundlag.

Rapporten ”*Tilpasning af arbejdsstyrken til nye væksterhverv*” fra væksterhvervsarbejdsgruppen fra 2008 anbefalede en samlet gennemgang af tilskudsordningerne, som også synes meget relevant i forbindelse med den regionale udviklingsstrategi.

Delmål og handlinger:

Der er nu igangsat en analyse af tilskud på finansloven i samarbejde med Greenland Venture efter følgende overordnede køreplan:

Fase 1:

Arbejdet startede i december 2010, med en foreløbig afrapportering februar 2011. Denne omfatter en kortlægning, kategorisering og forslag til prioritering af områder, der først bør gøres til genstand for en analyse samt eventuelle resultater fra analyser på enkelte områder af særlig interesse.

Fase 2:

Arbejdet påbegyndes marts 2011 og indeholder kortlægning af delanalyser på områder, der politisk er valgt ud i forlængelse af fase 1. Analyserne på dette område skal så vidt muligt være færdige, så

de kan indgå aktivt som en del af forberedelsen af FFL 2012. Det kræver, at der i det mindste foreligger delresultater af analyserne omkring 1. april 2011.

Fase 3:

Evt. supplerende analyser, herunder store skattesubsidier (via særligt gunstige afskrivningsmuligheder) & krydssubsidiering i resten af 2011.

Der vil ske en inddragelse af enhederne, herunder som gennemgående deltager Finansdepartementet i forbindelse med det videre arbejde. Hænger desuden sammen med opfølgning på og analyser af diverse servicekontrakter.

5.6 Modernisering af det kystnære fiskeri

Taktiske mål:

- At øge den enkelte fiskers indtjening gennem modernisering af den kystnære flåde med færrest mulige offentlige tilskud
- At øge indtjeningen i fiskerisektoren og dermed forøge ressourcerenten

Fiskeriloven:

Status og udfordringer:

Fiskerikommissionens betænkning fra 2009 påviser meget tydeligt, at der er store strukturproblemer i det kystnære fiskeri. Særligt påtrængende er dette i fiskeriet efter rejer og hellefisk.

Strukturproblemerne i det kystnære rejefiskeri er illustreret i nedenstående tabel, som bygger på 2008-tal fra kommissionens betænkning:

Indtjening i rejefiskeriet	Lønsum (mio. kr.)	Antal årsværk	Lønsum pr. årsværk (1.000 kr)
Kystnær flåde	66,3	467	142
Havgående flåde	239,6	390	614

Som led i forberedelsen af arbejdet med en forvaltningsplan for det kystnære hellefiskefiskeri har Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug udarbejdet en oversigt over indtjeningen fra indhandlingen af hellefisk i 2009. Det fremgår af nedenstående tabel, der opdeler indhandlingen i forskellige værdiintervaller og antallet af indhandlende personer i hvert af disse intervaller.

Indhandlingsværdi- indhandling af hellefisk i 2009 (Kilde: Departementet for Fiskeri, Fangst & Landbrug)

Værdi af indhandling	Personer	Andel i % af licenshavere	Gns. indhandlingsværdi (kr)
0 -10.000 kr.	289	23 %	3.830
10.000 – 30.000 kr	223	18 %	19.102
30.000 – 75.000 kr.	288	23 %	51.692
75.000 - 200.000 kr.	316	25 %	121.403
200.000 - 300.000 kr.	54	4 %	241.515
300.000 - 500.000 kr.	39	3 %	390.602
500.000 – 1.000.000 kr.	49	4 %	710.468
Over 1.000.000 kr.	10	1 %	1.303.446
Samlet	1.268	100 %	Gennemsnit i alt: 106.262

Det fremgår heraf, at knap 2/3 af de indhandlende havde en omsætning i 2009 på under 75.000 kr. ved at indhandle hellefisk. Fra dette beløb skal trækkes fiskernes udgifter til fartøjer, brændstof, redskaber mv. Omvendt havde kun ca. 12 % en omsætning på over 200.000 kr. fra indhandlingen.

Fiskerikommissionen påviste i sin betænkning ligeledes, at der er strukturproblemer i forhold til de landbaserede anlæg. En overkapacitet i denne og en generel indhandlingspligt betyder, at fiskerne i

det kystnære fiskeri får en kunstig lav afregningspris, som er med til at forstærke indtjeningsproblemerne i det kystnære fiskeri.

Fiskerikommissionen anbefalede dog ikke en ophævelse af landingspligten på kort sigt, men kædede en gradvis ophævelse heraf sammen med etablering af andre levedygtige arbejdspladser i andre sektorer end fiskeriet. Mange steder er således fortsat afhængig af beskæftigelsen i fiskeriindustrien, og der opleves sociale problemer, når fiskefabrikkerne må lukkes ned og arbejderne sendes hjem, når kvoterne er brugt op sidst på året.

Det er derfor vigtigt at sikre en god koordination mellem den nødvendige tilpasning af fiskeripolitikken med arbejdet for at fremme væksterhvervene, arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitikken for at undgå store negative regionale konsekvenser i forbindelse med moderniseringen af det kystnære fiskeri og afledt beskæftigelse på fiskefabrikkerne.

På det første møde i den fast følgegruppe til den regionale udviklingsstrategi blev disse temaer bragt op, ligesom spørgsmålet om konkurrenceforholdenes betydning for prissætningen og vilkårene for fiskeriet blev drøftet. Der var enighed om behovet for at få skabt større gennemsigtighed i disse problemstillinger, og at dette er væsentligt i forhold til eventuelt kommende større beslutninger om ændringer angående landingspligt og generationsskifteproblematikken i erhvervet.

Fiskeriloven har længe skullet revideres, da der er meget store strukturproblemer i det kystnære fiskeri, og der reelt ikke er kommet konkrete resultater ud af Fiskerikommissionens betænkning fra 2009, ud over indførelsen af brugerbetaling.

Delmål og handlinger:

De aktuelle strukturproblemer i fiskeriet nu er så store, at der snarest bør foretages en række nødvendige ændringer i erhvervets rammebetingelser gennem ændringer i fiskeriloven. Derfor er planen nu, at revisionen gennemføres i to faser. Første fase gennemføres til FM 2011 med forventet anden og tredje behandling på EM 2011 og anden fase gennemføres senest FM 2012.

Første fase skal indeholde indarbejdelsen af følgende:

1. Overordnet bør de indledende bemærkninger til fiskeriloven have tilført et afsnit, så hele omdrejningspunktet bliver, at fiskeriet er bæredygtigt både biologisk samt økonomisk. Heri ligger kravet om, at fiskerierhvervet skal være selvbærende økonomisk og selv skal være i stand til at gennemføre strukturtilpasninger - så vidt muligt uden offentlig støtte.
2. Den såkaldte "søstøvleparagraf" overvejes afskaffet. Det er bestemmelsen om at kun enkeltpersoner, som har været beskæftiget med erhvervsfiskeri i de to forudgående kalenderår, kan få udstedt fiskerilicens. Udviklingen indenfor fiskerierhvervet stiller krav om skærpede driftslederevner. Det kræver uddannelse og evner indenfor management at stå med ansvaret for drift og økonomi af store dyre fartøjer. Dette vil desuden give muligheder for flere hjemmehørende at være medejere af fiskeriselskaber, og dermed sprede ejerskabet til ressourcerne.
3. Kvotelofts begrænsninger i det kystnære rejefiskeri hæves til mindst 15 procent. Dette for at sikre større og mere effektive enheder i dette fiskeri, som kan give en rentabel drift for fartøjsejeren. Der bør inden Naalakkersuisut lægger sig fast på en endeligt kvotelofts-begrænsning foretages modelberegninger om økonomien for nye fartøjer ved forskellige procentsatser for at kunne give Naalakkersuisut det fornødne beslutningsgrundlag forud for fremlæggelsen af det endelige lovforslag for Inatsisartut.

KNAPK har i forbindelse med drøftelserne om den regionale udviklingsstrategi gjort opmærksom på, at organisationen er uenig i forslaget om at ændre den maksimale kvoteandel i den kystnære rejekvote fra i dag 10 % til 15 %. Dette har KNAPK anmodet om fremgik af redegørelsen.

Anden fase skal forholde sig til følgende overordnede punkter:

1. Opsigelsesfrist med hensyn til kvoteandele ændres, så en opsigelsesfrist på et bestemt antal år søges nævnt direkte i lovteksten.
2. Generationsskifteproblematikken i rejefiskeriet.
3. Spørgsmålet om udenlandsk ejerskab.
4. Landingspligten.
5. Ressourcerentspørgsmålet.
6. Opdeling i kystnært og havgående fiskeri.

Som led i forberedelsen af oplægget til denne anden fase udarbejdes en analyse med deltagelse af fiskeriets parter, som anbefalet af den faste følgegruppe til den regionale udviklingsstrategi. Analysen skal blandt andet beskrive de nuværende strukturer i fiskeriet og fiskeriindustrien, ejer- og konkurrenceforhold og betydningen heraf for prissætning og adgangen til at finansiere den fremtidige nødvendige udvikling af erhvervet.

Forvaltningsplan for hellefiskefiskeri

Status og udfordringer:

Der er store strukturproblemer i hellefiskefiskeriet, hvilket især har givet problemer for Qaasuitsup Kommunia sidst på året, når hellefiskekvoten har været fisket op.

Derfor har der været nedsat en bred arbejdsgruppe, der har haft til opgave at udforme et forslag til en forvaltningsplan for dette fiskeri, der skal løse op for de konstaterede problemer. Forslaget er pt. i høring i Fiskerirådet. Forvaltningsplanen skal efterfølgende godkendes af Naalakkersuisut.

Baggrund:

- Flåden i fiskeriet består af 151 fartøjer over 8 meter. Derudover er der i fiskeriet ca. 1100 små enheder, som består af fartøjer under 8 meter, joller, hundeslæder samt snescootere.
- Den nuværende regulering i fiskeriet er baseret på olympisk fiskeri, hvor fiskeriet foregår i konkurrence mellem fiskerne indtil kvoten er opbrugt.. Dette gælder alle fartøjer og enheder i fiskeriet.
- Der er gennemgående en meget lav indtjening hos de enkelte hellefiskefiskere.

Delmål og handlinger:

Formålet med en forvaltningsplan for det kystnære fiskeri efter hellefisk er:

- En strukturændring af fiskeriet, som på længere sigt skal sikre et antal deltagere i fiskeriet, der er økonomisk rentabelt.
- At der tages hensyn til små og store fartøjer i fiskeriet, således at disse ikke konkurrerer direkte med hinanden.
- At fiskeritrykket reduceres, og at den biologiske rådgivning dermed ikke overskrides.

Forslaget til indhold af forvaltningsplan for det kystnære fiskeri efter hellefisk:

Det anbefales, at TAC'en fra 1. januar 2012 for hvert forvaltningsområde bliver opdelt i to kvoter – én kvote for de store fartøjer og én kvote for de små fartøjer:

- De store fartøjer tildeles en kvoteandel og på baggrund af denne andel beregnes kvotemængden hvert år, med udgangspunkt i TAC'en.
- De små fartøjer fisker efter det olympiske princip, som er tilfældet i dag.

Fordelen ved denne model er, at de store og små fartøjer ikke konkurrerer med hinanden.

2011 vil fungere som en overgangsperiode til det nye kvotesystem.

Det anbefales, at nytilgangen til fiskeriet lukkes. Antallet af licenser for gruppen af små enheder vil blive reduceret i takt med, at der sker naturlig afgang fra fiskeriet samtidig med at nytilgangen stoppes. Denne reduktion af antallet af licenser vil være i overensstemmelse med forvaltningsplanens formål om en strukturændring af fiskeriet, som på længere sigt skal sikre et antal deltagere i et økonomisk rentabelt fiskeri.

Det afgørende i denne forbindelse er, at nytilgangen til fiskeriet er mindre end den naturlige afgang fra fiskeriet. Dette kan sikres gennem en fast fordeling, eksempelvis ved at én ny fisker kan få adgang til fiskeriet når tre fiskere udgår af fiskeriet.

Øvrige initiativer for at fremme nødvendige strukturtilpasninger i det kystnære fiskeri

Fiskerikommissionens anbefalinger, således som disse er beskrevet i Politisk Økonomisk beretning 2009 og 2010 følges op. Det drejer sig især om, at alle arter reguleres ved en TAC. TAC'en fordeles i form af flerårige kvoter, kvoteandele og årskvoter skal således være omsættelige m.v.

5.7 Øget afsætning af grønlandske fødevarer

Taktiske mål – fødevarer og fangererhvervet

- *At øge selvforsyningsgraden gennem højere afsætning og forbedret konkurrenceevne af grønlandsk producerede fødevarer*
- *At øge den enkelte fangers indtjeningsmuligheder*

Fødevarer

Status og udfordringer:

Der er bred politisk accept af det ønskværdige i at øge afsætningen af grønlandsk producerede fødevarer, ikke alene til eksport men også på hjemmemarkedet – eller med andre ord at øge selvforsyningsgraden.

Ønsket er ikke nyt, og der er arbejdet med dette mål i mange år. Der er næppe tvivl om, at udviklingen går den rette vej. Der ydes ganske store midler til at udvikle fødevarersektoren via forskellige ordninger til producenterne. Spørgsmålet er dog, om der opnås det fulde udbytte heraf.

Det er ikke ukompliceret at måle på effekten af forskellige indsatser til at nå målet, da en meget stor del af det hjemlige forbrug ikke kommer gennem detailhandlen eller via cateringvirksomheder.

En stor del af befolkningens forbrug af fødevarer stammer fra egen fangst, familier og bekendte. Hertil kommer brædtsalg og andre former for privat salg uden om detailhandelen. På cateringsiden er der givetvis tilsvarende en del af forsyningen, der ikke sker via registrerede fødevareraktører, men i form af indkøb på brættet eller via indkøb fra fangere, der leverer ”ved døren.”

Det er en naturlig opgave for Selvstyret at føre dialog med ledere i foodservice-sektoren, herunder de offentlige institutioner, og den vej skabe netværk for at være opdateret med udviklingen og bane vej for et tæt offentligt-privat samarbejde på området. Hensigten hermed er dels at kortlægge det nuværende forbrug af grønlandske råvarer dels at skabe et samarbejde og koordinering med henblik på at forøge forbruget.

Der er udfordringer på flere områder, som er søgt beskrevet nedenstående med nogle eksempler:

Kontaminantproblematikken.

Grønlandske fødevarer er generelt sunde og med mange gode egenskaber. Ernæringsrådet og andre, der beskæftiger sig med vejledning om sund og ernæringsrigtig kost her i landet, gør dog også opmærksom på, at nogle fødevarer (altovervejende havpattedyr) i dele af landet ikke kan eller bør spises i ubegrænsede mængder af eksempelvis gravide pga. for stor forureningsbelastning.

I forbindelse med formulering af kostpolitikker og for den enkelte borger er denne problemstilling vigtig at holde sig for øje.

Der er internationalt fastsatte grænseværdier for hvor meget fødevarer må indeholde af forskellige kontaminanter. Dette kan vanskeliggøre eksportudviklingen af f.eks. sælprodukter, da hver enkelt varepartis indhold af tung metaller skal være kontrolleret af godkendte myndigheder og niveauer være angivet i varedeklarationen.

Store hvaler, narhval og isbjørn er omfattet af eksportforbud i henhold til internationale konventioner (CITES-konventionen).

Denne udfordring bliver ikke lettere af, at niveauet for kontaminanter i havpattedyrene varierer meget i forhold, om det drejer sig unge eller voksne sæler, om der er tale om tandhvaler eller bardehvaler, eller i hvilken region dyrene er nedlagt. Denne situation kan meget vel vanskeliggøre f.eks. hvis et eller flere firmaer har planer om at producere helseprodukter af sælolie eller levere dele af råvaren.

Hjemmemarkedsproduktion.

Royal Greenland producerer i dag en række fiskeprodukter målrettet hjemmemarkedet.

Salget udgør i dag ca. 10 millioner kr. om året og retter sig primært mod de 3 store detailkunder Pisiffik, Brugseni og Pilersuisoq.

Royal Greenland har gennem længere tid forsøgt at få en dialog med kommunerne, for derigennem at kunne servicere foodservice sektoren (non profit), dvs. plejehjem, kantiner, sundhedsvæsen etc. Det har ofte vist sig meget vanskeligt at komme i en reel dialog, da forespørgslerne sendes ud til den enkelte kantineleder. Derfor er det vanskeligt at få etableret et samlet overblik og få skabt en stor volumen, der er vigtigt for at kunne nedbringe priserne på fødevarerne.

Fødevarer virksomhederne har mulighed for at tilpasse et sortiment efter kundernes behov. Det være sig både udskæringer og pakkestørrelser etc., men det er af afgørende betydning at få et større overblik over behovet. Royal Greenland er (sikkert i lighed med andre fødevarer virksomheder) åbne overfor samhandelsaftaler, der tilgodeser storkunder. Selskabet har dog ikke kunnet komme i en reel dialog om hverken pris eller prisforventninger eller behov.

Forudsætningen for at komme ned i pris på et nærmere defineret standardsortiment til brug for institutionsområdet er, at det er muligt at nedbringe produktionsomkostningerne væsentligt gennem højere produktion og større serier. Selve produktionskapaciteten er helt sikkert til stede her i landet. Problemet er altså en mere struktureret efterspørgsel fra den offentlige sektor, der har mange institutioner.

Servicekontrakterne på indhandlingsanlæg:

I forbindelse med indgåelsen af servicekontrakter på bygdeindhandlingsanlæggene, er der i 2011 indgået aftaler med Royal Greenland A/S (RG) og Arctic Green Food A/S (AGF). Det er et politisk ønske at kunne nedbringe tilskuddet til disse anlæg og undgå konkurrenceforvridning i forhold til andre anlæg uden servicekontrakt. Der skal i løbet af 2011 i dialog med selskaberne søges en løsning på denne problemstilling, der hænger sammen med de taktiske mål på fødevarerområdet.

Det er hensigten med aftalen, at virksomhederne over tid, foreløbigt frem til udgangen af 2013 finansielt støttes via servicekontrakterne. Kontraktsummerne søges gradvist reduceret over de næste to år. Virksomhederne finder det derfor nødvendigt og interessant at indgå i samarbejde med det offentlige. Derudover må det lægges til grund, at de midler som benyttes til støtte, enten bortskaffes eller fremover vil kunne tilgå andre mere relevante områder som uddannelsesområdet, specielt med henblik på at omskole bl.a. fiskere og fangere til andre erhverv i forbindelse med struktur- omlægningen indenfor fiskeri- og fangererhvervet.

Efterspørgsel af varer produceret i Grønland forventes på sigt at have en positiv økonomisk effekt for fiskere og fangere, da leverancerne af råvarerne i takt med forøgelsen også forventes at stige.

Nu er der imidlertid grund til optimisme af flere grunde:

- Som noget nyt er der via Arctic Business netværk etableret et stærkt netværk af blandt andre fødevarevirksomheder, innovatører, detailhandlen, kommuner og Selvstyret. Dette netværk vil nu sætte nogle konkrete initiativer i gang for at få sat gang i den ønskede udvikling.
- Der er betydelig politisk vilje til at gøre noget konkret ved de barrierer, der er for at nå målet om øget afsætning, herunder at gøre noget ved rammebetingelserne på området og at se kritisk på tilskudsstrukturen.
- Flere private initiativer er på vej fra forskellig side rundt om i hele landet.
- Branding af fødevarer og regionerne sker mere systematisk. Herunder *Taste of Greenland* – TV-programmer, der kombinerer mad og rejseoplevelser. Kokken Chris Coubrough besøger regioner i Grønland med henblik på at vise, hvorledes regionens råvarer kan anvendes i et moderne, høj kvalitetsmadlavning. Programmerne er lavet med budskaber om brug af rene råvarer af høj kvalitet, at være innovativ, at vise mangfoldigheden af fødevarer/ regionale forskelle m.m.
- Ligeledes er medlemmerne af netværket meget bevidste om, at det at sælge en historie i forbindelse med tilvirkning, salg og markedsfremstød er vigtigt at fortælle tilblivelsen af produktet.

Delmål og handlinger:

Inden for rammerne af Arctic Business network er der netop igangsat flere konkrete initiativer, der i løbet af første halvdel af 2011 og på lidt længere sigt gerne skulle give synlige resultater, herunder

Kort sigt:

Nedsættelse af arbejdsgruppe som skal gennemgå veterinære regler for at afdække eventuelle behov for at forbedre rammevilkårene uden at sætte forbrugersikkerheden over styr.

Forbedre logistik omkring grøntsager i et samarbejde mellem de tre detailkæder & landbrugets konsulenttjeneste.

Nedsættelse af arbejdsgruppe som skal se på institutionsmad: fødevareproducenter, Selvstyret og Kommuneqarfik Sermersooq. Bør koordineres med spørgsmålet om at sikre gode skolemadsordninger for eleverne i folkeskolen. Ligesom der skal ske en dialog om fritidshjems madsordninger samt vuggestue- og børnehavemadsordninger.

Længere sigt:

Kompetenceudvikling over for leverandører og deres faglige rådgivere.

Innovation gennem netværksdannelse: Forberedelse af et fødevareinspiratorium på Inuili i 2011 med deltagere fra hele værdikæden, herunder etablering af direkte dialog med interesserede fangere og andre relevante leverandører

Initiativer på veterinær- og erhvervsfremmeområdet:

Veterinærafdelingen har afholdt kurser for iværksættere i regi af Kommuneqarfik Sermersooq for personer, som ønsker at starte egen produktion af fødevarer. Sammen med kommunen er der igangsat et projekt med oprettelse af et indhandlingssted (mini-opskæringssted) i Arsuk/Ivittuut til opskæring af moskusokser.

Herudover er Selvstyret deltager i Styregruppen for Ny Nordisk Mad, som er nedsat af Nordisk Minister Råd. Et af projekterne er at fremme kendskabet til grønlandsk mad i Norden, men også at fremme lokale initiativer til nicheproduktion indenfor Grønlands egne grænser.

Man arbejder på nordisk plan at fremme oplevelsesturisme og de kreative erhverv ved at fremme kendskabet til lokale råvarer og lokal identitet gennem maden. Man ønsker at støtte tiltag, der fremmer fødevareproduktion i små enheder.

Selvstyret og flere kommuner arbejder på forskellig vis med fødevarer som en del af områderne: innovation og oplevelsesproduktion. I efteråret 2010 og i foråret 2011 inviteres selvstændige erhvervsdrivende til workshops om, hvorledes det er muligt at være innovativ og skabe merværdi i eksisterende produktioner ved at fokusere på oplevelsesproduktioner.

Arbejdet på workshoppen handler om at inspirere erhvervslivet til at knytte samarbejder på tværs af brancher inden for den enkelte region med henblik på at kunne sikre kundegrupper og afsætning. Workshops er afholdt i Nuuk, Ilulissat og Maniitsoq i 2010. I 2011 afholdes workshops i Tasiilaq, Narsaq og Upernavik.

Fra ord til handling

Det er målet at få udarbejdet en strategi- og handlingsplan omkring fødevarerområdet i andet halvår af 2011 i samarbejde med relevante aktører for at få et samlet overblik over området og prioriteret konkrete initiativer, der kan understøtte både målsætninger i den regionale udviklingsstrategi omkring afsætning af fødevarer og anbefalinger fra Ernæringsrådet om kostforhold.

Fangererhvervet - Indhandling af sælskind

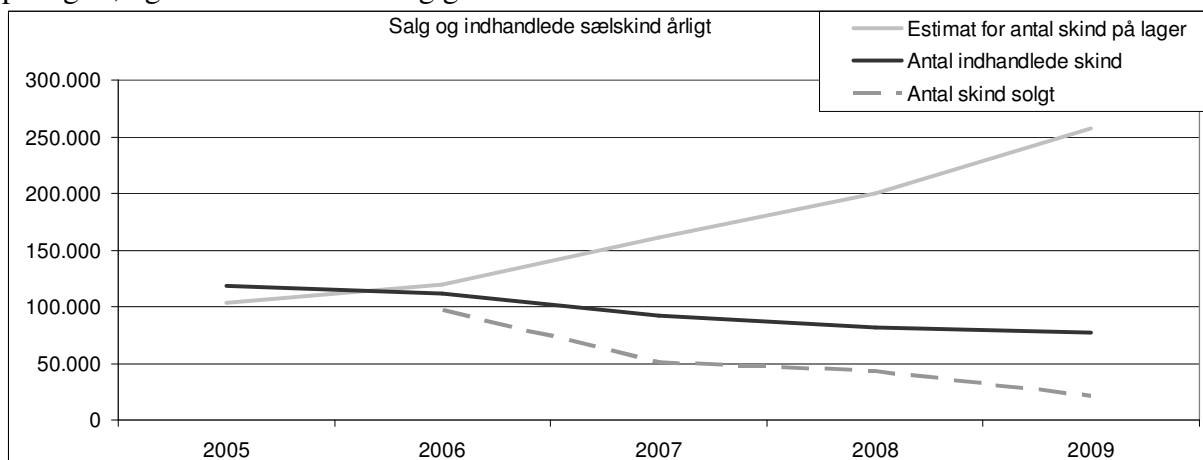
Status og udfordringer:

Fangererhvervet er under pres med et fald i antallet af fuldtidsfangere og faldende indtjening, herunder fra den traditionelle indtægtskilde, indhandling af sælskind.

Samtidig påvirker klimaforandringerne fangererhvervets muligheder. De kan have en betydelig negativ effekt i forhold til at skabe et udkomme på traditionel vis. Det stiller store krav til den enkelte fanger om at kunne omstille sig og udfordrer dermed også de rammer, som samfundet har stillet op omkring fangererhvervet.

I 2010-2011 blev der udarbejdet en redegørelse for Great Greenland A/S fremtid, som beskriver problematikken omkring sælskindsindhandlingen og dens relation til fangererhvervet. Nedenstående er et udsnit af sammendraget fra redegørelsen.

Det Selvstyrejede selskab Great Greenland A/S befinder sig i en økonomisk anstrengt situation, hvor afsætningen langt fra matcher produktionen. Dette betyder i praksis, at skindene ophober sig på lagret, og selskabets forretning giver underskud.

Estimat for antal skind på lager i perioden 2005-2009. X-akse: årstal. Y-akse: Antal solgte og indhandlede sælskind samt skind på lager hos GG A/S. (Kilde: Årsregnskaber, finanslove og estimater – NSN.)

Selvstyret anvender indirekte selskabet til at formidle støtte til fangerne i form af indhandlingstilskud. I kraft af GG A/S' anstrengte økonomiske situation er denne formidlingsform blevet meget bekosteligt. Nedenstående tabel viser Selvstyrets samlede omkostninger til servicekontrakt inklusiv indhandlingstilskud og under- / overskud fra GG A/S.

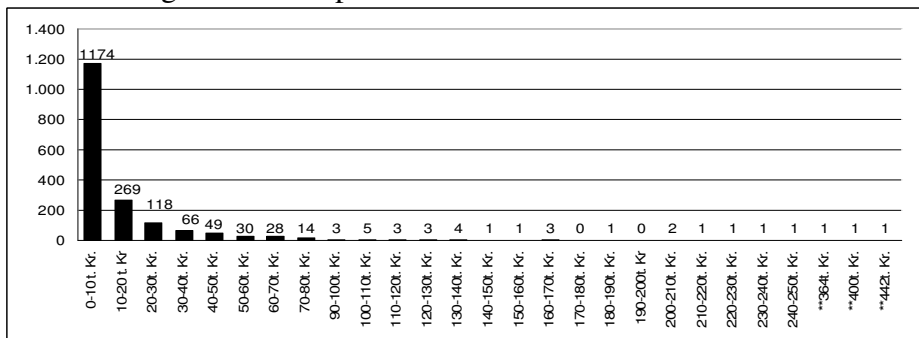
Selvstyrets omkostninger ved GG A/S eksklusiv kapitalindskud. (Kilde: Årsregnskaber og finanslove – NSN.)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	I alt
Servicekontrakter (1.000 kr.)	-32.400	-32.900	-30.738	-31.900	-30.000	-25.585	-27.762	-26.205	-237.490
Årets resultat (1.000 kr.)	6.657	-346	-2.482	1.016	6.115	-2.445	-5.346	-10.326	-7.157
I alt (1.000 kr.)	-25.743	-33.246	-33.220	-30.884	-23.885	-28.030	-33.108	-36.531	-244.647

Redegørelsen viser, at for hver krone der formidles, koster det 42 øre at gøre det gennem GG A/S. Derfor indeholder redegørelsen undersøgelser, der viser fangernes økonomiske afhængighed af sælskindsindhandlingen og deres indhandlingsaktivitet. Dette sker for at beskrive behovet for indhandlingstilskuddet. Udfordringen er at finde en løsning, der støtter de mest trængte fangere, og samtidigt er samfundstjenlig.

Tilskudsordningen – fangernes indkomst og anvendelse af indhandlingsordningen

Størstedelen af fangerne tjener mindre end 10.000 kr. årligt på indhandling af skind, og denne indkomst udgør for hovedparten kun en mindre del af deres samlede årlige indkomst.

Overblik over indkomstniveau fra sælskindsindhandlingsstøtte i fangererhvervet, 2009. X-akse: Udbetalt indhandlingsstøtte i kr. Y-akse: Antal fangere.

Bemærkning: Figuren indeholder data for cirka 1.800 fangere og indhandler, selvom det er oplyst, at der kun er omkring 1.500 fangere. Dette forhold skyldes, at nogle fangere indhandler flere steder, og derfor optræder flere gange i databasen. Kilde: Figuren er konstrueret ud fra GG A/S' datamateriale for 2009 – NSN.

Et stort antal fangere anvender kun indhandlingsmuligheden i en til to måneder årligt. Som det fremgår af søjlediagrammet, er det kun omkring 100 fangere, der tjener over 50.000 kr. årligt på sælskindindhandling. Det konkluderes i redegørelsen, at hovedparten af fangerne anvender skindindhandlingsordningen som en sekundær indkomst.

Indhandlingsmønstre

Redegørelsen viser en tendens til, at fangerne i højere grad anvender skindindhandlingsmuligheden i områder, hvor der ikke er et fiskeriproduktionsanlæg. Det fremgår af nedenstående krydstabel, at indtægter fra indhandlingen af sælskind er vigtigere for fangerne i områder uden bygdeanlæg versus områder med bygdeanlæg.

Krydstabel af fiskeriproduktionsanlæg i forhold til sælskindindhandlingen i hele kr.

Den gennemsnitlige indhandlingsværdi af sælskind for fangere i 2009					
Indhandlingsværdi ved anlæg	0-5.000 kr.	5.000-10.000 kr.	10.000-15.000 kr.	15.000-40.000 kr.	Samlet
Ikke bygdeanlæg	3 (19 %)	2 (13 %)	2 (13 %)	9 (56 %)	16 (100 %)
< 2.000.000 kr.	3 (27 %)	2 (18 %)	1 (9 %)	5 (45 %)	11 (100 %)
2.000.000 - 6.500.000 kr.	2 (20 %)	4 (40 %)	2 (20 %)	2 (20 %)	10 (100 %)
>6.500.000 kr.	3 (33 %)	4 (40 %)	1 (11 %)	1 (11 %)	9 (100 %)

Kilde: LULI Data base, GG A/S materiale - APNN.

Der er stor forskel på indhandlingsmønstrene i de forskellige regioner. Af nedenstående tabel fremgår det eksempelvis, at der er flest fangere i nord, men fangerne i syd har den højeste gennemsnitlige indhandling. I redegørelsens bilag 10 fremgår det endvidere, hvor meget fangerne tjener fra skindindhandlingen på by- og bygdeniveau i forhold til deres årlige indkomst. Indkomst og indhandling varierer meget mellem de enkelte byer og bygder.

Regioner	Indhandlet samlet i kr.	Antal fangere og indhandlere	Gennemsnitlig indhandling i kr.
DISKO	3.068.870	229	13.401
MIDT	4.404.715	279	15.788
NORD	10.678.875	645	16.556
SYD	4.949.675	140	35.355
TUNU	2.484.175	129	19.257
Hovedtotal	25.586.310	1.422	17.993

Anmærkning: Der er taget højde for, at nogle fangere er registreret for indhandling flere steder. I de tilfælde er fangeren registreret ved den by/bygd, hvor han har indhandlet for den højeste værdi.

Kilde: GG A/S materiale - APNN.

Uddannelsestiltag og erhvervsfremme

I redegørelsen anbefales det, at restriktioner på indhandlingsmulighederne i videst muligt omfang skal ske efter eller samtidig med iværksættelse af omskolings- og uddannelsestiltag. Dertil bliver der opridset nogle eksisterende omskolings- og uddannelsestiltag såsom Piareersarfiit, PKU-kurser, AMA-kurser samt Fanger- og Fiskerskolen i Uummanaq. Derudover anbefales det, at der findes mulige alternativer til fangererhvervet, således at flere bliver omskoleet, så de kan varetage jobs i andre erhverv. Dette arbejde kræver en målrettet indsats fra og samarbejde mellem Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke (KIIIN), Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked (ISN) og kommunerne m.fl.

Afsætningsmuligheder og Produktudvikling

Der bliver i redegørelsen nævnt, at de internationale afsætningsmuligheder har været begrænsede. Der er på nuværende tidspunkt gjort forsøg med produktudvikling, men hidtil har dette ikke haft nogen større positiv effekt på afsætningen.

Delmål og handlinger:

Overvejelser og forslag til konkret handling

Det er relativt få fangere, der har en betydelig indkomst fra indhandling af sælskind. Ikke desto mindre er muligheden af stor betydning for lokale samfund og for personer, som i dag har beskedne alternativer, sådan som fangsterhvervet og alternativerne dertil ser ud i dag for disse grupper.

Derfor bør en eventuel reduktion eller lukning af indhandlingsmuligheden ikke stå alene, men kædes sammen med etablering af alternative muligheder inden for fiskeri- og fangsterhvervet eller andre erhverv. Som konsekvens bør frigivne midler fra en reduktion af indhandlingstilskuddets størrelse i første omfang kanaliseres over på at skabe klare og målrettede alternativer, som giver et bedre samfundsøkonomisk udbytte og med større efterspørgsel efter produkterne end for sælskind.

Som led i den regionale udviklingsstrategi nedsættes en hurtigtarbejdende arbejdsgruppe, som skal have til opgave at finde alternative anvendelsesmuligheder for sælskind på hjemmemarkedet. Arbejdsgruppen skal trække på en bredere kreds af kompetencer end den tidligere omkring Great Greenland A/S, herunder arbejde mere målrettet med innovation og nye måder at anvende skind på, ligesom den skal kunne forholde sig kritisk til den nuværende struktur omkring prissætningsforhold og værdiansættelse mm. i forhold til de skind, som Selvstyret via indhandlingstilskud reelt har bekostet og som i dag hober sig op på Great Greenland A/S' lagre.

6. Arbejdet med at forberede en national anlægsstrategi

En national anlægsstrategi vil blandt andet skulle omfatte

- Kollegie-, skolehjems- og folkeskolebyggerier
- Boligområdet
- Institutionsbyggerier
- Infrastruktur
- Kobling til andre væsentlige aktører, herunder de selvstyrejede selskaber
- Anlægsaktiviteter afledte af eventuelle storskala-projekter

Fordelingen af anlægsmidler kommunevis de seneste år og betydningen heraf for det lokale/regionale aktivitetsniveau.

Spørgsmålet omkring de offentliges anlægsinvesteringer og den geografiske fordeling heraf er væsentligt både for kommunerne, erhvervslivet, de enkelte sektors udviklingsmuligheder og muligheden for at opretholde beskæftigelsen og tilvejebringe lærepladser i bygge- og anlægssektoren. Særligt betyder en eventuel kort planlægningshorisont, at der bliver problemer med at opbygge en kosteffektiv kapacitet i branchen, sikre kontinuerlig beskæftigelse og af lærepladser.

Derfor er der naturligvis stor fokus på området. Punktet har været rejst på stort set alle dialogmøder omkring den nationale udviklingsstrategi, og senest været til genstand for drøftelser i Inatsisartut på den netop overstående samling.

I forlængelse af vedtagelsen af finansloven for 2011 udsendte Naalakkersuisut en pressemeddelelse med følgende ordlyd under overskriften ”Der skal også bygges boliger udenfor de 4 største byer”:

”Naalakkersuisuts boligpolitik er umiskendelig i den netop vedtagne finanslov for 2011.

Der skal bygges boliger der, hvor der er en reel boligmangel. Det er ligeledes Naalakkersuisuts politik, at der skal ske en systematisk byfornyelse i hele Grønland, også når det gælder nye boligformer.

- Jeg har netop instrueret min administration om at igangsætte udviklingen af familiehuse, hvor flere generationer kan bo sammen under et tag, siger Medlem af Naalakkersuisut for Boliger, Infrastruktur og Trafik Jens B. Frederiksen.

Familiehuse er kendetegnet ved, at der er tale om en bygning, som typisk vil indeholde 4 boliger fordelt med 2 stk. 2-rums boliger, 1 stk. 3-rums bolig og 1 stk. 4 rums bolig. Ejendommen opføres af en andelsboligforening, og vil kunne bebos af f.eks. bedsteforældre, forældre og børn/søskende.

Boligudgiften i et familiehus vil kunne tilpasses således, at den varierer i forhold til boligernes størrelse. Familiehuse vil også understøtte den ældre generations ønske om at blive længst muligt i eget hjem, ligesom de unge børnefamilier kan bo tæt på deres bedsteforældre.

På de lokaliteter, hvor der ikke er en egentlig boligmangel, vil familiehusene understøtte en byfornyelsesproces, hvor de ældste og mest nedslidte boliger kan saneres og erstattes med nye, moderne og miljøvenlige familiehuse.

- Nu hvor Finansloven for 2011 er blevet vedtaget, kan vi nu i perioden frem til 2014 igangsætte byggeri udenfor de 4 største byer i størrelsesorden 230 mio. kr., udtaler Jens B. Frederiksen.”

Hvert år fremsender kommunerne deres anlægsønsker for det kommende bevillingsår og budgetoverslagårene til Departementet for Boliger, Infrastruktur og Trafik. Her samles alle ønskerne sammen, hvorefter de fordeles til de relevante fagdepartementer, som gennemgår forslagene og prioriterer dem. Herefter fremsætter fagdepartementerne de prioriterede ønsker som forslag til den kommende finanslov på linje med alle de øvrige forslag til finansloven. Herefter indgår de i den generelle økonomiske prioritering. Beløbet overstiger langt det faktiske råderum i kommunerne og på finansloven. Dette giver anledning til at overveje den fremtidige håndtering af området for at skabe en bedre og mere synlig sammenhæng mellem henholdsvis det økonomiske råderum og kommunernes/Selvstyrets prioriteringer på de respektive sektorer.

Op til strukturreformen blev der i fællesskab mellem KANUKOKA og det daværende Økonomidirektoratet udarbejdet en rapport om anlægsområdet med titlen ”*Strukturreformen - 1. statusrapport om anlægsområdet*”. Den blev fremlagt for borgmestre og kommunaldirektører ultimo februar 2008. Rapporten indeholder oversigter over forbruget af anlægsmidler kommune- og sektorvis og indeholder indledende overvejelser den fremtidige administration af området.

Det anbefales, at der i de kommende måneder udarbejdes ny opdateret rapport, der bl.a. indeholder

- en opdatering af 2008-rapportens oversigter
- en nærmere beskrivelse af de kommende års sektorvise behov
- forslag til en eller flere konkrete modeller for den fremtidige administration af anlægsområdet
- en beskrivelse af finansieringsnøgler omkring anlægsaktiviteter på de forskellige sektorområder mellem kommunerne, Selvstyret og borgerne, herunder sammenhængen med bloktilskudsaftalen
- forslag til eventuelle justeringer af finansieringsnøgler på baggrund af de hidtidige erfaringer og dermed kendte problemstillinger,
- beskrivelser og eventuelle anbefalinger af udbudsformer, lovgivning og styringsværktøjer for at sikre at bygherrer har incitament til at have lærepladser, og
- beskriver overvejelser og eventuelle anbefalinger til den fremtidige anlægsplanlægning, jf. nedenstående afsnit.

National anlægs- og investeringsstrategi

Naalakkersuisut ønsker at lancere ”den nationale strategi for anlægs- og investeringsplanlægning for perioden 2012 til 2017”.

Der er behov for at få skabt et overblik. Det overordnede formål med den nationale strategi for anlægs- og investeringsplanlægning er derfor at få synliggjort og koordineret den byggeindsats, der sker, og som skal involvere alle væsentlige byggeaktører blandt kommuner, Selvstyre, staten og private. Dette skal give et billede af de sektorvise anlægsplaner og samtidig skabe et samlet tværgående overblik over de forskellige sektorer bygger- og anlægsplaner.

Det er vigtigt her at understrege, at det ikke er muligt eller ønskeligt med en stram og ufravigelig anlægsplan for hele landet. Det, der er behov for, er et redskab, der kan give overblik. Et sådant overblik vil gøre det muligt at erkende muligheder og u hensigtsmæssigheder i fordelingen af bygge- og anlægsopgaver i forhold til udviklingen i landet og i regionerne. Det vil desuden give mulighed for på et tidligt tidspunkt at reagere på dette ud fra en langsigtet strategi for landets udvikling.

Projektledelsen for udarbejdelse af den nationale strategi for anlægs- og investeringsplanlægning kan med fordel lægges i Landsplanafdelingen. I projektledelsen bør kommunerne og KANUKOKA indgå.

Arbejdet kan ud over ovennævnte rapport fra 2009 tage udgangspunkt i det aldrig færdiggjorte arbejde fra den arbejdsgruppe, der havde til opgave at udrede udfordringerne vedrørende det daværende Hjemmestyrets anlægs- og investeringsplanlægning. Arbejdsgruppen var sammensat af embedsmænd fra Direktoratet for Boliger og Infrastruktur, Økonomidirektoratet, Landsplanafdelingen samt KANUKOKA. Et udkast til rapport blev færdiggjort i 2005, men arbejdsgruppen færdiggjorde imidlertid aldrig sit arbejde. Det stod dog blandt andet klart, at der fandtes et behov for koordineringen mellem finansieringen og den fysiske planlægning af de enkelte bygge- og anlægsprojekter.

Arbejdet tager desuden udgangspunkt i den af Landsplanafdelingen udarbejdede "Oversigt over Selvstyrets interesser i kommuneplanlægningen". Oversigten er på nuværende tidspunkt ikke komplet, idet der blandt andet mangler oplysninger om flere ressortområders sektorplanlægning.

Produktet er – som anført – ”den nationale strategi for anlægs- og investeringsplanlægning for perioden 2012 til 2017”. Det skal dels være et traditionelt dokument, dels være en løbende ajourføring af indholdet på geodata platformen NunaGIS

NunaGIS vil blive brugt som platform til at skabe det nødvendige overblik. I NIN (areal-registret på NunaGIS) på NunaGIS er der et loginfunktion, hvor man kan komme ind bagved NunaGIS, og derinde bagved foretager den kommunale administration al sin sagsbehandling af samtlige arealsager. Det system har allerede fungeret i over et år.

NunaGIS er også meget anvendelig i andre sammenhænge i forbindelse med den regionale udviklingsstrategi, idet dette værktøj er meget velegnet til at synliggøre forskellige sammenhænge og udviklingsmuligheder eller -begrænsninger. NunaGIS vil derfor indgå som et vigtigt værktøj i det videre arbejde med forankring og kommunikation omkring den regionale udviklingsstrategi.

Kommunerne arbejder i øjeblikket på at udarbejde nye kommuneplaner der kommer til at foreligge i digital form i løbet af 2011 og 2012. Dette betyder en dels en sammenhængende planlægning for de nye storkommuner men også at den bliver væsentlig mere tilgængelig og med en bedre mulighed for en løbende opdatering end tidligere. Har du adgang til internettet har du også adgang til alle kommunernes planlægning. De digitale kommuneplaner også har kobling til NunaGIS databasen og kan derfor udveksle geografisk data med den. Dermed er der også skabt en kobling mellem kommuneplanerne og de kommende informationer omkring den regionale udviklingsstrategi.

Kommunale synsvinkler i forhold til en national anlægsstrategi

Nedenstående afsnit er et konkret udspil fra kommunerne til det videre arbejde med en national anlægsstrategi, som der i den kommende tid vil blive fulgt op på.

Politikker:

Kommunerne ønsker, at gennemførelse af bygge- og anlægsopgaver sker på en måde, der sikrer

- at byggerier og anlæg bliver af god kvalitet
- at byggerier og anlæg kan gennemføres på en energi- og miljømæssigt forsvarlig måde
- at byggerier og anlæg kan gennemføres uden unødige omkostninger

- at den efterfølgende drift af byggerier og anlæg kan foretages på en energi- og miljømæssig forsvarlig måde
- at den efterfølgende drift af byggerier og anlæg kan foretages uden unødige omkostninger
- at byggerier og anlæg bidrager til at fremme beskæftigelsen og udviklingen af erhvervsvirksomheder inden for bygge- og anlægssektoren.

Løsninger:

På baggrund af disse ønsker anbefales det

- at der etableres en løbende dialog mellem Selvstyret, de selvstyrejede virksomheder og kommunerne, så der sikres en koordinering af kommuneplanlægning, byggemodning og bygge- og anlægsopgaver
- at planlægningen og budgetlægning i forbindelse med bygge- og anlægsopgaver foretages så tidligt, at der sikres tilstrækkelig tid til gennemførelse af de enkelte faser i forbindelse med opgaverne
- at Selvstyret, de selvstyrejede virksomheder og kommunerne foretager en koordinering af bygge- og anlægsopgaver samt opgaver i forbindelse med vedligeholdelse og renovering m.m. i byer og bygder, så der tilstræbes en jævn beskæftigelse inden for de forskellige faggrupper
- at Selvstyret og kommunerne i samarbejde med erhvervsvirksomheder inden for bygge- og anlægsbranchen om forbedring af kvaliteten og kvalitetssikringen i forbindelse med bygge- og anlægsopgaver
- at de anlægsbevillinger, der i finansloven er afsat til kommunale skoler, overføres til kommunerne, så beslutningsprocessen i forbindelse med igangsættelse af opgaverne kan forenkles.

Sektorplan for byggeri af skoler og skolehjem

På det konkrete plan er der behov for at få en plan omkring anlæg omkring folkeskoleområdet. Dette er ikke mindst blevet aktuelt efter, at Inatsisartut på EM 2010 vedtog følgende beslutningsforslag:

”Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut senest til efterårssamlingen 2011 pålægges at udarbejde en redegørelse om skole- og elevhjem i Grønland. I redegørelsen skal belyses de økonomiske konsekvenser for Landskassen og kommunerne ved at udarbejde bindende mindstekrav til den fysiske standard for elevhjem belyses og derudover skal ske en afklaring af elevhjemmenes pædagogiske sigte”.

Naalakkersuisut har ved behandlingen lovet at fremlægge en tids- og handlingsplan i foråret 2011 for selve udarbejdelsen af redegørelsen til Kulturudvalget og at orientere Udvalget tæt om forløbet af tids- og handlingsforløbet for udarbejdelsen af redegørelsen.

Perspektivering

Etableringen af skolehjem og renovering og udvidelse af folkeskolerne i henhold til Atuarfitsialak skal således ses i en større sammenhæng.

- Vælger en kommune, at de ældste klasser skal færdiggøre deres uddannelse i nærmeste by, betyder det reelt, at der etableres færre undervisningsfaciliteter i bygderne og flere i byerne. Samtidigt skal der etableres/renoveres elevhjem i de byer, som modtager de ældste elever.

- Samtidig er der nu påbegyndt etablering af efterskoler i Grønland. Her kan det allerede nu konstateres, at der kommer forholdsvis mange elever fra bygder og yderdistrikter. Resultaterne fra efterskolen i Qasigiannuguit har været de mest opløftende, idet omkring 70% af eleverne efterfølgende er gået gang med en ungdomsuddannelse. Årsagerne hertil er endnu ikke præcist afdækket, men kan blandt andet hænge sammen med, at der skabes et godt socialt og pædagogisk miljø samt på anden vis sikres en god overgang for eleverne.

Begrundelsen for at undersøge mulighederne for at etablere efterskoler som alternativ til skolehjem er, at efterskolernes pædagogik - udover at gøre eleverne klar til folkeskolens afgangsprøver - drager omsorg for elevernes almene udvikling herunder sociale, personlige og fysiske udvikling.

Efterskoleundervisning indeholder både en lærings- og opdragelsesdimension (socialisering). Arbejdsgruppen bør undersøge, om, der kan etableres efterskoler som alternativ til skolehjem, da disse primært fungerer som "overnatningssteder" - uden målrettet pædagogisk sigte. Efterskolerne skal naturligvis også kunne tilbydes andre elever end bygdeelever, men modsat nu gennemføres som 9. og 10. klasses forløb. Undervisningen skal naturligvis koordineres med den stedlige folkeskole, men det primære sigte må være at skabe et rum, hvor bygdebørnene frem for at være de fremmede i klassen/byen oplever skolen som deres egen.

Evalueringerne af de midlertidige efterskoler påpeger også, at flere af de elever, der har gået på skolehjem ville kunne drage nytte af at komme tidligere på efterskole. Her er der relevant voksenkontakt og omsorg, som kan støtte op om de unge i forhold til de krav og forventninger, der stilles til dem.

Det er derfor væsentligt, at redegørelsen blandt andet også bygger på den rapport om erfaringer fra efterskoler, som er udarbejdet af KIIIN samt andre relevante resultater rapporter om frafaldsbekæmpelse og overgange, som KIIIN har fået udarbejdet i forskellige sammenhænge.

Det vil således være formålstjenligt at anlægge et helhedssyn på problemstillingen og ikke alene tænke i snævre økonomisk rammer omkring tekniske og pædagogiske standarder for etablering af elevhjem; men også inddrage mulighederne for at sikre eleverne de bedste forudsætninger for at få en god uddannelse og gode muligheder for at forfølge sine drømme og mål i livet efterfølgende. Dette er i tråd med de taktiske mål i RUS omkring folkeskolen, der hedder følgende:

- *Mål: Øget kvalitet i undervisningen - med særligt fokus på bygder og yderdistrikter*
- *Mål: At få flere i gang med en ungdomsuddannelse direkte efter folkeskolen*

Derfor kalder problemstillingen i høj grad på nytænkning og inddragelse af spørgsmålet om mulighederne for at give de unge et løft i sproglige og IKT-mæssige færdigheder og at kunne leve op til folkeskoleforordningens mål. Herunder er det væsentligt at tage afsæt i den enkelte elevs forudsætninger og landets kulturelle værdier som en integreret del af de vilkår, som tilbydes unge i de sidste år af deres folkeskolegang fra de mindre steder, og som smådriftsulemper i dag gør det vanskeligt at leve op til. I den forbindelse bør det indtænkes, hvordan både de unge og deres familier kan opleve tryghed, hvis børnene ikke afslutter folkeskolegangen i hjembyen eller -bygden.

For at følge op på beslutningsforslaget i Inatsisartut igangsættes blandt andet følgende i den kommende tid:

1. En indledningsvis kortlægning af elevforløb, anlæg og finansieringsform af:
 - a. Hvor mange unge er i hjembygd til og med 10 klasse – hhv. kommer på elevhjem

- b. Eksisterende elevhjem & overordnet tilstandsbeskrivelse
 - c. Renoverede folkeskoler i by- og bygder – til hvilket skoleår
 - d. Fremskrivning af elevgrundlag
2. En projektanalyse af mindste standarder til den fysiske standard for elevhjem. Derudover skal der ske en afklaring af elevhjemmenes pædagogiske sigte. En model for elevhjem fremlægges som teknisk-økonomisk alternativ med beskrivelse af bygningsstandarder, arkitektmodel, herunder visuelt billede heraf. Tidligere udarbejdede mindstestandarder for elevhjem kan indgå i denne analyse.
 3. Der udarbejdes en teknisk økonomisk beregning for alle eksisterende elevhjem & skoler med afsæt i pkt. 1 & 2 samt elevudviklingen for kommunerne mellem by og bygdeskolerne.
 4. Ud over de økonomiske beregninger også indgå bredere overvejelser omkring de mulige pædagogiske og faglige tilbud samt de familiemæssige og personlige hensyn.
 5. Med afsæt i pkt. 3 og pkt. 4 udarbejdes der en anlægssektorplan for elevhjem, folkeskoler og eventuelt afledte efterskoler.
 6. Der vil blive udarbejdet en økonomisk analyse af de forskellige scenarier:
 - Elever fra nogle bygder har hele deres folkeskoleforløb i bygderne
 - Elver fra nogle bygder bliver sendt på skolehjem i nærliggende byer fra 7. eller 8. klasse
 - Elver fra nogle bygder kommer på efterskole i 9. og 10. klasse.

Der fremlægges en samlet redegørelse herom til efterårssamlingen 2011 i Inatsisartut.

7. Præsentation af mål, strategier og indsatser i relation til RUS for kommunerne

På baggrund af den diskussion fremlæggelsen ”*Status for bosteder i Grønland – med særlig fokus på bygderne*” for offentligheden skabte, blev det besluttet at udarbejde en version af den korte rapport som i stedet for et overordnet grønlandsk perspektiv i højere grad fokuserede på situationen i de fire kommuner. Disse rapporter blev fremlagt i starten af 2011. Nordregio har efterfølgende udarbejdet et sammendrag på baggrund af kommunerapporterne.

Det findes i den selvstændige udgivelse: *Kommuneopdelt sammenfatning af hovedpunkter fra analysen af bosætningen i Grønland*” og indeholder således en sammenfatning af data fra de fire kommunerapporter.

Det foreliggende resultat må ikke betragtes som en endelig oversigt over data relevante for en diskussion af kommunernes (og bygdernes fremtid), men mere som et godt udgangspunkt for en konkretisering af en sådan diskussion, så den i højere grad kan baseres på fakta frem for forestillinger.

Og på baggrund af den følgende diskussion vil det være muligt at indkredse yderligere spørgsmål som det vil være relevant at inddrage i et fremtidigt arbejde, hvor en egentlig analyse af materialet, herunder identifikation af følsomhed og forandringsmuligheder for de enkelte bosætninger, vil kunne gennemføres.

Allerede nu kan det dog konstateres, at der er behov for en række indsatser på kommunalt niveau, men i samspil med det nationale niveau for at skabe en mere bæredygtig udvikling lokalt, regionalt og nationalt. Rapporten skal derfor også alene som et blandt flere nødvendige værktøjer, når disse indsatser skal prioriteres.

Nedenstående følger bidrag fra de fire kommuner, som beskriver forslag til kommunale målsætninger, strategier og aktiviteter inden for rammerne af den regionale udviklingsstrategi.

Dele af aktiviteterne er allerede igangsat, mens andre skal analyseres og afstemmes nærmere med selvstyret og andre aktører, blandt andet ud fra de nationale delstrategier i den regionale udviklingsstrategi.

Hertil kommer mål og forslag på eksempelvis infrastrukturområdet, der i flere tilfælde naturligt må afvente en afklaring til Transportkommissionens betænkning er færdig og behandlet politisk.

Der er derfor stadig tale om en proces, men det fremsendte materiale fra hver af de fire kommuner er allerede nu meget værdifuldt i forhold til at få igangsat synlige initiativer og prioriteret ressourcer til områder, der er væsentligt for at sikre en positiv regional og national udvikling og opfyldelse af de politiske mål for denne.

7.1 Qaasuitsup Kommunia

Qaasuitsup Kommunia har udarbejdet en ny planstrategi – Strategi 2020 – der danner grundlag for den fremtidige strategiske udvikling i kommunen. En høj grad af borgerinvolvering har været et nøgleord i denne udviklingsproces, der har udmøntet sig i en formulering af en vision med fire grundværdier.

Visionen for Qaasuitsup Kommunia er: *”I Qaasuitsup Kommunia er der plads til mange forskellige mennesker, oplevelser og udvikling. – I respekt for vores livsgrundlag – den storslåede natur, de naturlige ressourcer, den unikke kultur – skaber vi plads til nyt liv, nye fællesskaber, en bæredygtig moderne udvikling og hinanden.”*

Qaasuitsup Kommunia er i fuld gang med at omsætte visionen til handling og dermed virkeliggøre Strategi 2020, det er derfor med et klart mål og store forventninger og optimisme, at Qaasuitsup Kommunia tager del i det regionale udviklingssamarbejde. I det følgende har Qaasuitsup Kommunia forsøgt at knytte kommunens strategiske indsatsområder til den regionale udviklingsstrategi. Dette gøres under følgende overskrifter:

1. **Erhvervsudvikling.**
2. **Uddannelse.**
3. **Børn og unge**
4. **Infrastruktur.**
5. **Arbejdsmarked**
6. **Klima og miljø.**
7. **Kultur.**
8. **Nærdemokrati.**

I det følgende er de 8 områder udbygget med en række fokusområder, der har særlig bevågenhed. Planstrategien indarbejder disse, i form af konkrete og målbare initiativer. På en lang række områder er der sammenfald mellem den kommunale og nationale strategi, (RUS). Der er særligt fokus på de tværgående elementer, der binder de strategiske indsatsområder sammen. Dette kræver en national, såvel som kommunal indsats. Hvor det er relevant i forhold til RUS, er der fremhævet en række projekter der af kommunen ses som egnede” pilotprojekter”, der kan løftes i samarbejde mellem selvstyret og kommunen og danne udgangspunkt for det fremtidige strategiske samarbejde.

1. **Erhvervsudvikling:**
 - a. **Råstof- og mineralområdet.**
 - b. **Turismeudvikling.**
 - c. **Vand- og is eksport.**
 - d. **Fiskeriområdet.**

1.a. Råstof- og mineralområdet.

Efterforskningsaktiviteterne inden for råstofområdet er stigende i Qaasuitsup Kommunia. Det er både efterforskningsaktiviteter inden for offshore samt mineralefterforskning. Der er samtidig to mine-projekter som forventes i drift inden for de kommende tre år. Området forventes at vokse betragteligt i de kommende år, hvorfor kommunen er ved at ruste sig til en aktiv rolle som myndighed, part samt rådgiver/formidler. I den forbindelse er kommunen ved at udarbejde en råstofstrategi, som sigter på en helhedsorienteret tilgang til aktiviteterne. Hensigten er, at strategien

vil blive udarbejdet i løbet af 2011 med miljø, planforhold, IBA, realkompetenceudvikling, uddannelse, beredskab, oplysning samt opgradering af lokale virksomheder som hovedelementer. Kommunen har i forbindelse med råstofområdet igangsat flere initiativer, som sigter mod en større grad af lokal/regional involvering i branchen.

Tværgående aktiviteter:

Der er i samarbejde med brancheskolerne og Selvstyret opstartet lokale kurser, hvor deltagerne opgraderes og får certifikater for kompetencer, som de allerede anvender i det daglige. Der arbejdes ligeledes med udviklingen af mulighederne for efteruddannelser af faguddannede. Målgrupperne er både personer, som er i fast ansættelsesforhold og personer, som rammes af sæsonledighed. Dette er uddybet i punkt 2 og 5. De fysiske rammer skal være på plads, dette er beskrevet under punkt 4.

I forbindelse med den regionale udviklingsstrategi vil kommunen i samarbejde med Selvstyret gennemføre en afdækning af hvert enkelt bosteds udviklingspotentiale. Hensigten er, at få en større grad af lokal involvering, hvor borgerne skal forholde sig til de overordnede målsætninger og problemstillinger i forbindelse med udarbejdelse af både kommuneplan og Regional Udviklingsstrategi. Det er hensigten at der gennemføres forskellige workshops for forskellige interessenter og grupper med henblik på en kvalificering og identificering af de lokale udviklingsmuligheder.

Pilotprojekter:

- Uddannelsesindsats for at kvalificere arbejdsstyrken til branchens krav.
- Afklaring af rammer for private investeringer i infrastruktur.
- I samarbejde med GA, certificering i ISO krav.

1.b. Turismeudvikling:

Turismen har været stigende i Qaasuitsup Kommunia i de seneste år. Især indenfor krydstogtturisme har der været stor fremgang. Det er en udvikling, der forventes at ville fortsætte. Qaasuitsup Kommunia ønsker at udvikle turismen som et erhverv, der vil være af stigende betydning for kommunen i de kommende år. Der er særlig vægt på bæredygtighed, både fysisk og af miljømæssig karakter. Udbygningen af infrastrukturen har kommunalt fokus, da ansvarsfordelingen mellem selvstyret og kommunen er uklar og behovene endnu undefinerede. Transportkommissionens redegørelse vil udgøre grundlaget for den kommende planlægning. Udbygningen af bygdeturismen er prioriteret, både markedsføringsmæssigt og gennem udbygning af den nødvendige infrastruktur.

Tværgående aktiviteter:

Udviklingspotentialer er stærkt afhængigt af to faktorer, uddannelse af lokale til at sikre betjeningen af turisterne og en infrastruktur der sikre rimelige vilkår for anløb. Disse faktorer hænger sammen med punkt 2, 4 og 5. Yderligere skal der samarbejdes med GTE om markedsføring af disse mere specielle produkter. Kommunens klima- og miljøstrategi skal være et bærende element i turismeudviklingen, så der er sammenhæng mellem de to strategier. Se punkt 6.

Pilotprojekter:

- Trofæjagt i områder med moskus. Her er klart et potentiale for øget turisme, i områder der er "tynde" i turismesammenhæng. Qasigianniguit, Aasiaat og Kangaatsiaq er eksempler.
- Ilulissat World Heritage Station. Formidlingscenter for forskning i glaciologi, med særligt fokus på Ilulissat Isfjord.

1.c. Vand- og is eksport.

Kommunen er rig på naturlige ressourcer der udgør et væsentligt eksportpotentiale. Området er langt fra udnyttet optimalt, blandt andet grundet logistiske forhold og Nukissiorfiit, der opkræver almindelig forbrugstakst for et eksportprodukt der kan skabe arbejdspladser. Med et øget nationalt fokus på potentialet, vil kommunen skabe bedre rammevilkår for eksportmulighederne og dermed øge antallet af stabile arbejdspladser. Med det internationale fokus på miljøet, klimaforandringer og ikke mindst UNESCO fredningen af Isfjorden, bør der være et naturligt markedsføringspotentiale for at udvikle eksporten af et råstof Grønland har rigeligt af.

Tværgående aktiviteter:

Markedsføring af potentialet, med henvisning til punkt. 6. Udbygning af infrastrukturen/logistikken, se punkt 4. Beskæftigelsesmulighederne, faste arbejdspladser, se punkt 5. Og ikke mindst et potentiale for at GTE bruger klimafokus i en markedsføring af rent og ”ægte” vand.

Pilotprojekter:

- Dialog med selvstyret og Nukissiorfiit om rammebetingelserne for eksport af vand/is.

1.d. Fiskeriområdet.

Det kystnære fiskeri er det største erhverv i Qaasuitsup Kommunia. Som følge af Selvstyrets ønsker om omlægning af hellefiske-fiskeriet og udarbejdelse af en forvaltningsplan har kommunen besluttet at igangsætte en række initiativer. Hensigten med initiativerne er, at fastholde og øge indtjeningen ved hellefiskefiskeriet. Kommunen lægger vægt at der i forbindelse med ændringerne i fiskeriet skal være fokus på erhvervets økonomiske bæredygtighed såvel som ressourcens bæredygtighed.

Qaasuitsup Kommunia oplever samtidig en ændring i fangstområdet som følge af nedgangen i indtjeningsmuligheder. For en stor dels vedkommende har fangst været en biindtægt i forhold til fiskeriet. Dette forhold gør, at det samlede indtægtsgrundlag er faldende. Kommunen er meget opmærksom på de mulige afledte konsekvenser af ændringerne inden for fiskeri og fangstområdet. Især er kommunen opmærksom på behovet for målrettede uddannelsesmæssige tiltag i forhold til de personer som forlader erhvervet samt de personer, som ikke længere kan tilgå erhvervet. Kommunens strategi er, at med begrænsningerne i optaget af nye fiskere og en langsom udfasning af fiskere der ikke kan erhverve sig fuldt ud gennem en erhvervslicens, skal være et alternativt tilbud til de berørte personer.

Tværgående aktiviteter:

I samarbejde med Selvstyret vil kommunen gennemføre en afdækning af den demografiske og geografiske sammensætning af de personer, som forventes berørt af ændringerne. I afdækning vil der være fokus på erhvervsforhold samt social status for de grupper som forventes at forlade erhvervet samt en afdækning af de mulige konsekvenser ved reduktionen af tilgangen til erhvervet. Der er kommunens mål, at mulige alternative erhvervs muligheder identificeres, samtidig med, at de mulige økonomiske konsekvenser beskrives. Da erhvervet er meget væsentligt for kommunens økonomi og borgerne, vil der ske en tværgående koordinering på stort set alle fokusområder, med særlig vægt på punkt 2 og 5.

Pilotprojekter:

- Opgradering af arbejdsstyrken, opbygning af realkompetencer.
- Fokus på folkeskolens afsluttende klasser og de efterfølgende tilbud om videreuddannelse.

2. Uddannelse:

- a. Sikring af et tilstrækkeligt fagligt niveau for folkeskolens afgangsklasser.
- b. Særlig indsats ved overgange mellem børneinstitutioner og folkeskole samt særlig indsats omkring rådgivning af ældstetrinnet

2.a. Sikring af et tilstrækkeligt fagligt niveau for folkeskolens afgangsklasser.

Qaasuitsup Kommunia har igangsat arbejdet med udarbejdelse af en strategi, som skal sikre en mere ensartet niveau i folkeskolen. Som et delelement indføres der kontraktstyring på folkeskoleområdet, således der sættes fokus på læringsmålene og skaber en bæredygtig økonomi i folkeskolen. Kommunen arbejder samtidig på en afdækning af de fysiske behov for folkeskolen, da en stor del af bygdeeleverne gennemfører de sidste år væk fra hjemmet.

Tværgående aktiviteter:

I samarbejde med Inerisaavik planlægges implementering af trintestene og folkeskolens afsluttende evalueringer som et vedvarende redskab til refleksion over faglig udvikling i skolevæsenet ved en række seminarer og skoleledermøder. Kommunen er meget opmærksom på, at der for en forholdsvis stor del af elevernes vedkommende ikke kan forventes en umiddelbar forståelse og støtte fra hjemmet, da mange elever er "1.generation" i forhold til uddannelsessystemet og dermed i forhold til kravene ved afslutningen af folkeskolen.

Pilotprojekter:

- Trintestene i 3. og 7. klasse som evalueringsredskab for udvikling
- Folkeskolens afsluttende evalueringer som redskab til faglig udvikling
- Indsats over for en potentiel restgruppe af unge som ikke kommer videre i uddannelsessystemet
- Spydspidsprojekt: Forsøgsordning med læseklasser for fagligsvage elever
- Forsøgsordning i Uummanaq med rejselærer i bestemte fag

2.b. Særlig indsats ved overgange mellem børneinstitutioner og folkeskole samt særlig indsats omkring rådgivning af ældstetrinnet

I forbindelse med udarbejdelsen af en børne- og ungepolitik lægger kommunen vægt på, at der skabes en sammenhæng mellem de forskellige institutioner, som kommunen har ansvaret for. Kommunen arbejder aktivt for udviklingen af metoder og redskaber til anvendelse i børneinstitutionerne bl.a. gennem videreuddannelse af pædagogisk personale samt aktiv deltagelse i formuleringen af målsætninger inden for "Meeqquerivitsialak". Samtidig arbejder kommunen på en øget indsats i rådgivningen af elever og forældre omkring mulighederne og kravene i forbindelse med uddannelserne efter folkeskolen. Kommunen har til hensigt at udarbejde en målrettet strategi, hvor rådgivningsindsatsen overfor både forældre og elever starter i 8. klasse med henblik på en større parathed hos begge parter. Hensigten er at minimere frafaldet ved påbegyndt uddannelse efter folkeskolen samt skabe en større forståelse for nødvendigheden af gennemførelse af uddannelser.

Tværgående aktiviteter:

Kommunen deltager aktivt i arbejdet omkring udviklingen og implementeringen af "Meeqquerivitsialak" i samarbejde med de andre kommuner samt Selvstyret. Hensigten med arbejdet er at sikre, at børn og forældre sikres en større parathed i forhold til folkeskolen og dermed tryggere rammer. Samtidig er det hensigten at indsatsen på sigt kan medføre et højere niveau i folkeskolen gennem en tidlig ensartet målrettet pædagogisk indsats i børneinstitutionerne. Kommunen vil samtidig i samarbejde med andre kommuner samt Selvstyret sikre en målrettet indsats for

ældstetrinnet med særlig fokus på erhvervsrådgivningen af både forældre og elever. Fokus vil især være på udviklingen af brobygningsindsatser for 8.-10. klasserne

Pilotprojekter:

- Udarbejdelse af metoder og mål for børneinstitutionerne
- Udarbejdelse af brobygningsforløb

3. Børn og unge.

- a. Forebyggelsesindsatsen.**
- b. Familiecentre.**
- c. Fysiske rammer.**

3.a. Forebyggelsesindsatsen.

Strategien:

I forhold til forebyggelsesindsatsen er det Qaasuitsup Kommunia's mål at sikre ordentlige og trygge opvækstvilkår for børn og unge. En tryk opvækst er fundamentet for både uddannelse og senere tilknytning til arbejdsmarkedet.

Tværgående aktiviteter:

På forebyggelsesområdet udvikles tværgående aktiviteter i samarbejde med PARISA. Af tværgående aktiviteter kan nævnes tidligt indsatser for gravide, klar til barn samt dukkeprojektet, samt oplysningsarbejde i forhold til seksuel misbrug af børn, samt seksuelt krænkede børn og unge. Derudover er der forebyggelse af selvmord, og fri for mobning-kampagne, Naalakkersuisut og kommunernes rammeaftale omkring løfte i flok, og den kommende strategi for børneområdet i Grønland til også være en del af de tværgående aktiviteter der samarbejdes om.

Pilotprojekter:

- Særlig indsats Kullorsuaq.
- Særlig indsats i Qaanaaq.

3.b. Fysiske rammer.

Qaasuitsup kommunia er ved at etablere et familiecenter i Ilulissat. Derudover har kommunens allerede i 4 byer etableret forebyggelseshuse, som gradvis vil blive omdannet til familiehuse.

Tværgående aktiviteter:

Etablering af de fysiske rammer udvikles i samarbejde med Selvstyre samt forskellige fonde, så der er sammenhæng mellem strategien og finansloven.

Pilotprojekter:

- Foreningen Grønlandske børn er i gang med et projekt i Uummannaq, hvor der arbejdes hen imod den samme koncept som kommunens koncept i forhold til familiehuse.
- Etablering af familiecenter i Ilulissat

4. Infrastruktur.

- a. Lufthavne.**
- b. Havne.**
- c. Servicekontrakter.**
- d. Boligområdet.**

4.a. Lufthavne.

En velfungerende infrastruktur er altafgørende for borgerne, erhvervslivet og kommunens muligheder for at udvikle turismen. Kommunens lufthavnskapacitet skal tilpasses efterspørgslen, både i forhold til indenrigsbeflyvning, råstofsektoren og mulighederne for direkte beflyvning fra udlandet på udvalgte destinationer. Et væsentligt element i strategien, er muligheden for at tiltrække eksternt kapital til udvikling af området, på forretningsmæssige vilkår.

Tværgående aktiviteter:

Udbygning af infrastrukturen, på andre vilkår end de nuværende, kræver en ændret ejerstruktur og en ny form for myndighedsvaretagelse. Der skal skabes mulighed for kommerciel prisdannelse, såfremt en lufthavn skal finansieres og drives på forretningsmæssige vilkår. Selvstyret og GLV er partnere på området. Udbygning af kapaciteten på området, hænger meget sammen med punkt 1, både omkring råstofområdet og turismepotentialet. Transportkommissionens anbefalinger afventes.

Pilotprojekter:

- Udvidelse af lufthavnen i Ilulissat.
- Afklaring af myndighedsforhold for anlæg finansieret eksternt.

4.b. Havne.

Som det gælder for lufthavne, er havneområdet afgørende for en række erhvervs muligheder, ligesom området er fundamentet for forsyning af borgere og erhvervsliv. Området har i mange år været nedprioriteret, og kommunen vil i strategien lægge vægt på at området fremover udvikles til de reelle behov. Der bør åbnes mulighed for private investering, med særlig fokus på råstofsektorens behov. Dette kræver igen en afklaring af myndighedsforhold. Eksport af vand og is kræver også et særligt fokus, især for Qeqertarsuaq, hvor potentialet er stort.

Tværgående aktiviteter:

Der skal føres en tæt dialog med de eksterne interessenter på råstofområdet, for afklaring af behov og krav, med fokus på Aasiaat og Baffinbugten. Myndighedsansvar for nye anlæg skal afklares med selvstyret og RAL. Planområdet spiller en væsentlig rolle, da de påtænkte anlæg kun sjældent er omfattet af eksisterende plangrundlag.

Pilotprojekter:

- Afdækning af mulighed for private investeringer.

4.c. Servicekontrakter.

Grundet de geografiske forudsætninger samt bosætningsmønsteret er flere områder i Qaasuitsup Kommunia omfattet af servicekontrakter. Kommunen anser servicekontrakterne på en lang række områder som væsentlige. Kommunen anser servicekontrakterne for strategiske redskaber i forhold til udviklingen af forskellige nye erhverv og samtidig til sikring af den nødvendige service som borgerne har krav på. Det er derfor kommunens målsætning at blive part i forbindelse med kravspecificeringen omkring de enkelte servicekontrakter og dermed sikre en bedre sammenhæng mellem de forskellige kontraktområder.

Tværgående aktiviteter:

Kommunen vil i samarbejde med Selvstyret udvikle kravspecifikationerne til de enkelte kontraktområder således disse kan forankres lokalt.

Pilotprojekter:

- Deltagelse i forarbejdet til servicekontrakt på transportområdet

4.d. Boligområdet.

Boligmarkedet fungerer ineffektivt og er en bremse for økonomisk vækst og dynamik. Ledighed og boligkøer i flere byer betyder, at folk ikke flytter. Det er forbundet med økonomisk utryghed. Den lave mobilitet gør, at der er høj ledighed i en del af kommunen, mens der er lav ledighed i en anden del. Det rammer produktiviteten og kommunens økonomi. Det er ikke kun boligernes geografiske placering, der spiller en rolle. Det gør de forskellige boligformer også. Flytte-mønstret viser, at pensionister ikke flytter til mindre og ældrevenlige boliger. Det rammer specielt de unge, der hindres i at få en passende størrelse bolig og dermed igen at havne på den rigtige hylde på arbejdsmarkedet.

Tværgående aktiviteter:

Fremtidens placering af boliger skal følge demografi og understøtte økonomisk vækst på lang sigt. I byerne skal forskellige boligformer udvikles. Selvstyrets og kommunens boliger bør samles i en fælles pulje for en effektiv planlægning og gennemførelse af boliginvesteringer. Der skal skabes plads til fremtidig byudvikling blandt andet gennem ændrede vandspærrezone.

Pilotprojekter:

- Gennemførelse af en Boligkonference om fremtidens boliger og boligfinansieringsformer
- Gennemførelse af en undersøgelse om de unges boligønsker
- Udvidelse af vandspærrezone Ilulissat

5. Arbejdsmarked.

- Kompetenceudvikling, arbejdskraften.**
- Kompetenceudvikling, virksomheder.**
- Piarsarsarfiits fremtid.**
- Fokus på byggerne.**

5.a. Kompetenceudvikling, arbejdskraften.

Med udviklingen inden af nye erhvervsområder er der behov for at den eksisterende arbejdsstyrke tilføres nye kompetencer. Qaasuitsup Kommunia er i den forbindelse opmærksom på, at der over tilgangen til de nye erhverv i første omgang vil tiltrække personer, som allerede er erhvervsaktive. Det er derfor vigtigt for kommunen at udarbejde en strategi, som både omfatter opgraderingen af både de erhvervsaktive faglærte, men i lige så høj grad fokuserer på tiltag, som sikrer en større andel af faglærte på arbejdsmarkedet. Strategien vil primært fokusere på den del af arbejdsstyrken, som allerede er erhvervsaktive og derfor ikke er en naturlig del af arbejdet med ungdomsuddannelserne.

Tværgående aktiviteter:

I samarbejde med Selvstyret, brancheskolerne samt erhvervslivet vil kommunen udvikle flere tilbud for både faglærte og ufaglærte. Især udviklingen af tilbud inden for voksenlærlingeuddannelserne er vigtig, således flere får en erhvervsuddannelse. Kommunen vil samtidig udvikle flere længerevarende realkompetenceforløb. Kommunen har til hensigt at udvikle lokalt forankrede kurser, hvor sæsonledighedsperioden udnyttes til uddannelsesindsatser.

Pilotprojekter:

- at udvikle realkompetenceforløb i samarbejde med brancheskolerne.

- at afdække mulighederne for en øget andel af voksenlærlinge i kommunen.
- at gennemfører en bedre kompetenceregistrering i samarbejde med Selvstyret.

5. Kompetenceudvikling, virksomheder.

I forbindelse med udviklingen af området har Kommunen afholdt en konference i samarbejde Grønlands Arbejdsgiverforening Ilulissat, Aasiaat Erhvervsråd, Offshorecenter Danmark samt Grønlands Arbejdsgiverforening vedrørende de overordnede rammer samt krav til virksomheder i forbindelse med offshore aktiviteter. Kommunen har til hensigt at lave en opfølgning for lokale virksomheder som mere specifikt fokuserer på aftaleforhold, konsortiedannelser samt bilaterale samarbejder. I forbindelse med udviklingen af virksomhedernes muligheder som leverandører til Råstofområdet kræves der certificeringer samt internationale standarder. Hensigten er at tilbyde kurser for virksomhedernes ledere omkring certificeringsprocesserne samt internationale krav.

Tværgående aktiviteter:

Kommunen har til hensigt at udvikle de lokale virksomheders kompetencer i samarbejde med arbejdsgiverorganisationerne. Der vil især være fokus på udviklingen virksomhedernes interne kompetencer samt tilpasninger til forskellige relevante internationale standarder herunder HSE og ISO certificeringer. Området hænger sammen med punkt 1, råstofsektoren.

Pilotprojekter:

- at gennemfører en konference for de lokale virksomheder i samarbejde med Selvstyret samt aktive internationale aktører med fokus på specifikke krav til underleverandører til mineselskaber samt off-shorebranchen.
- at udvikle uddannelses tilbud til virksomhedslederne, som understøtter kompetenceudviklingen

5.c. Piareersarfiits fremtid.

Kommunen vil i forlængelse af uddannelseskonferencen fortsætte udviklingen af Piareersarfiit. Det er kommunens mål, at Piareersarfiit anvendes til klargøring af personer til arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet. Kommunen vil i samarbejde med Selvstyret udvikle indholdet og formålet for Piareersarfiit. Det kommunens hensigt af Piareersarfiit skal være tilpasset lokale forhold, såsom sammensætning af arbejdsmarkedet, erhvervs muligheder, ledighed m.v., for på den måde at kunne målrette indsatsen i forhold til den enkeltes behov og muligheder.

Tværgående aktiviteter:

Kommunen deltager aktivt omkring redefineringen af Piareersarfiit i relation til RUS i samarbejde med de andre kommuner og Selvstyret. Piareersarfiit bør knyttes tættere til brancheskolerne, så der koordineres institutionerne imellem. Uddannelsesindsatsen er afgørende for erhvervsudviklingen, punkt 1, og skal knyttes tæt til folkeskoleområdet, punkt 2, så der ikke er mulighed for huller i systemet.

Pilotprojekter:

- Klar opgavefordeling mellem uddannelsesforløbet i folkeskoleregi og de fremtidige opgaver for Piareersarfiit.

5.d. Fokus på bygderne.

Qaasuitsup Kommunua er den kommune med flest bygder. Kommunen vil derfor udvikle tiltag, som giver adgang til kompetencegivende uddannelser samt realkompetenceforløb for bygderne.

Udviklingen af erhvervsmulighederne samt en større indsats hænger derfor sammen med strukturændringerne i fiskeriet samt potentialeafdækningen i bygderne og byerne (jf. 1.a)

Tværgående aktiviteter:

Kommunen vil i samarbejde med Selvstyret gennemføre en afdækning af de enkelte bosteders potentialer for derigennem at inddrage borgerne mest muligt i udviklingen af de fremtidige muligheder og strategier

Pilotprojekter:

- Gennemførelse af workshops til afdækning af udviklingspotentialer i byer og bygder

6. Klima og miljø.

- a. Affaldshåndtering.**
- b. Energioptimering.**
- c. Markedsføring.**

6.a. Affaldshåndtering.

Det største miljøproblem i Qaasuitsup Kommunia er affaldshåndteringen. Den nuværende praksis indenfor affaldsområdet er i mange tilfælde til direkte fare for borgernes sundhed. Qaasuitsup Kommunia vil derfor på miljøområdet primært satse på at få skabt en forsvarlig affaldshåndtering, som vil være både en sundheds- og miljømæssig gevinst.

Tværgående projekter

Qaasuitsup Kommunias miljøafdeling ønsker et nært samarbejde med Selvstyret omkring at få løst de mange affaldsproblematikker. Qaasuitsup Kommunia har på baggrund af Selvstyrets finanslov for 2011 ansøgt Selvstyret om støtte til at opføre modtagestation i Qeqertarsuaq og i så mange bygder som muligt.

Pilotprojekter

- Qaasuitsup Kommunia har i februar 2011 ansøgt Selvstyret om økonomisk støtte til at udføre et pilotprojekt omhandlende transport af forbrændingsegnet affald fra Qeqertarsuaq til Aasiaats forbrændingsanlæg (Status: Afventer svar fra Selvstyret).

6.b. Energioptimering.

På klima- og energiområdet fokuserer Qaasuitsup Kommunia både på tilpasning til klimaforandringerne og på at nedbringe kommunens eget energiforbrug (og dermed CO2 udledning). I Qaasuitsup Kommunia er klimaforandringerne en realitet. Vores klima *er* under forandring. Borgerne i Qaasuitsup Kommunia har således i en undersøgelse i 2010 peget på klimaforandringer og misbrug af naturens ressourcer, som den største fare for en god fremtid.

Tværgående aktiviteter:

Klima- og miljøafdelingen i Qaasuitsup Kommunia har deltaget i det EU finansierede Clim-ATIC projekt og derigennem fået et netværk til en række andre nordiske lande.

Pilotprojekter

- Qaasuitsup Kommunia er i gang med at få afdækket potentialet for at reducere energiforbruget i kommunens bygninger. Der laves i første omgang en energikortlægning og en energihandleplan gældende for hele kommunen.

- Klima- og Miljøafdelingen ved Qaasuitsup Kommunia har udviklet udstillingen ”Breaking Ice”. Udstillingen sætter fokus på de menneskelige konsekvenser af klimaforandringerne. Formålet med udstillingen er blandt andet at skabe en bedre forståelse for behovet for at finde løsninger på de udfordringer, som klimaforandringer blandt andet skaber i Qaasuitsup Kommunia.
- Klima- og Miljøafdelingen har udviklet en klimatilpasningsstrategi for hundeslædekørsel.

6.c. Markedsføring..

Qaasuitsup Kommunia ønsker at udvikle markedsføringen af kommunen som en ”grøn/hvid” kommune, med fokus på begreber som bæredygtighed, naturbeskyttelse, energibesparing, klimaforskning og uspoleret natur.

Tværgående aktiviteter:

Isfjordskontoret afslutter i 2011 det treårige DANCEA finansierede projekt med fokus på at optimere beskyttelsen af Verdensarvsområdet Ilulissat Isfjord. Kommunes miljøafdeling har startet et projekt med fokus på energioptimering af kommunens institutioner og ejendomme. Kommunen forventer i 2012 at kunne starte opførelsen af Ilulissat World Heritage Station.

Pilotprojekter:

- Kommunen er blevet nomineret til Nordisk Råds Natur- og Miljøpris 2011 for Ilulissat Isfjordskontors arbejde for bæredygtig turisme.
- Nordisk Energi Kommune: Hundeslæden - bæredygtig transportform.
- Clim-ATIC: De menneskelige konsekvenser af klimaforandringer
- DANCEA: Sikring af kulturarv og formidling om Verdensarvsområdet Isfjorden.
- Ilulissat World Heritage Station: Formidlingscenter for forskning i glaciologi, med særligt fokus på Ilulissat Isfjord.

7. Kultur.

a. Sikring af kulturarv.

b. Formidling af kultur, med fokus på børn og unge.

7.a. Sikring af kulturarv.

Qaasuitsup Kommunia vil gennem udviklingen en aktiv kulturpolitik sikre, at bevare den særegne kulturarv, som kendetegner de forskellige områder i kommunen.

Tværgående aktiviteter:

Kommunen har i samarbejde med Grønlands Landsmuseum udarbejdet en organisatorisk struktur samt målsætninger for udviklingen af den museale kulturarv. Museerne arbejder aktivt på at øge deres rolle som formidlere i forhold til historiske, miljømæssige samt kulturelle forhold gennem udviklingen af en aktiv museal pædagogik. Desuden ønsker kommunen at udnytte muligheden for at den ældre generation kan formidle deres viden om den immaterielle kulturarv til den yngre generation. Kommunens strategi for formidling gennem IKT, punkt 8, spiller en stor rolle for kulturformidling.

Pilotprojekter:

- Indsamling af viden om den immaterielle kulturarv
- Udvikling af en aktiv formidlingsstrategi

7.b. Formidling af kultur, med fokus på børn og unge.

Qaasuitsup Kommunia mener at en fælles forståelse for kulturarven er et afgørende element for børns selvforståelse. Samtidig er det væsentligt, at børn og unge får en bredere forståelse for deres kulturelle ståsted i forhold til nutiden. Kommunen vil gennem en aktiv kulturpolitik øge børns og unges forståelse for kulturarven.

Tværgående aktiviteter:

Kommunen har startet forskellige tværgående aktiviteter, hvor der er sat fokus på teater, musik samt nationale og internationale kontakter. Især fokus på samspejlet mellem klima og kultur er et område som er i stadig udvikling.

Pilotprojekter:

- Kulturlegat ordning unge talenter skal opmuntres til at arbejde med deres kulturelle talenter i og udenfor landet.
- Illerngit festival – spirit of environmental & climate change festival anno 2012. International festival med Qaasuitsup Musical projekt, vedrørende klima og miljø, som derefter gerne skal udmunde i en udvælgelse af ambassadører til Qaasuitsup bygder og byer.

8. Nærdemokrati.

c. Borgerinddragelse.

d. Brug af IKT til formidling og dialog.

e. Lokale råd og nævns roller.

8.a. Borgerinddragelse.

Qaasuitsup kommunia er verdens største kommune. De meget store afstande og de spredte bosættelser giver en række særlige udfordringer. Åbenhed, brug af moderne teknologi og dialog skal sikre en levende kommune, hvor borgerne føler sig som en del af et fællesskab og aktivt ønsker at deltage i den demokratiske proces.

Tværgående aktiviteter:

Kommunen har gennem en ny hjemmeside styrket den fælles identitet og delingen af information i kommunen. Inddragelsen af lokale områder sker gennem et netværk af lokale webansvarlige, gennem informationskampagner om de øvrige strategiske tiltag og gennem et målrettet samarbejde med lokale og nationale medier. Samtidig arbejder Qaasuitsup Kommunia internt på at styrke kommunikationsindsatsen, så borgerinddragelse og fokus på formidling i fremtiden vil indgå i alle kommunens tiltag. I arbejdet med den nye digitale kommuneplan (herunder RUS) er der et tværfagligt fokus og borgerinddragelse af alle borgergrupper. Det samme gør sig gældende for råstofaktiviteterne

Pilotprojekter:

- 100 drømme om fremtiden. I forbindelse med udviklingen af planstrategien er der gennemført en interviewundersøgelse, hvor 100 borgere er blevet interviewet og spurgt om deres drømme om fremtiden. I forbindelse med undersøgelsen er der udgivet et letlæseligt debathæfte, der samler op og formidler resultatet af undersøgelsen.
- I 2011 ønsker Qaasuitsup Kommunia, i forbindelse med arbejdet med kommuneplan 2012 og RUS, at gennemføre en afdækning af hver enkel by eller bygd udviklingspotentiale.
- Åbenhed omkring den politiske beslutningsproces – referater på nettet.
- Borgerinvolvering i forbindelse med aktiviteterne indenfor Råstofområdet.

8.b. Brug af IKT til formidling og dialog.

Brug af moderne teknologi er en af de måder, vi vil bruge til at skabe større nærhed mellem borger og kommune. Internettet bliver i fremtiden en vigtig fælles platform, der kan binde kommunen sammen fra nord til syd, fra by til bygd. Internet og bredbånd til alle kommunens borgere skal prioriteres højt.

Tværgående aktiviteter:

Kommunen har etableret et geografisk spredt netværk af lokale webansvarlige, som sikrer at alle dele af kommunen bliver eksponeret. Desuden har kommunen styrket sit samarbejde med lokale medier. Særligt lokalradioen er i fokus som medie. Qaasuitsup Kommunua ønsker generelt en stor forbedring af de digitale kommunikationsmuligheder i kommunen.

Måske kan IBA/RUS være med til at udbrede ny kommunikationsteknologi i kommunen? Digital teknologi vil spille en vigtig rolle i formidlingen i den nye isfjordsstation se 6c.

Pilotprojekter:

- Bygder på nettet
- Brug af sociale medier (facebook mm.)
- Stærke lokale stemmer (Oplæg til lokalradiosamarbejde)
- Kulturarv i børnehøjde – et formidlingsprojekt i samarbejde med museerne i Qaasuitsup Kommunua.

8.c. Lokale råd og nævns roller.

I den nye kommune er det en stor udfordring at etablere velfungerende lokale råd og nævn, der kan varetage lokale interesser og komme med vigtige input og sparring til kommunen.

Tværgående aktiviteter:

Kommunalbestyrelsen har nedsat en arbejdsgruppe, som skal se på muligheden for decentrale råd i kommunens otte byer.

Pilotprojekter:

- Etablering af børn og ungeråd
- Lokale foreningsråd

7.2 Qeqqata Kommunia.

Qeqqata Kommunia ønsker med nedenstående oplæg til indsatsområder i RUS regi at sætte fokus på væsentlige elementer i grundlaget for en proaktiv erhvervsudvikling i hele kommunen. Der sættes fokus på det åbne land, der tidligere kun i begrænset omfang har indgået i erhvervsgrundlaget, samtidig med, at der peges på teknologi og innovation i samspillet med uddannelserne generelt og ungdomsuddannelserne i særdeleshed. Sidst men ikke mindst er trafikinfrastrukturen et af de meget vigtige rammevilkår for erhvervsudvikling.

Nedenstående indsatsområder bygger direkte på kommunalbestyrelsens visioner og strategier fra planstrategien for Qeqqata Kommunia, som blev godkendt i november 2010.

Fokus på 3 områder:

- Det åbne land.
- Teknologi og innovation
- Trafikinfrastruktur.

1. Det åbne land.

Qeqqata Kommunia rummer de største sammenhængende isfri landområder i Grønland, områder der rummer et enormt potentiale af uudnyttede ressourcer, som bogstaveligt talt i dag blot løber ud i havet. Vandkraftressourcerne kan ikke gemmes til senere som f.eks. mineraler og for hver dag der går mistes der potentiale, der kan danne grundlag for en erhvervsudvikling baseret på elkraft.

Naturressourcerne rummer også store muligheder og i kommunens landarealer lever moskusokser og rensdyr i stort tal. Disse ressourcer skal udnyttes gennem traditionel jagt og ved en mere målrettet jagt og etablering af farme, der kan danne grundlag for opretholdelsen af et slagteri i Kangerlussuaq, så forædlede kødprodukter evt. kan eksporteres til et europæisk marked som frisk kød.

Tilsvarende er der mange turistaktiviteter under udvikling, men generelt er det i dag vanskeligt skabe tilstrækkeligt grundlag for investeringer. Derfor sættes der fokus på mulighederne for at kommunen kan arbejde med udstedelse af koncessioner. Det er målet, at dette skal ske i et samspil med de forskellige aktører på området, så der gennem en afbalanceret udnyttelse af naturen skabes nye muligheder og dermed grundlag for en bedre indtjening til glæde for alle. I forvejen arbejdes der med koncessioner på råstofområdet og i forbindelse med landbrugsdrift i den sydlige del af Grønland.

Dette område åbner en særlig mulighed for alle bygderne, da de herved kan supplere deres indtægtsgrundlag fra fangst og fiskeri med en målrettet turismeindsats. Det vil være muligt at udvikle forskellige former for oplevelsesturisme i bygderne. Konkret kan nævnes, ski turisme som kan rette sig mod Kangaamiut og Itilleq, mens lystfisketurisme og trofæjagt kan være en mulighed for alle bygderne.

De store landområder i Qeqqata Kommunia rummer enestående eksempler på kulturarven efter de gamle Inuitkulturer. Det vil derfor være oplagt at sætte fokus på den endelige udpegning af et Unesco-verdensarvsområde. Målet er at man i Grønland også retter fokus mod de oprindelige kulturer og ikke kun Nordbo-kulturarven i Sydgrønland og Isfjorden ved

Ilulissat, og derved tager et målrettet initiativ til formidling af denne vigtige del af den grønlandske kulturarv.

Det overordnede mål.

- Vi vil sikre at erhvervsmulighederne i det åbne land i højere grad udnyttes.
- Vi vil muliggøre flere investeringer i turismefaciliteter med fokuseret planlægning i det åbne land, herunder også i bygderne
- Vi vil arbejde for både en rekreativ og erhvervsmæssig udnyttelse af det åbne land.

På kort sigt

1. Aluminiumsprojektet skal udnytte vandressourcerne i det åbne land
2. Koncessioner skal give grundlag for nye investeringer i det åbne land i forbindelse med:
 - Moskusokse og rensdyrfarme/drivjagt
 - Trofæjagt på rensdyr og moskusokser
 - Fisketurisme ved ørred elve
 - Skiturisme på gletcherområder (Aqutitkitsoq og Apussuit).
 - Heliskiing
 - Oplevelsesturisme
3. Endelig udpegning af en del af Qeqqata Kommunia som Unescos verdensarvsområde.

Handlinger.

1. Selvstyret, Qeqqata Kommunia og Alcoa bør skabe en målrettet beslutningsproces i forbindelse med udviklingen af aluminiumsprojektet i Maniitsoq, så der senest 2012 foreligger en endelig beslutning.
2. Der etableres et samarbejde mellem Selvstyret, kommunen og det lokale erhvervsliv om etablering af et lovgrundlag, der giver grundlag for at arbejde med koncessioner i en bredere forstand, end det er kendt i dag samtidig med at der skabes grundlag for kommunal tildeling af koncessioner.
3. Der nedsættes en projektgruppe med deltagelse af minimum Grønlands Nationalmuseum; Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke; Kulturarvsstyrelsen; og Qeqqata Kommunia med det formål at få optaget et område i Qeqqata Kommunia på UNESCO verdensarvsliste.
Første skridt må være at nedsætte en arbejdsgruppe med henblik på præcisering af det oprindelige forslag til UNESCO verdensarvsområde i Qeqqata Kommunia i foråret 2011. I arbejdsgruppens kommissorium skal en afklaring af omfanget af sammenfaldet mellem verdensarvsområdet og vandressourcerne i forhold til aluminiumsindustrien indgå.

2. Teknologi og innovation

Størstedelen af de tekniske lange og mellemlange uddannelser i Grønland er etableret i Sisimiut, herunder også den arktiske ingeniøruddannelse, med et meget tæt samarbejde til DTU i Danmark. Således er også Råstofskolen med fokus på uddannelse til arbejde med minedrift, olie og naturgas indviet i december 2010.

I samarbejde med Artek og Selvstyret er der etableret et iværksætterhus. Der er desuden iværksat en række innovative tiltag i Sisimiut og i tilknytning hertil et innovationscenter for byggeri, miljø og energi. Der er etableret et lavenergihus, og en række lavenergitiltag i Sisimiut og de omkringliggende bygder.

Med udgangspunkt i Kangerlussuaq er der etableret en lang række forskningsaktiviteter, dels på indlandsisen, dels i Kelly Ville og etableret KISS til servicering heraf.

Et væsentligt indsatsområde i forbindelse med teknologi og innovation er etableringen af hurtige internetforbindelser. Det forventes at dette projekt snarest løftes af TELE, som en ansvarlig selvstyrevirksomhed.

Det overordnede mål

- Vi vil sikre rammerne for en kontinuerlig udvikling af et driftigt, bæredygtigt og konjunkturuafhængigt erhvervsliv.
- Vi vil opkvalificere arbejdsstyrken gennem vejledning og uddannelse.

På kort sigt

1. Udvikling af innovationscenter for byggeri, miljø, energi og råstoffer, herunder etablering af ”Teknologisk oplevelsescenter Sisimiut”.
2. Aluminiumsprojektet skal gøre Maniitsoq til Grønlands primære industriby, herunder undersøgelse af mulighederne for produktion af fødevarer i drivhuse i Maniitsoq, med udgangspunkt i spildvarme fra aluminiumssmelteren.
3. Sisimiut skal fortsat udvikles som kompetence- og uddannelsescenter for de tekniske uddannelser i Grønland.
4. Der skal ske en styrkelse af KISS i Kangerlussuaq med henblik på en koordineret indsats for forbedring af serviceringen af de forskningsaktiviteter der igangsættes.

Handlinger.

1. Etablering af et udviklingsforum i Sisimiut til udvikling af Innovationscenter for byggeri, miljø, energi og råstoffer” og ”Teknologisk oplevelsescenter Sisimiut” med deltagelse af Selvstyret, uddannelsesinstitutioner, INI, erhvervsliv og Qeqqata Kommunia i foråret 2011.
2. Etablering af et udviklingsforum i Maniitsoq, med deltagelse af Selvstyret, erhvervsliv og kommune med henblik på at understøtte en udnyttelse af det industripotential, der vil være en naturlig følge af etableringen af aluminiumsprojektet i Maniitsoq. Herunder iværksættelse af en undersøgelse af grundlaget for etablering af lokal drivhusproduktion baseret på spildvarme.
3. Der etableres et udviklingsforum med deltagelse af Uddannelser, Artek, DTU, Råstofdepartementet, Erhvervsdepartementet, Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke samt relevante erhvervsgrupper med henblik på at etablere et egentligt Arktisk-teknisk fakultet i Sisimiut og udvikle relevante og målrettede uddannelsesstilbud indenfor det tekniske område..
4. Etablering af et udviklingsforum i Kangerlussuaq, der får til opgave sammen med de forskellige forskningsaktører at udvikle den lokale servicering af aktørerne.

3. Trafikinfrastruktur.

Qeqqata Kommunia ligger centralt i forhold til den eksisterende infrastruktur i Grønland med den mest trafiksikre lufthavn i Kangerlussuaq og havne i Maniitsoq og Sisimiut der er isfri hele året. I mange år er der på kommunalt plan arbejdet med at sikre denne infrastruktur. I øjeblikket arbejdes der på at skabe bedre adgang til det åbne land, med vejforbindelserne omkring Kangerlussuaq og med projektet for etablering af en vejforbindelse mellem Kangerlussuaq og Sisimiut. Dette infrastrukturelle udgangspunkt gør kommunen til det oplagte sted at placere f.eks. Arktisk kommando i Sisimiut og et Cargo-center i Kangerlussuaq.

Disse tiltag samt en opgradering af Grønlands internetforbindelser betragtes af Qeqqata Kommunia, som meget vigtige for at forbedre erhvervslivets rammevilkår og skabe et bredere grundlag for at tænke innovativt i relation til iværksætteri og fortsat udvikling af eksisterende værkserhverv.

Det overordnede mål.

- Vi vil sikre rammerne for en kontinuerlig udvikling af et driftigt, bæredygtigt og konjunkturuafhængigt erhvervsliv.
- Vi vil overtage ansvaret for havne og lufthavne.
- Vi vil forbedre adgangsforholdene til landområderne.

På kort sigt

1. Udvidelse af Sisimiut Havn.
2. Kommunal overtagelse af /etablering af medejerskab af trafikinfrastrukturen og OPP.
3. Skabe grundlag for en optimal udnyttelse af trafik infrastrukturudbygningen i forbindelse med aluminiumsprojektet.
4. Vej mellem Sisimiut og Kangerlussuaq.
5. Arktisk Kommando
6. Cargo-center Kangerlussuaq.

Handlinger.

1. Der aftales en tidsplan og handlingsplan for de forestående forhandlinger mellem Qeqqata Kommunia – Selvstyret og RAL om udbygning af Sisimiut Havn.
2. I forlængelse af Transportkommissionens afrapportering igangsættes en videre proces for gennemførelse af tiltagene i ”Forretningsplanen for Umimmak A/S”, som har ligget stille alt for længe.
3. Det eksisterende arbejde i ”Nybydelsgruppe i Maniitsoq” suppleres med en reel undersøgelse af mulighederne for en bredere udnyttelse af havnen og erhvervsarealerne ved Aluminiumssmelteren på Maniitsoq øen. Dertil en undersøgelse af, hvorvidt en vej til Tasersuaq kan bruges i forbindelse med en etablering af diamantminen i området.
4. Der igangsættes en selvstændig proces med henblik på etablering af finansieringsgrundlaget for vejen mellem Sisimiut og Kangerlussuaq og dermed etablering af grundlaget for en bedre udnyttelse af det åbne land erhvervsmæssigt.
5. Undersøgelse af om Arktisk Kommando med fordel kan placeres i Qeqqata Kommunia.

Ovenstående skal betragtes som Qeqqata Kommunia's første indspil til projekter der vurderes at kunne understøtte og udvikle et dynamisk erhvervs- og uddannelsesmiljø i kommunen. Vi vil se frem til at dette afsæt sammen med Selvstyret og de øvrige relevante aktører kan udvikles og skabe resultater til glæde for hele Grønland.

7.3 Kommuneqarfik Sermersooq

Uddannelse og realkompetencer

Politik

Det er Kommuneqarfik Sermersooqs Kommunalbestyrelses målsætning at alle børn og unge tilbydes læring og uddannelse, som er tilpasset den enkeltes evner og ønsker.

Mål

at flere unge får et afgangsbrev fra folkeskolen, der kvalificerer dem til at tage en ungdomsuddannelse med mulighed for derefter at tage en faglig eller videregående uddannelse.

Uddannelsesniveaet i kommunen skal højnes. Kommuneqarfik Sermersooq ønsker at uddannelsesniveaet skal op på niveau med de nordiske lande. Der skal derfor sættes fokus på kompetenceudvikling. Samtidig er der en stor gruppe, som afslutter folkeskoleforløbet med for ringe udbytte eller slet ikke afslutter folkeskolen.

En yderligere grund til at få flere unge uden kompetencegivende uddannelse i gang er, at den erhvervsaktive aldersgruppe bliver mindre.

Handling og status

Kommunen har siden 2008 tilbudt unge optagelse på en etårig realkompetenceuddannelse på Piareersarfiit, der gør de unge i stand til at bestå folkeskolens afgangsprøve.

Piareersarfiit i Nuuk modtog i 2010 i alt 74 ansøgninger om optag på den etårige uddannelse, der afsluttes med folkeskolens afgangsprøve (FA). Af disse blev de 60 visiterede til at være studieegne. I alt 50 elever blev optaget i skoleåret 2010/11.

Erhvervsudvikling som det bærende element for samfundsudviklingen

Erhvervsudvikling som fundament for samfundsudviklingen er ét af de tre hovedindsatsområder for Kommunalbestyrelsen i Kommuneqarfik Sermersooq. En udvikling som i sit perspektiv bidrager aktivt til øget selvstændighed og selvforsørgelse.

For Grønland som helhed synes fiskeri- og fangstområderne strukturelt set at være i nedgang med hensyn til beskæftigelse, indkomst og eksport. Dette modificeres bl.a. af, at der i den østgrønlandske del af vores kommune er visse muligheder for fremme af fiskerierhvervet.

Vækst inden for øvrige erhverv er afgørende. Især råstofområdet har et stort potentiale. De store økonomiske og beskæftigelsesmæssige vækstmuligheder inden for råstofsektoren formodes at ligge en del år ude i fremtiden. Kommuneqarfik Sermersooq vil derfor også bidrage aktivt til at udvikle en flerstrengt erhvervsstruktur, herunder erhvervsområder af små og mellemstore virksomheder

Indsatsområder for Kommuneqarfik Sermersooq

- Politik 1: Iværksætter, der skaber merværdi
- Politik 2: Fundamentet for turismeudviklingen i Kommuneqarfik Sermersooq
- Politik 3: Hjælp til selvhjælp

Politik 1: Iværksætteri, der skaber merværdi

Politik

Iværksættere og virksomheder er de, som i fremtiden skal løfte kommunens selvforsørgelse. Med dette in mente, vil Kommunen have øget fokus på udviklingen af iværksætteri, der ligger uden for det traditionelle erhverv. Nytænkning er ikke noget man bare kan bestemme sig for "at gøre", men kræver kontinuerlig inspiration og et organisk iværksætttermiljø, hvor idéer kan blomstre. "Licence to fail" er også et nødvendigt grundvilkår for det spirende iværksætter miljø, hvor der skal tænkes nyt og anderledes.

Status

- Der er åbnet et iværksætterhus & iværksætterrådgivning fuldt integreret
- Månedlige iværksætterevents afholdes
- Løbende kompetenceudviklingskurser i relevante emner afholdes. Eks. Kurser i landbrug eller veterinære regler. Målgrupperne veksler mellem iværksættere, alm. virksomheder, vækstvirksomheder, fiskere/fangere og almindelige borgere.
- Løbende informationsmøder med borgere i bostederne, omkring hvilke muligheder de har som iværksættere og næringsdrivende.
- Mulighedsfremmende arbejde. Eks. Lokale virksomheders muligheder for at arbejde inden for råstofsektoren.
- Medarrangør af Råstofkonference i samarbejde med Råstofdirektoratet og GA - efterår 2011.

Strategi

Via udvikling af et iværksætttermiljø, hvor kreativitet er i højsædet, vil der affødes iværksættere, der enten bidrager til importbegrænsende og eksportfremmende aktiviteter.

Handlinger

- Forankring af iværksætterrådgivning i kommunen
- Forankring af Iværksætterhus med den øvrige drift
- Forbedring af struktureringen af henvendelser
- Holdningsbearbejdning til at tænke i nye baner
- Fastholde stor tilslutning til de månedlige events
- Fortsat udvikling af nye metoder til at udbygge og bevare det opbyggede iværksætttermiljø
- Der arbejdes for en vedvarende ekstern kommunikation af initiativer

Politik 2: Fundamentet for turismeudviklingen i Kommuneqarfik Sermersooq

Politik

Kommuneqarfik Sermersooq vil, at turismen i hele kommunen er med til at styrke de enkelte byer og bygder, samt at disse får en bæredygtig og fokuseret udvikling indenfor turismeerhvervet.

Status

Restrukturering af turismeudviklingsindsatsen i gang.

Branding-proces og markedsføringskoncept er snart tilendebragt

Billeddatabase etableret

Relevante kompetenceudviklingsaktiviteter i gang. Eks. trofæpræpareringskursus, sprog m.v. Destinationsudvikling i Paamiut og Ivittuut under opstart
Løbende forbedring af faciliteter. Eks. Pontonbroer, skiltning m.v.

Strategi

Sammen med de turistaktører der operer indenfor kommunens grænser, vil Kommuneqarfik arbejde for at styrke kommunens position som en attraktiv og foretrukken destination. En destination som giver turisten ægte og enkle oplevelser, som med deres dybde gør et indtryk og derved højner oplevelsesværdien og på længere sigt styrker turismens fremgang internationalt.

Handlinger

- Bæredygtig turisme for alle destinationerne i Kommuneqarfik Sermersooq.
- Borgernes involvering i turismeerhvervet skal varetages og igangsættes.
- Bedre uddannelses- og kursusmuligheder indenfor turismeerhvervet.
- Rådgivning samt produktudvikling i tæt samarbejde med de lokale turistaktører.
- Hjælp med implementering og opfølgning af nye produkter, samt hjælp med markedsføring.
- En international branding, samt markedsføring, af Kommuneqarfik Sermersooq i tæt samarbejde med turistaktørerne.

Politik 3: Hjælp til selvhjælp

Politik

De bedste løsninger skabes oftest lokalt og i samspil med lokale. Der er i Sermersooq kommunens bosteder en række geografiske, logistiske og praktiske udfordringer. Disse udfordringer kendes bedst hvor de forekommer, hvorfor det også er essentielt at inddrage og kvalificere bygdebestyrelser, så beboerne bliver i stand til at løfte opgaver selv.

Status

- Der er indsamlet data omkring hvilke levende ressourcer der er lokalt i alle bostederne.
 - Undersøgelse pågår omkring indhentet data
 - Der kører et projekt med hajer, edderdun
 - Der kører et projekt med moskusokser i syddelen af kommunen
 - Der kører et projekt med honning i Kapisillit og Arsuk
 - Der kører et projekt med identificering af muligheder for fødevareudvikling

Strategi

Udvikling sker ved blandt andet kompetencegivende kurser, videns udvikling, inspirationsworkshops mv. Det er bekosteligt og vanskeligt at "fjernstyre" lokale projekter uden lokale kræfter. Bostedudvikling hænger altså primært på lokale ressourcepersoner. Det er erhvervsudviklingsafdelingen, som skal sikre, at disse personer kan opnå nødvendige kompetencer/redskaber og skabe et fundament for disses udvikling.

Handlinger

- Identifikation af muligheder/ressourcer/ønsker i de respektive bosteder
- Identifikation af lokale "ildsjæle" og personer som vil medvirke

- Udvikling af koncepter/inspiration/workshops/projekter jf. ovenstående punkter
- Implementering af projekter i samarbejde med respektive bosteders medvirkende
- Løbende supervision og monitorering af projekter
- Evaluering af forløb, succes/fiasko, ”best practice metoder”

Arbejdsmarkedsområdet

Politik

Kommuneqarfik Sermersooq har med udarbejdelsen af strategi for arbejdsmarkedsområdet i 2010 lagt vægt på at føre en aktiv og fremadrettet beskæftigelsespolitik, der har til formål at styrke arbejdsmarkedet ved at sikre en stabil og motiveret arbejdsstyrke.

Der skal være særligt fokus på at sikre favorable Impact Benefit Agreements (IBA), i forbindelse med koncessioner indenfor olie- og minaralefterforskning og -udvinding. Hermed sikres det at grønlandsk arbejdskraft og det grønlandske samfund bliver aktivt inddraget i udviklingen

Strategi:

- **Information:** Kommuneqarfik Sermersooq vægter rådgivning af de ledige borgere i kommunen højt. Rådgivningen bør være flerstrengt, så som undervisning på kurser, rådgivning og vejledning både individuelt og til grupper, jobbank og et generelt højt informationsniveau indenfor de udvalgte indsatsområder.
- **Tilbud:** Kommuneqarfik Sermersooq påtager sig en aktiv rolle med konkrete, offentligt finansierede tilbud inden for f.eks. opkvalificering fagligt såvel som personlig, skrivning af ansøgninger, sproglige færdigheder osv.
- **Sanktioner:** Kommuneqarfik Sermersooq skal fremover have konsekvens i sine handlinger overfor borgerne. Med det menes, at der gøres inddragelse i udbetalingerne, hvis borgeren ikke opfylder sin del af det aftalte i handleplanen, ikke benytter sig af arbejdstilbud afdelingen anviser eller forsømmer arbejdspladsen ugyldigt.

Handlinger

- Etablere samarbejde og partnerskaber med private og offentlige virksomheder .
- Samarbejde med erhvervslivet om praktikpladser til unge under uddannelse samt til skoleelever.
- Samarbejde med erhvervslivet om at oprette fleksjobstillinger / skånejobs / deltidstillinger til ledige, der af forskellige grunde ikke evner at arbejde på fuld styrke.
- Øge opmærksomheden om CSR på arbejdsmarkedet, så erhvervslivet og virksomheder er bevidst om deres sociale ansvar i relation til at få ledige i gang på arbejdsmarkedet.
- Være på forkant med at udvikle de kompetencer hos de ledige, som efterspørges fremover.
- Samarbejde med uddannelsesinstitutionerne for at sikre at de uddannelser der udbydes, svarer til behovet på arbejdsmarkedet.
- Indarbejde mobilitetsfremmende ydelser i det daglige arbejde, således at flere borgere vælger at benytte tilbuddet om job i de nye erhverv.
- Henvise ledige til kurser der opkvalificerer dem i grønlandsk, dansk og engelsk.
- Uddannelses- og opkvalificeringsaktiviteter som et led i udmøntning af indgåede IBA

7.4 Kommune Kujalleq

Erhverv og Arbejdsmarked

Dynamisk erhvervsliv

Hele det grønlandske samfund står over for nye prioriteringer inden for erhvervsudviklingen – det gælder især Sydgrønland. Fiskeri og fangst vil fortsat have erhvervsmæssig betydning og gode muligheder for udvikling og vækst. Kommune Kujalleq anser fiskeriet som et erhverv med fortsatte udviklingsmuligheder og som en del af en fødevarepolitik baseret på øget selvforsyning

Fødevareområdet er et område, hvor Sydgrønland allerede i dag har mange kompetencer. Disse kompetencer skal videreudvikles, og der skal genereres vækst gennem forædling og innovation. Med INUILI som omdrejningspunkt skal Narsaq gøres til center for fødevarer ved at oprette kompetenceklynger og tiltrække nye virksomheder og institutioner, herunder hjemtage levnedsmiddel- og fødevarekontrollen og udvikle et multislageri.

Nye væksterhverv som eksempelvis råstofområdet forventes at få stor betydning i fremtiden. Råstofområdet vil kunne få en afgørende betydning for områdets beskæftigelsesmuligheder og tiltrække et stort antal supportjob indenfor eksempelvis håndværk og service til området.

Turismen, et andet væksterhverv forventes også at have fremgang de kommende år og indenfor IT- området er der mange uudnyttede muligheder i kølvandet på søkablet.

Kommuneplanen skal tage højde for de nye erhverv når rammerne for den fremtidige udvikling skal fastlægges.

Erhvervs- og arbejdsmarkedsudvalget i kommunen har udpeget tre områder med særlig vækstpotentiale:

- Råstoffer
- Fødevarer
- Turismen

Vigtige forudsætninger for at der kan genereres vækst er:

- En velkvalificeret arbejdsstyrke
- Gode infrastrukturelle forhold

Trafik: Kommune Kujalleq ønsker at der ved anlæggelse af en lufthavn i Qaqortoq anlægges en bane på 1.799 m grundet opstart af minedrift i kommunen. For at optimere den interne trafikbetjening i kommunen ønskes indsættelse af både på op til 40 passagerer til intern trafikbetjening i kommunen.

Råstoffer/off-shore:

Politik

Erhvervsudvalget ønsker at skabe nye virksomheder og arbejdspladser indenfor råstof – off-shore området på en miljømæssig forsvarlig måde

Nuværende status

- Nalunaq, guldminen genstartet ca. 40 lokale ansatte pr. 1.jan. 2011

- Forundersøgelser på Kvanefjeldet igangsat
- Trainees forløb til Kvanefjeldet opstartet jan. 2011
- SIA undersøgelse til Kringlerne og afsluttende prøveboringer i 2010
- Råstofudvalg etableret

Handlinger:

Aktivitet: Opkvalificering af arbejdsstyrken til mineområdet

Kort beskrivelse: Afvikling af minekurser, common core kurser

I tilknytning til opkvalificering til råstofområdet afvikles via Realkompetenceprojektet kompetencevurdering af potentielle medarbejdere til området

Aktivitet: Off-shore servicekurser

Kort beskrivelse: Kurser målrettet de personer der skal arbejde i servicebranchen på off-shoreområdet

Aktivitet: Engelsk – opkvalificering

Kort beskrivelse: Et væsentligt kvalifikationskrav til såvel råstof som off-shore er engelskkundskaber.

Kommunen ønsker at der sættes ind med sproglig opkvalificering på alle niveauer, eks. råstofengelsk, engelsk for begyndere, engelsk for personer der skal arbejde i supportjobs, engelsk for kommunalt personale der skal servicere selskaber. Tidsplan: Feb. - april 2011

Aktivitet/er: Lokale virksomheder som leverandører til Råstofområdet/klyngedannelse

Kort beskrivelse: Seminar for virksomhederne om hvad der kræves for at være leverandører til branchen

Fødevarer i Sydgrønland

Politik

Erhvervsudvalgets politiske mål er at gøre Sydgrønland til hele Grønlands spisekammer ved at gøre Narsaq til center for fødevarer med INULI som omdrejningspunkt. Erhvervsudvalgets politiske mål er, at generere vækst på fødevarerområdet med nye virksomheder og arbejdspladser gennem selvforsyning og øget brug af grønlandske produkter.

Nuværende status

- Afviklet fødevarerseminar august 2009
- Igangsat kompetenceudvikling, kurser og efteruddannelse
- Igangsat voksenlærlingeforbud indenfor slagteri
- Udarbejdet kompetenceprofiler for fødevarerområdet
- Intensiveret bygdeindsatsen med genåbning af indhandlingssteder, etableret tørrehytter i bygderne og lavet pontonbroer
- Etableret Bygdeklyngesamarbejdet, hvor indhandlingssteder samarbejder om teknik, logistik, salg etc.
- Ansøgt om midler til forsøgsfiskeri, Kap Farvel området
- Ansøgt om udenskers kvote på 300 tons krabbe i eksisterende kvote, ekstra 10 – 12 arbejdspladser
- Ansøgt om afskaffelse af sukkerafgift på bærprodukter
- Indviet nyt bræt i Narsaq efter Manitsoq modellen,

- Bistået med ansøgning til innovationsprojektet for udvikling af importdæmpende produkter som sælpølse etc.
- Udarbejdet Hjemmesiden Smagen af Sydgrønland for at fremme salget af fødevarer,
- Bistået med filmen A Taste of Greenland

Handlinger:

Aktivitet: Multislagteri – fødevarecenter i Narsaq

Kort beskrivelse: En afgørende faktor for at udvikle fødevareområdet og styrke selvforsyningen er, at der etableres nyt slagteri/fødevarercenter i Narsaq

Spydspidsprojekt: Øget brug af grønlandske råvarer

Formålet med projektet er:

At øge brugen af grønlandske råvarer i de offentlige institutioner i Sydgrønland

At øge brugen af grønlandske råvarer hos den almindelige forbruger

At øge bevidstheden om, at øget brug af grønlandske råvarer er godt for såvel sundhed samt samfundsøkonomien generelt, da det vil virke importdæmpende og dermed have en beskæftigelsesfremmende effekt

At nedbryde barrierer for at anvende grønlandske råvarer

Baggrund:

De grønlandske institutioner bruger for over 250 mio. kr. årligt til indkøb af importerede fødevarer. Politisk er der et stort ønske om at man laver en kostpolitik, der fokuserer på brugen af grønlandske råvarer i institutionerne for at sikre producenternes afsætningsmuligheder og skabe vækst.

For at øge brugen af de grønlandske råvarer og afdække eventuelle barrierer har Erhvervs- og arbejdsmarkedsforvaltningen afholdt møde med institutionsledere og økonomaer i de offentlige institutioner i Narsaq.

Målet var at anmode en eller to institutioner om at indgå i projektet som forsøg. Interessen var imidlertid så stor og alle ønskede at medvirke. Institutionerne tilkendegiver dog en række barrierer for øget brug af grønlandske råvarer. Barrierer som manglende kompetenceudvikling, usikker levering, pris, inspiration til brug af råvarer på nye måder etc.

Projektet har tre hovedindsatsområder:

1. Øget brug af grønlandske råvarer i de offentlige institutioner
Aktiviteter: Kompetenceudvikling, netværksdannelse, vidensdeling, udarbejdelse af månedsplaner og kostpolitik
2. Øge brugen af grønlandske råvarer hos den almindelige forbruger
Aktiviteter: Events, PR-fremstød, hjemmesiden mamartut etc.
3. Sikker levering og skabelse af merværdi hos leverandørerne
Aktiviteter: Spørgeskemaundersøgelse, seminar

Tidsplan: 2011

Aktivitet: Voksenlærlinge indenfor slagterområdet

Kort beskrivelse: Etablering af yderligere voksenlærlingehold til slagteriet i Narsaq/andre virksomheder. En væsentlig forudsætning for øget brug af grønlandske råvarer er, at der sker yderligere forædling og laves produktudvikling, hvilket fordrer kompetenceudvikling. Slagterlærlinge indtænkes i spydspidsprojekt for øget selvforsyning og brug af grønlandske råvarer. Forud for opstart af lærlingeforløb afvikles vejledningsforløb og realkompetenceafklaring af potentielle deltagere.

Aktivitet: Kompetenceprofilkurser for medarbejdere målrettet fødevareområdet

Kort beskrivelse: Kurser for medarbejdere, der skal arbejde med fødevareområdet

Tidsplan: Forår 2011

Aktivitet: Kursus i egenkontrol af fødevarer

Kort beskrivelse: Kurser for medarbejdere der skal arbejde med fødevareområdet, primært på bygdeindhandlingsstederne

Aktivitet: Minivandkraft- anlæg til fåreholderne

Kort beskrivelse: En væsentlig udgift for fåreholderne er udgifter til energi. Der er nedsat en projektgruppe bestående af repræsentanter fra Fåreholderne, bygdebestyrelsen, kommunen og Nukiassiorfit

Andet: Der er udarbejdet handlingsplan for etablering af anlæg i Igaliko og der arbejdes med lignende planer for område i nærheden af Qassarsuk

Tidsplan: Forår 2011

Øget selvforsyning:

Aktivitet/er: Pulje til produktudvikling til igangsætning og produktudvikling af grøntsager, kartoffelavl, m.m. for øget selvforsyning

Kort beskrivelse: Ønske om at der via produktudviklingsmidler medfinansieres igangsætning af aktiviteter for øget selvforsyning. Eks. opførsel af flere drivhuse, start af nye grøntsagsproduktioner, kartofler, honning etc. Der arbejdes konkret med drivhusprojekt og øget honningproduktion

Aktivitet: Servicekontrakter til bygdeindhandlingsstederne, bygdeklyngesamarbejdet

Kort beskrivelse: Indhandlingsstederne i Sydgrønland arbejder sammen om logistik, salg, markedsføring, teknik m.m. Det er dog kun indhandlingsstederne under AGF, der hidtil har haft servicekontrakt. Servicekontrakterne bør tage højde for nye tiltag eksempelvis bygdeklynge-samarbejde og at indhandlingsstederne behandles efter lighedsprincippet uanset ejerforhold

Aktivitet: Genåbning af fabrik i Alluitsup Paa

Kort beskrivelse: Investorer ønsker at genåbne fiskefabrikken i Alluitsup Paa som krabbefabrik

Aktivitet: Søsikkerhedskursus for 12-14 lokale fiskere der sejler med trawlere

Kort beskrivelse: Kurset er lovpligtigt pr. 1. jan. 2011, reder forventes at få dispensation til kurset er gennemført

Tidsplan: feb. 2011

Aktivitet: Forsøgsfiskeri ved Kap Farvel området

Kort beskrivelse: I konsekvens af de lave torskekvoter ønsker kommunen i samarbejde med Narsaq Seafood at gennemføre forsøgsfiskeri efter andre arter i området omkring Kap Farvel

Turismen:

Politik:

Erhvervsudvalget ønsker at gøre Sydgrønland til en attraktiv turistdestination, hvor der er fremgang i antallet af turister, og de enkelte turister genererer større lokal omsætning.

Nuværende status:

- Kommunen har servicekontrakt med turistkontorerne og informationsskranke i Narsarsuaq
- Turistsæson 2010 bedre end 2009 i forhold til antal turister
- Sydgrønland har allerede en væsentlig status som krydstogtsdestination
- Udarbejdet turistguide på grønlandsk, engelsk, spansk og dansk
- NI en stærk partner i forhold til kompetenceudvikling på området

Handlinger:

Aktivitet: Turisme - strategiseminar

Kort beskrivelse: Seminaret har til formål at udarbejde fælles turismestrategi og strategi for branding af Sydgrønland i tilknytning til national strategi

Aktivitet: Turismekurser

Kort beskrivelse: Kurserne har til formål at opkvalificere ansatte i turisterhverv, herunder også fåreavlere som har turisme som bierhverv samt ledige og folk, der ønsker at omskoles til turistbranchen.

Aktivitet: Koncessionsfiskeri - lystfiskerturisme

Kort beskrivelse: Kommunen har kontakt med flere aktører, fåreholdere som ønsker koncessionsfiskeri på udvalgte elve for lystfiskeri

Tidsplan: Lovforslag i høring p.t.

Arbejdsmarked – uddannelse

Politik

Kommune Kujalleq ønsker at føre en aktiv beskæftigelsespolitik, hvor alle med arbejdsevne bidrager på arbejdsmarkedet og sikres et forsørgelsesgrundlag. Det overordnede mål er: - at forebygge langtidsledighed og sikre at virksomhederne på både kort og lang sigt får den arbejdskraft de efterspørger.

Beskæftigelsesindsatsen skal sikre at balancen mellem udbud og efterspørgsel på arbejdskraft fremmes. Virksomhederne skal sikres den arbejdskraft, de efterspørger, og de ledige skal sikres den korteste vej til ordinære jobs.

På en række brancheområder mangler vi allerede i dag arbejdskraft samtidig med at vi har ledige, hvis kompetencer ikke matcher de ledige jobs. Derfor ønsker Kommune Kujalleq at føre en aktiv uddannelsespolitik, som sikrer, at arbejdsstyrken bliver opkvalificeret

Nuværende status

Arbejdskraft/kompetencebehov:

- Kommunen har styrket virksomhedskontakten med afdækning af arbejdskraft og kompetencebehov ved spørgeskema og virksomhedsbesøg

Uddannelse og kompetenceudvikling:

- Realkompetenceprojektet er etableret i samarbejde med Selvstyret
- Der er etableret voksenlærlingeforløb indenfor fødevareområdet/slagteri

- Der afvikles kurser og efteruddannelsesforløb i samarbejde med brancheskoler og Selvstyret
- Der afvikles kurser målrettet væksterhverv, råstoffer, fødevarer og turisme
- Der afvikles personlighedsudviklende kurser for at gøre arbejdsstyrken jobparat.

Kategorisering af de ledige:

- Kommunen har harmoniseret, udarbejdet og implementeret kategorisering af de ledige

Revalidering og aktivering:

- Kommunen har de seneste år styrket revalideringsindsatsen med individuelle handlingsplaner i såvel det offentlige som privat regi
- Kommunen laver aktiveringsprojekter specielt i bygderne samt aktiverende revalideringsprojekter omkring byforskønnelse/oprydning

Unge indsats:

- Der er etableret unge- tilbud for de ikke bogligt unge i Nanortalik og Narsaq
- Etableret prøveforberedende undervisning på FA-niveau og AEU
- Etableret tiltag for at fastholde de unge i uddannelse, med ansættelse af ungdomsrådgiver/psykolog

Lokal arbejdskraft

- Kommunen har gennemført virksomhedsrettet oplysningsindsats for at fremme ansættelse af lokal arbejdskraft

Handlinger:

Aktivitet: Realkompetenceprojektet og kurser

Kort beskrivelse: Kompetenceafklaring for ufaglærte. For at motivere flere ufaglærte til at blive kompetenceafklaret ønskes oprettet kurser af 1 uges varighed. Kurserne har til formål at opkvalificere personligt og motivere til faglig opkvalificering ved at der i kurset indgår en Realkompetencevurdering. kurset bør udbydes i alle tre byer

Aktivitet: Voksenlærlinge indenfor Bygge og anlæg

Kort beskrivelse: I forlængelse af Realkompetenceprojekt oprettelse af voksenlærlingeforløb indenfor bygge- og anlægsområdet. Voksenlærlinge vil dække et behov for faglært arbejdskraft og dermed minimere behovet for udefrakommende arbejdskraft.

Aktivitet: Unge- projekter - produktionsskoletilbud

Kort beskrivelse: Praksis orienterede projekter målrettet unge ikke boglige

Aktiviter: Flere unge i gang med Piareersarfiit forløb og lærlingeforløb

Kort beskrivelse: Piareersarfiit må afvise flere unge ansøgere grundet manglende kollegier. Kollegiebehovet er afdækket og der er indsendt finanslovsansøgning.

Aktiviter: Oprettelse af flere skolepraktikpladser

Kort beskrivelse: Piareersarfiit må afvise flere unge ansøgere grundet manglende lærepladser

Aktivitet/er: Bygdekursus

Kort beskrivelse: Selvudviklingskurser med udarbejdelse af individuel ressource og handlingsplan

Tværgående aktiviteter: Kurserne har til formål at afdække den enkeltes ressourcer og fremtid på arbejdsmarkedet

Aktivitet/er: Kurser i asbest/PCB

Kort beskrivelse: Oprettelse af lokale kurser i håndtering af asbest og PCB

Tværgående aktiviteter:

Aktivitet: Merværdiseminar

Kort beskrivelse: Seminar for mindre etablerede virksomheder indenfor turist og produktion som ønsker at skabe mervækst

8. Indsatser med særligt fokus på bygder og yderdistrikter

I november 2010 gennemførtes seminarer med indbyggerne i bygderne Ikerasak ved Uummannaq og Akunnaaq ved Aasiaat om de lokale fremtidsmuligheder.

Målet med seminarerne var i fællesskab med bygdebefolkningen at finde frem til bygdernes potentialer for at udvikle og forny sig. Seminarerne er en del af det grønlandske bidrag til et fælles vestnordisk samarbejdsprojekt mellem Island, Færøerne og Grønland. Projektet hedder "Vestnorden Foresight 2030 – bygdernes fremtidsmuligheder". Projektet er finansieret fra den Arktiske samarbejdspulje under Nordisk Ministerråd og fortsætter i 2011. De nationale partnerorganisationer i Grønland er Landsplan- og Projektafdelingen under Grønlands Selvstyre og KANUKOKA

Projektets mål er at bidrage til at udvikle skræddersyede og lokale initiativer, som tager højde for de forskelligheder, der er geografisk og ressourcemæssigt i bygderne. Seminarerne skal bidrage til at afdække muligheder for fremtidige tiltag lokalt i samarbejde med bygderne. Projektet bringer ikke penge til bygderne. Der skal derimod af bygderne selv peges på muligheder, som bygderne aktivt kan gå videre med. Det er i forbindelse med projektet vigtigt, at der sker en opfølgning på de igangsatte initiativer.

Der er ved at blive opsamlet erfaringer fra seminarerne i Ikerasak og Akunnaaq, der i relevant omfang vil indgå i de videre overvejelser omkring udviklingstiltag med særlig fokus på bygderne. Det er især væsentligt at tage afsæt i kommunernes planstrategier og de omtalte kommunerapporter fra Nordregio, ligesom det er af afgørende betydning, at indsatsen styres af de ansvarlige kommuner og ikke fra centralt hold.

Tidligere tiders landsdækkende bygdekonferencers karakter har gjort det svært at være målrettet i forhold til bygderne, men kommunestrukturen var også en anden dengang. I den gamle struktur med 18 kommuner, havde ikke alle kommuner samme muligheder for at spille en meget aktiv rolle. Derfor er kommunerne og Selvstyret principielt enige om, at det er bedre at afholde regionale bygdekonferencer. Det vil muliggøre, at man mere præcist får taget afsæt i de enkelte regioners muligheder og udfordringer, og samtidig får inddraget de respektive kommuner direkte.

Der skal mellem parterne i den kommende tid aftales et nærmere forløb omkring eventuel afholdelse af sådanne regionale konferencer. Herunder skal det sikres, at disse indpasses i kommunernes andre udviklingstiltag, og ikke nødvendigvis alene fokusere på bygderne. Seminarerne skal gennemføres i samarbejde med repræsentanter fra bostederne, og det er væsentligt at sikre anvendelse af en ensartet overordnet metode for gennemførelsen, datafremskaffelse og indholdet af seminarerne. Det er herunder væsentligt at have en realistisk tilgang og ikke skabe nogle forventninger omkring seminarerne, som det af ressourcemæssige eller andre årsager ikke er muligt at leve op til, når der skal følges op på disse.

Organisatoriske forhold

Spørgsmålet om en samlet bygdepolitik har været rejst ved flere lejligheder, ligesom det har været søgt at etablere organisatoriske enheder med ansvar for forvaltningen af dette område. Forsøgene herpå løber typisk ind i det problem, at sektorpolitikkerne har bygderne som et blandt flere fokusområder, som reelt ikke kan adskilles organisatorisk og indsatsmæssigt fra indsatsen på andre områder.

Det er naturligvis fortsat relevant at gøre en særlig, koordineret indsats målrettet bygderne, hvilket der er eksempler på fra forskellige sider, herunder som en integreret del af turismepolitikken.

Udvikling af regionale turismeindsatser med særlig fokus på bygder og yderdistrikter

Turismen giver som væksterhverv særlige muligheder for at tilbyde alternative indtægtskilder til befolkningen i bygder og yderdistrikter med afsæt i de lokale kompetencer, der allerede er til stede. Grønlands Turist- og Erhvervsråd har identificeret en række indsatser, hvis formål er at udvikle en lokal turisme baseret på den enkelte destinations forudsætninger. Disse beskrives nedenstående:

Qaanaaq - turisme til hjemmemarkedet

Transporttid og -omkostninger til Qaanaaq er en væsentlig barriere for udvikling af en større udefrakommende turisme. Derimod ligger der i umiddelbar nærhed Thule Air Base, hvorfra der i stigende grad har været forespørgsler på turismeprodukter, herunder troføjagt. Dette projekts formål er at afdække interessen blandt fangere i Qaanaaq for at arrangere troføjagt samt hvilke muligheder og efterspørgsel der er på Thule Air Base for sådanne produkter. Dermed vil et stort lokalt turismepotentiale kunne udnyttes.

Ittoqqortoormiit - Porten til Nationalparken

I forbindelse med strategiarbejdet for Nationalparken er det i samråd med lokale interesser blevet foreslået at flytte Nationalparksgrænsen ned i en kile på Liverpool Land. Dette vil give lokale turismeaktører adgang til at lave kortvarige produkter ind i Nationalparken for turister. Med den hidtidige grænse har denne mulighed været udelukket, og det skønnes at kunne give Ittoqqortoormiit en væsentlig højere attraktionsværdi for turisterne. Indsatsen vil for dette projekt primært gå på at skabe rammerne for at Ittoqqortoormiit kan etableres som port til Nationalparken og få bedre muligheder for at skabe indtægter ved dette.

Udvikling af Nunaturisme - bo hos fanger- og fåreholderfamilier

Nunaturisme er den grønlandske variant af den globale agroturisme, hvor turisten bor privat hos lokale landbo familier og spiser lokal produceret mad. En udvikling af denne form for turisme vil være en oplagt mulighed på fåreholderstederne i Sydgrønland og fangerfamilier i bygder særligt i Diskobugten og Ammassalik området, hvor der er koncentrationer af turister. Denne form for turisme er baseret på meget små krav til investeringer og sikrer indtægter direkte til værtsfamilierne. Formålet med indsatsen er at gøre flere familier i indsatsområderne opmærksomme på denne mulighed og understøtte etablering af egentlige produkter. Denne form for turisme vil få en central rolle i den fremtidige markedsføring af Grønland, hvilket også vil bidrage til at forbedre rammerne for udvikling og indtjening.

Udvikling af Ekspeditions krydstogter

En voksende gruppe af krydstogtsskibene i Grønland er såkaldte ekspeditions krydstogtsskibe. Deres størrelse på mellem 50 og 200 passagerer gør dem ideelle til anløb i mindre byer og bygder. For en del bygder i yderdistrikterne udgør denne type turisme det eneste realistiske potentiale på kort- og mellemlangt sigt. Fordelene ved skibsanløb er, at de ikke kræver større investeringer. De anvender typisk zodiacs til ilandsætning og køber lokale aktiviteter. Projektets formål er dels at markedsføre denne mulighed overfor flere rederier og dels at understøtte udvikling af lokale produkter, der kan sikre større indtægter lokalt.

Overvejelser omkring det videre arbejde

Det er nødvendigt at have en god koordination på tværs af sektorer og aktører på området, hvis der skal opnås den ønskede fremgang for bygder og yderdisktrikter, som Nordregio-rapporten klart peger på behovet for.

Det er endvidere væsentligt at prioritere disse indsatser og at gøre det i dialog mellem kommunerne, Selvstyret og dets institutioner og naturligvis med repræsentanter fra de pågældende bosteder for at få den nødvendige effekt og forankring.

Som led i arbejdet med det videre arbejde i 2011 med den regionale udviklingsstrategi skal der søges taget nærmere stilling, hvordan denne koordination bedst kan finde sted parterne imellem.

9. Forankring, organisering og kommunikation

Det er af væsentlig betydning for den regionale udviklingsstrategi, at der sker en forankring af indsatsen, hvilket stiller både krav til organisering og kommunikationsstrategi.

Den regionale udviklingsstrategi er et bredt omfavnende tværgående program, der berører mange sektorer. Derfor er det nødvendigt at opdele kommunikationsdelen i flere niveauer. Den berører blandt andet følgende:

- Skatte og Velfærdskommissionens arbejde
- Trafikkommissionens arbejde / politik på store infrastruktur investeringer
- Børne- og Ungestrategien
- Uddannelsesplanen
- Revision af fiskeriloven
- Planer for fangererhvervet - fødevarepolitik
- Boligpolitikken
- Regionalpolitikken (herunder bygdepolitik, mobilitet osv.)
- Erhvervspolitikken / Aluminiumsprojektet
- Arbejdsmarkedspolitikken
- Råstofpolitikken
- Turismepolitikken

I og med den regionale udviklingsstrategi udformes og realiseres i tæt samarbejde med kommuner og organisationer, skal der ske en dialog med andre aktører om kommunikationsindsatsen i relation til denne. Dette arbejdet er ved at blive igangsat.

Konkret er der nu aftalt en fælles kommunikationsplatform med KANUKOKA, som linker op til hjemmesiderne: www.kanukoka.gl og www.nanoq.gl.

Her vil virksomheder, institutioner og borgere orientere sig om fremdriften i arbejdet med den regionale udviklingsstrategi, ligesom der forventes etableret et dialogforum i tilknytning dertil.

Status for bosteder i
Grønlands kommuner
med særlig fokus på bygderne

V – Sammenfatning

Sammenfatningen er udarbejdet af:
Rasmus Ole Rasmussen, Johanna Roto,
Lise Smed Olsen og Lisbeth Greve Harbo
Nordregio 2011

på baggrund af rapport og baggrundsmateriale til

Status for bosteder i Grønland – med særlig fokus på bygderne

Som baggrundsgruppe for udarbejdelsen står:

Christel Lund Jæger-Hansen, Departementschef, Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked
Martin Christiansen, Fuldmægtig, Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked
Peter Hansen, Programkoordinator, Formandens Departement

I det samlede arbejde har der været nedsat en følgegruppe bestående af:

Jan H. Lyng-Pedersen
Christel Lund Jæger-Hansen
Peter Beck
Jørgen Isak Olsen
Lise Lennert Olsen
Martin Christiansen

På bagsiden vises et kort over ændringer i byer og bygder i perioden 1990-2009

Førord

Det er et helt centralt politisk spørgsmål, hvordan de eksisterende strukturproblemer i bygder og yderdistrikter løses. Samtidigt er en fortsat udvikling af bygderne og yderdistrikterne et væsentligt politisk tema i den offentlige debat. Spørgsmålet om den fremtidige udvikling af mindre bosætninger anses således for vigtig for udviklingen af en selvstående økonomi under selvstyret.

I Landsstyrekoalitionsaftalen for perioden 2009 - 2013 mellem Inuit Ataqatigiit, Demokraatit og Kattusseqatigiit Partiaat fremhæves behovet for analyser vedrørende bygderne: *"Bygdernes økonomiske forhold og eksistensberettigelse skal gennemanalyseres og danne grundlaget for den videre planlægning."* På denne baggrund har Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked i samarbejde med andre departementer udformet et kommissorium for dette analysearbejde. I forlængelse heraf har Departementet indgået en aftale med Nordregio om at bidrage til processen ved i første omgang at sikre et datamæssigt grundlag for at analysearbejdet kan gennemføres.

Resultatet af dette arbejde blev forelagt i 2010, dels i form af en stor og meget detaljeret rapport, og dels i form af en forkortet udgave som indeholdt rapportens hovedpunkter, og desuden et udvalg af relevante figurer og tabeller.

På baggrund af den diskussion fremlæggelsen for offentligheden skabte, blev det besluttet at udarbejde en version af den korte rapport som i stedet for et overordnet grønlandsk perspektiv i højere grad fokuserede på situationen i de fire kommuner. Disse rapporter blev fremlagt i starten af 2011, og den foreliggende rapport er en sammenfatning af data fra disse fire rapporter.

Udvælgelsen af hvilke parametre analysen skulle omfatte har i første række været dem der var udvalgt til den korte version af rapporten suppleret med enkelte tilføjelser baseret på en liste udarbejdet af Departementet. Det betyder at det foreliggende resultat ikke må betragtes som en endelig oversigt over data, relevante for en diskussion af bygdernes fremtid, men mere som et godt udgangspunkt for en konkretisering af en sådan diskussion, så den i højere grad kan baseres på fakta frem for forestillinger.

Og på baggrund af den følgende diskussion vil det være muligt at indkredse yderligere spørgsmål, som det vil være relevant at inddrage i et fremtidigt arbejde, hvor en egentlig analyse af materialet, herunder identifikation af følsomhed og forandringsmuligheder for de enkelte bosætninger, vil kunne gennemføres.

Indhold

Rapportens hovedelementer	95	
Tolkning i forhold til de anførte kategorier		96
De demografiske parametre		97
De økonomiske parametre		103
De sociale parametre		109
Boligforhold		113
Sammenfatning		116

Rapportens hovedelementer

En række af de analyser, der fremlægges i de fire kommunerapporter, har en sådan form, at det er muligt ikke blot at give en kvantitativ oversigt over de enkelte parametre, men også give en mere kvalitativ vurdering af fordelingen mellem de enkelte bosteder. For hver af parametrene har der været foretaget en vurdering i fire kategorier:

Ingen umiddelbare problemer
Fremadrettet opmærksomhed nødvendig
Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt
Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig

I opgørelserne på de følgende sider er denne opdeling blevet brugt for at kunne karakterisere hver enkelt bosætning, samt hvorvidt og i hvilket omfang analysen kan pege på konkrete problemstillinger, som man må forholde sig til. For hver opgørelse er angivet hvilke værdier, der gør sig gældende for hvert enkelt bosted, samt med farvekoden angivet indenfor hvilken af de fire kategorier de enkelte steder befinder sig. Som det fremgår, indikerer de blå og blågrønne farver steder med begrænsede problemer, medens de røde nuancer angiver steder med stigende problemer. Samtidig er der blevet beregnet en gennemsnitlig værdi ud fra en samlet vurdering af deres placering i hver af kategorierne. Denne værdi ligger i intervallet fra 0,5 til 4,5, idet værdien 0,5 angiver steder uden nævneværdige problemer, medens værdien 4,5 angiver en situation, hvor både opmærksomhed og indsats er nødvendig. Omsættes disse værdier til tekst, betyder det følgende:

Ingen umiddelbare problemer	værdier 0,5-1,5
Fremadrettet opmærksomhed nødvendig	værdier i intervallet 1,5-2,5
Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt	værdier fra 2,5 til 3,5
Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig	værdier over 3,5

Værdierne ligger i intervallet fra 0,5 til 4,5, idet værdien 0,5 angiver steder uden nævneværdige problemer, medens værdien 4,5 angiver en situation, hvor både opmærksomhed og indsats er nødvendig.

Tolkning i forhold til de anførte kategorier

En sammenfatning af komplekse sammenhænge – som bestemt er tilfældet for hvert enkelt bosted – skal gøres med forsigtighed. Størrelsesforskellen mellem de enkelte steder bidrager til, at der vil være forskelle i sikkerheden i de konklusioner der drages. Jo større enhed, desto større sandsynlighed er der for, at de konstaterede sammenhænge ikke ændres med kort varsel og på baggrund af små ændringer. En lille bygd kan falde ud både til sin fordel og sin ulempe, såfremt ganske få personer ændrer status. Eksempelvis kan det konstateres, at enkelte små bygder faldt overraskende positivt ud, selv om fraflytningen er stor. Og forklaringen kan være den, at dem, der bliver tilbage, i hvert fald for en periode vil være kommunalt ansatte eller ansatte i Selvstyrets forsyningselskaber. I kraft af at disse typisk oppebær rimelige høje og faste indtægter, skaber det et billede af et mindre samfund med relativt høje indkomster, god beskæftigelse og måske også stabil aldersprofil. Men indenfor en kort årrække vil ændringer i disse forhold afspejle realiteten, nemlig at det tilbageværende ikke er en bæredygtig enhed rent erhvervs- og udviklingsmæssigt, men måske snarere et udtryk for sidste udkald for bygden.

- Hvad man bør gøre i hvert enkelt tilfælde, er at vurdere dem ud fra et livscyklus-forløb for den enkelte bygd eller by.
- I hvor høj grad skaber den demografiske struktur basis for at samfundet kan reproducere?
- I hvor høj grad eksisterer der et stabilt erhvervmæssigt grundlag?
- I hvor høj grad er der sammenhæng mellem de sociale ydelser og de indkomstmæssige forhold?
- Er der alternative menneskelige og naturmæssige ressourcer, der kan inddrages i takt med de samfundsmæssige forandringer?
- Og i hvor høj grad eksisterer der en fysisk og forsyningsmæssig struktur, som kan vedligeholdes og udvikles inden for de gældende rammer?
- Summa summarum: hvad skal der til for, at det reelt er levedygtigt.

Hovedpointen er, at en opgørelse i form af tal og farvekoder ikke nødvendigvis siger noget om, hvorvidt der findes de nødvendige ressourcer. Man er nødt til at gå et spadestik dybere.

De demografiske parametre

Inden for de demografiske parametre har der været udvalgt seks forskellige karakteristika, som hver især beskriver nogle vigtige dynamikker i relation til bostedernes udviklingsmuligheder. Tabellen overfor er markeret i henhold til klassifikationen, som tidligere er blevet præsenteret.

Ingen umiddelbare problemer
Fremadrettet opmærksomhed nødvendig
Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt
Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig

Årlig vækst siger noget om, i hvilket omfang de enkelte steder i perioden 1990 til 2009 har været i stand til at fastholde og tiltrække befolkningen, eller om de har oplevet en befolkningsmæssig tilbagegang.

Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor der har været tale om en årlig befolkningsvækst på 2 procent eller mere. Der har i denne forbindelse ikke været taget stilling til, om væksten skyldes naturlig befolkningsvækst, eller om det skyldes tilflytning, men i begge tilfælde vil tilvæksten kunne kompensere for faldet i fødselsrater, som er en generel trend i Grønland.

Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder med en årlig befolkningstilvækst på fra 0 og op til 2 procent. Heller ikke her har der været taget stilling til, om væksten skyldes naturlig befolkningstilvækst eller tilflytning, men med de gældende fald i fødselsrater ligger tilvæksten i underkanten af, hvad der kræves, for at man kan kompensere for faldet i fødselsrater. Så på sigt kræves der opmærksomhed, så man på længere sigt kan kompensere for faldet i fødselsraten.

Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der har været en årlig tilbagegang i befolkningen på op til 2 procent. Faldet hænger i de fleste tilfælde sammen med fald i naturlig tilvækst kombineret med stigende udvandring, ikke mindst i den yngre del af befolkningen, og dermed på sigt et yderligere fald i naturlig tilvækst.

Gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** omfatter steder, hvor den årlige tilbagegang har været mere end 2 procent, og som det fremgår af tallene, er der steder, som ligger markant over faldet på 2 procent. Der er således stort behov for indsats for at kunne sikre stedets opretholdelse på længere sigt.

Gennemsnitsalder giver et indtryk af stedernes aldersmæssige sammenhæng, og de problemer som fordelingen indenfor bestemte aldersgrupper måtte have for stedet.

Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor gennemsnitsalderen ligger i intervallet 32 til 36 år. Som analyserne viser, betyder dette aldersinterval generelt en god fordeling mellem de enkelte aldersgrupper, d.v.s. en børnegruppe, en gruppe af unge, som kan sikre en naturlig tilvækst gennem børnefødsler, en arbejdsstyrke og et passende antal ældre.

DEMOGRAFI							
Sted	Årlig vækst	Gennemsnitsalder	Kvinder pr. 100 mænd	Procent ældre (65 og over)	Procent børn (0-14 år)	Ændring i afhængighedsrate	Samlet vurdering
Kujalleq							
Qaortoq	0,28	33,51	90,84	9,93	20,90	-0,40	1,33
Nanortalik	0,02	34,03	86,07	12,16	24,55	-3,53	1,67
Narsarsuaq	0,26	36,05	77,03	3,05	17,68	-0,31	1,83
Narsaq	-0,51	36,31	89,32	16,00	22,93	-9,05	2,17
Aappilattoq (Nan)	-1,66	32,30	65,38	9,30	30,37	-3,25	2,17
Alluitsup Paa	-1,97	39,74	65,93	16,52	18,18	-2,62	2,67
Ammassivik	-3,05	38,94	87,50	26,67	20,83	-5,09	2,67
Narsarmijit (Narsaq Kujal)	-2,31	37,05	72,50	14,49	21,00	12,58	2,83
Saarloq	-2,33	40,87	45,00	20,69	23,91	-23,64	2,83
Qassimiut	-3,35	41,33	50,00	28,57	18,18	-15,92	3,00
Tasiusaq (Nan)	-2,19	37,13	70,83	19,51	23,44	-0,57	3,00
Eqalugaarsuit	-2,32	41,08	75,00	15,71	14,74	13,41	3,50
Qassarsuk	-1,69	44,28	70,59	27,59	13,95	1,95	3,50
Igaliku	-1,70	46,41	53,85	25,00	13,79	12,39	3,83
Qeqqata							
Sisimiut	0,60	32,48	84,54	9,46	23,65	-0,42	1,50
Maniitsoq	-0,57	34,57	81,03	11,87	22,05	-0,94	1,83
Atammik	0,30	30,39	92,41	6,58	23,94	17,57	2,00
Kangerlussuaq	0,00	31,08	73,90	0,23	22,22	12,50	2,33
Sarfannguit	-0,22	30,97	89,19	7,14	29,91	0,37	2,33
Itilleq	0,42	31,31	65,96	7,69	27,59	5,81	2,50
Kangaamiut	-1,74	35,10	62,84	15,35	23,20	5,16	2,67
Napasoq	-2,49	39,61	68,29	11,59	16,30	12,50	3,33
Qaasuitsup							
Ilulissat	0,40	33,48	91,47	10,36	22,86	-0,22	1,50
Saqqaq	2,39	33,71	74,24	14,78	23,70	-5,15	1,67
Ukkusissat	-0,87	33,11	100,00	7,02	24,22	3,82	1,67
Upernavik	1,30	31,96	82,11	8,94	25,24	-1,26	1,67
Nuugaatsiaq	-0,06	34,11	78,13	10,53	23,17	-0,53	1,83
Qaanaaq	0,85	32,88	84,62	10,88	25,74	-1,33	1,83
Ikerasak (Uum)	0,50	32,66	83,33	10,91	24,69	2,08	2,00
Ilorsuit (Uum)	-1,45	31,64	103,85	16,98	25,30	-4,22	2,00
Innaarsuit	2,39	29,06	80,00	9,26	28,05	-3,82	2,00
Qasigiannguit	-1,46	35,79	83,29	14,76	21,72	0,51	2,00
Saattut	-0,49	32,97	75,90	9,59	24,17	3,79	2,00
Uummannaq	-0,39	33,78	81,56	10,26	22,92	1,36	2,00
Aasiaat	-0,54	34,69	87,31	12,36	19,54	-0,64	2,00
Attu	-1,59	32,69	92,86	11,73	24,90	5,93	2,17
Kitsissuarsuit	-1,75	33,83	103,85	18,87	23,17	21,55	2,17
Nuussuaq	1,45	27,20	95,38	9,45	34,74	-1,62	2,17
Qeqertarsuaq	-0,77	36,03	88,47	17,69	23,03	-5,44	2,17
Qaarsut	-0,58	34,54	86,76	15,75	25,38	-8,43	2,17
Aappilattoq (Upe)	1,19	28,95	70,77	8,11	32,20	-13,77	2,17
Akunnaaq	-1,91	36,00	63,41	17,91	22,55	-4,93	2,33
Ikerasaarsuk	1,49	29,39	80,00	6,35	30,21	3,32	2,33
Siorapaluk	1,21	26,51	86,96	4,65	37,50	-3,78	2,33
Ikamiut	-0,60	28,93	133,33	18,37	34,09	-11,62	2,50
Ilimanaq (Ilu)	-0,35	37,38	82,14	25,49	20,00	1,53	2,50
Kangerluk	-2,75	30,91	110,00	4,76	31,25	8,36	2,50
Kangersuatsiaq	-1,25	32,00	71,43	19,17	25,52	0,00	2,50
Niaqornat	-1,12	35,53	55,17	13,33	22,73	13,64	2,50
Tasiusaq (Upe)	2,29	27,85	90,59	6,17	28,93	4,83	2,50
Kangaatsiaq	0,89	29,76	80,35	8,72	28,84	6,31	2,67
Niaqornaarsuk (Kan)	-0,36	29,38	79,38	12,64	33,33	-6,19	2,67
Nutaarmiut	-1,72	29,45	100,00	22,73	35,71	-1,40	2,67
Naajaat	2,63	30,28	71,43	16,67	31,15	2,64	2,67
Qeqertaq	-4,01	32,45	50,00	6,67	27,27	6,59	2,67
Savissivik	-2,50	31,31	58,33	7,89	29,31	1,33	2,67
Iginniarfik	1,79	23,74	85,71	3,85	40,66	12,61	2,83
Kullorsuaq	3,14	25,33	82,47	3,91	34,53	15,09	2,83
Upernavik Kujalleq	0,54	27,73	83,56	5,22	31,55	8,03	2,83
Oqaatsut	-1,43	39,22	52,38	21,88	13,33	4,19	3,67
Sermersooq Vest							
Nuuk	1,18	33,39	86,99	5,66	21,00	-0,48	1,33
Paamiut	-1,22	35,09	76,97	12,75	23,11	0,62	2,00
Qeqertarsuatsiaat	-1,17	34,03	75,00	14,91	24,80	1,49	2,00
Arsuk	-2,43	35,06	87,27	20,39	27,49	-2,16	2,50
Kapisillit	-1,91	35,20	61,76	14,55	20,25	10,02	2,50
Sermersooq Øst							
Tasiilaq	1,46	28,45	96,75	6,77	31,64	-7,95	1,83
Illoqqortoormiut	0,16	30,65	93,45	6,77	28,45	1,93	2,00
Kulusuk	-0,92	32,97	90,32	11,30	30,39	-5,64	2,00
Sermiligaaq	0,93	27,30	113,33	9,38	35,19	-1,05	2,17
Tiniteqilaaq	-1,63	32,11	80,85	8,24	30,30	2,61	2,33
Kuummiut	-1,09	29,39	85,96	11,32	34,08	-4,84	2,67
Isortoq (Amm)	-2,03	26,16	100,00	4,41	33,64	19,16	3,00

Ingen umiddelbare problemer	Fremadrettet opmærksomhed nødvendig	Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt	Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig
-----------------------------	-------------------------------------	---	---

Gruppen *Fremadrettet opmærksomhed nødvendig* omfatter to typer af steder. Dels steder hvor gennemsnitsalderen ligger i intervallet 30 til 32 år, og hvor der er en større børne- og ungdomsgruppe, men ikke nødvendigvis en passende størrelse arbejdsstyrke. Og dels steder hvor gennemsnitsalderen ligger i intervallet 36 til 38 år, hvilket betyder færre børn og et stigende antal ældre.

Gruppen *Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt* omfatter ligledes to typer. Dels steder hvor gennemsnitsalderen ligger mellem 28 og 30 år, og hvor børne- og ungdomsgruppen er ret stor, uden at den modsvares af en større arbejdsstyrke. Og dels steder hvor gennemsnitsalderen ligger i intervallet 38 til 42 år, hvilket betyder en markant stigning i ældregruppen og dermed en stigende ældrebyrde.

Gruppen *Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig* omfatter steder, hvor gennemsnitsalderen ligger under 28 år, hvilket betyder en meget stor økonomisk byrde af et stort antal børn uden en tilstrækkelig stor arbejdsstyrke, og desuden steder, hvor gennemsnitsalderen ligger over 42 år, hvilket betyder, at en meget stor ældregruppe ikke modsvares af en vækst gennem en større børne- og ungdomsgruppe samt en passende stor arbejdsstyrke.

Antal kvinder pr. 100 mænd er en god indikator på, hvorvidt den kønsmæssige sammensætning kan sikre en fortsat reproduktion af befolkningen.

Gruppen *Ingen umiddelbare problemer* omfatter steder hvor der er 100 eller flere kvinder pr. 100 mænd. Selv om fødselsraterne er faldende, og et overskud af kvinder kan hænge sammen med det forhold, at kvinder generelt lever længere end mænd, så viser forholdstallet normalt, at der er tale om balance i befolkningens naturlige udvikling.

Gruppen *Fremadrettet opmærksomhed nødvendig* omfatter steder, hvor der er mellem 90 og 100 kvinder pr. 100 mænd. Et lidt lavere antal kvinder end mænd er ikke i sig selv et problem, såfremt alderssammensætningen er fornuftig, men færre kvinder end mænd er ofte en indikation på, at specielt en yngre del af kvinderne mangler. Og dermed er der risiko for et fald i den naturlige tilvækst.

Gruppen *Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt* omfatter steder hvor der er mellem 75 og 90 kvinder pr. 100 mænd. Analyser i Grønland viser, at situationen sådanne steder ofte hænger sammen med en større udvandring af yngre kvinder og dermed en stor sandsynlighed for, at en fremtidig tilvækst er meget usikker, fordi faldende fødselsrater skaber en manglende naturlig tilvækst.

Gruppen *Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig* omfatter steder med færre end 75 kvinder pr. 100 mænd. Og analyser i Grønland viser, at situationen sådanne steder næsten altid hænger sammen med en større udvandring af yngre kvinder, og dermed at en fremtidig tilvækst ikke vil forekomme, fordi faldende fødselsrater skaber en manglende naturlig tilvækst.

Procent ældre (65 år og derover) angiver, hvor stor "ældrebyrden" er de enkelte steder, og giver en god indikation på hvilke sociale og økonomiske problemer, man skal tage stilling til fremover.

Gruppen *Ingen umiddelbare problemer* omfatter steder, hvor der er færre end 10% ældre i den nævnte aldersgruppe. Ældregruppen er disse steder på et relativt lavt niveau, og der vil således ikke være tale om, at man skal tage nogle umiddelbare tiltag for at håndtere spørgsmålet i den nærmeste fremtid.

Gruppen *Fremadrettet opmærksomhed nødvendig* omfatter steder, hvor der er mellem 10 og 15% ældre i den nævnte aldersgruppe, og med op til 15% af befolkningen er spørgsmålet om ældreomsorg et problem, man kommer til at tage stilling til i den nærmeste fremtid.

Gruppen *Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt* omfatter steder, hvor der er mellem 15 og 20% ældre i den nævnte aldersgruppe. Det betyder, at relativt store midler allerede nu skal bruges på at sikre pensioner og ældreomsorg, og at man kan være rimelig sikker på, at det vil være et stigende problem.

Gruppen *Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig* omfatter steder, hvor der er mere end 20% ældre i den nævnte aldersgruppe. Som det fremgår af tallene, er der steder, hvor procentdelen er markant højere end de 20%, og at en stadig relativ mindre arbejdsstyrke allerede nu skal bidrage til de store midler, der skal til for at opretholde sikringen af pensioner og ældreomsorgen.

Procent børn (0-14 år) er en god indikation både af fremtidige muligheder, men også aktuelle og fremtidige problemer.

Gruppen *Ingen umiddelbare problemer* omfatter steder, hvor der er mellem 20 og 25% børn i den nævnte aldersgruppe. Det bidrager til en stabil tilførsel af nye unge til arbejdsstyrken og dermed til sikring af de enkelte steders reproduktion.

Gruppen *Fremadrettet opmærksomhed nødvendig* omfatter steder, som er karakteriseret af to forskellige situationer. Dels gruppen hvor der er fra 17 til 20% børn, som på sigt måske ikke kan sikre en tilstrækkelig tilførsel af nye personer til arbejdsstyrken. Og dels steder hvor børnegruppen ligger i intervallet mellem 25 og 28%, hvilket på den ene side bidrager til at sikre en tilførsel af personer til arbejdsstyrken, men som samtidig også er en udgift i forhold til børne- og ungeomkostninger samt uddannelse.

Gruppen *Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt* omfatter på samme måde som ovenfor steder, hvor der er mellem 15 og 17% børn og dermed usikkerhed om en tilstrækkelig tilførsel af nye personer til arbejdsstyrken, men også gruppen, hvor der er mellem 28 og 33% børn, og hvor udgifter i forhold til børne- og ungeomkostninger samt uddannelse er en relativ stor belastning.

Gruppen *Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig viser en forstærket situation sammenholdt med ovennævnte, for med færre end 15% børn er der usikkerhed om en tilstrækkelig tilførsel af unge, medens flere end 33%*

børn i den nævnte aldersgruppe betyder særdeles omfattende udgifter og logistiske problemer i forhold til børne- og ungdomsforsorg samt uddannelse.

Ændring i afhængighedsrate ~ Ændring i forsørgerbyrden handler om hvor mange personer uden for arbejdsstyrken, som skal forsørges, uafhængig af om det drejer sig om børn eller om ældre. Det betyder, at arbejdsstyrken skal øge effektiviteten for at kunne opretholde et givent velfærdsniveau. Der er på længere sigt forskel på, om forsørgerbyrden skyldes gruppen af børn eller af ældre, idet børnegruppen med tiden vil indgå i arbejdsstyrken og, såfremt de forbliver bosat i byen/bygden, således bidrage positivt til at sikre økonomien for den stigende ældregruppe.

Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor der i perioden ikke har været nogen stigning i forsørgerbyrden. Det er en situation, hvor en stigning i ældregruppen har været kompenseret ved et fald i børnegruppen, og hvor forholdet mellem dem, der skal forsørges, og dem, der skal sørge for forsørgelsen, er konstant. På længere sigt vil der dog kunne opstå problemer, såfremt faldet i børnegruppen ikke modsvares af en effektivisering af arbejdsstyrken og en mulig anden form for tilførsel af personer til arbejdsstyrken.

Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor der i perioden har været op til 2% stigning i forsørgerbyrden. Det modsvarer et normalt fald i fødselsrate og en normal stigning i ældregruppen, som i de fleste tilfælde kan kompenseres ved en mere effektiv arbejdsstyrke. Her gælder det imidlertid også, at der på sigt må sikres en tilførsel af personer til arbejdsstyrken.

Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der i perioden har været mellem 2 og 4 procent stigning i forsørgerbyrden. Og disse steder kan det være vanskeligt at sikre, at den stigende byrde kan kompenseres gennem øget effektivitet.

Gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** omfatter steder, hvor der i perioden har været mere end 4 procent stigning i forsørgerbyrden, og som i realiteten betyder, at man ikke inden for lokalsamfundet normalt kan skabe den nødvendige balance mellem udgifter til forsorg og indtægter gennem arbejdsstyrken.

Samlet vurdering er en sammenvejning af de seks demografiske parametre, idet tallene angiver hvorledes, de fire kategorier i gennemsnit bidrager til den samlede vurdering. I sammenfatningen betyder gruppen **Ingen umiddelbare problemer** således situationen, hvor ingen af de præsenterede parametre giver anledning til umiddelbar bekymring. I gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** findes enkelte parametre, som man i den nærmeste fremtid bør se nærmere på, men som ikke kræver umiddelbar aktion. En aktion er imidlertid nødvendig, når det gælder gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt**, idet der hér er indtil flere af de demografiske parametre, som bidrager til at skabe usikkerhed om

fremtiden. Og i gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig**, er der tale om, at indtil flere – måske alle – demografiske parametre bidrager til at skabe usikkerhed om stedets fremtid, med mindre der tages tiltag til forandring.

De økonomiske parametre

Inden for de økonomiske parametre har der været udvalgt otte forskellige karakteristika som hver især beskriver nogle vigtige dynamikker i relation til bostedernes udviklingsmuligheder. Tabellen overfor er markeret i henhold til klassifikationen som tidligere er blevet præsenteret.

Ingen umiddelbare problemer
Fremadrettet opmærksomhed nødvendig
Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt
Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig

Procent hushold med enlige siger noget om i hvilket omfang, de enkelte hushold består af enkeltpersoner eller er sammensat af flere i 2009. Hushold bestående af enkeltpersoner er ofte mere følsomme overfor konjunkturer, fordi indtægter skal dækkes gennem beskæftigelsen af en enkelt person. Med større hushold vil der som regel være flere forsørgere og dermed en mindre følsomhed overfor forandringer. Godt nok vil de mindre hushold som regel være væsentligt mere mobile, så længe det drejer sig om unge mennesker, og de vil således kunne reagere på de forandringer, der foregår i økonomien. Men samtidig viser det sig, at hushold med flere personer, hvor en eller flere har en kompetencegivende uddannelse, ofte vil være både socialt og geografisk mere mobile end enlige uden uddannelse. Og netop uddannelsesspørgsmålet viser sig som en væsentlig forskel mellem byer og bygder, idet gruppen af enlige udgøres af en større gruppe af unge under uddannelse i de større uddannelsesbyer, medens de enlige i bygderne og i de mindre byer i langt højere grad er ufaglærte unge – primært mænd – samt en større gruppe af enlige ældre. Endelig vil enlige ældre ofte være mindre mobile end yngre personer. I denne opgørelse er der lagt vægt på, at stigende husstandsstørrelse dels giver større mulighed for at en eller flere personer har erhvervet uddannelse, og samtidig at husstanden som sådan er mere fleksibel på arbejdsmarkedet og mindre geografisk mobil.

Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter således steder, hvor gruppen af hushold bestående af enlige ligger under 20%. Selv om det ikke i tilstrækkeligt omfang tilgodeser det forhold, at mange enlige husstande er unge under uddannelse, viser det sig alligevel i praksis, at den anvendte procent giver en god indikation på steder, hvor der er gode økonomiske muligheder.

Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor gruppen af enlige ligger i intervallet mellem 20 og 30 procent af husstandene. Og som anført ovenfor betyder det en god fordeling mellem unge under uddannelse og stabile familier med relativ stor fleksibilitet på arbejdsmarkedet.

Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der er mellem 30 og 40 procent enlige hushold. Det drejer sig i høj grad om en stor procentdel af hushold, som omfatter personer med pensioner og forskellige former for sociale ydelser. Og det bidrager til at skabe en begrænset fleksibilitet, både i forhold til arbejdsmarkedet og til geografi.

ØKONOMI										
STED	Procent enlige hushold	Procent indkomster under 50.000 kroner	Gennemsnitsindkomster	Gennemsnitlig A-indkomst	Gennemsnitlig B-indkomst	Procent ændring i indhandling	Gennemsnitlig indhandling 2005	Uformel økonomi i procent af formel økonomi	Samlet vurdering	
Kujalleq										
Igaliku	50,0	7,7	191.788	117.749	74.039	70,8	345.833	9,9	1,75	
Qassarsuk	26,3	8,1	261.865	136.438	125.427	120,6	582.720	2,2	1,75	
Qaqortoq	39,7	19,8	214.411	174.500	39.911	-41,0	92.569	5,7	2,50	
Qassimiut	56,0	5,4	164.173	136.086	28.087	494,0	95.365	3,2	2,50	
Nanortalik	32,6	19,6	167.584	149.176	18.408	32,1	25.129	6,7	2,63	
Narsarsuaq	96,1	9,2	297.394	282.302	15.093	-	-	2,8	2,63	
Alluitsup Paa	37,7	12,6	163.157	145.270	17.887	-25,3	18.500	8,8	2,75	
Eqalugaarsuit	30,6	20,2	129.656	107.717	21.939	9,6	16.454	3,2	3,00	
Narsaq	40,0	22,9	169.034	147.968	21.066	-81,9	49.169	7,0	3,00	
Saarloq	54,6	18,0	112.430	102.470	9.960	13,4	20.927	7,8	3,00	
Tasiusaq (Nan)	46,7	21,1	115.672	110.175	5.497	73,5	24.133	3,8	3,25	
Narsarmijit (Narsaq Kujal	41,3	24,4	120.935	113.302	7.634	14,8	6.407	24,9	3,38	
Ammassivik	39,1	26,0	114.797	100.199	14.598	-19,2	14.647	3,3	3,50	
Aappilattoq (Nan)	37,0	25,2	112.703	97.364	15.339	-4,4	18.310	3,6	3,63	
Qeqqata										
Napasoq	47,7	9,9	189.160	137.200	51.959	240,3	103.760	4,3	2,25	
Sisimiut	36,2	17,9	222.949	199.310	23.638	-65,4	107.715	5,3	2,25	
Atammik	19,4	29,3	129.727	96.532	33.195	123,6	82.066	8,7	2,50	
Kangaamiut	27,5	24,1	154.358	113.641	40.717	149,0	78.950	4,3	2,50	
Itilleq	27,5	21,6	144.245	128.160	16.085	8.220,1	61.504	6,5	2,63	
Maniitsoq	41,5	19,1	204.196	177.762	26.434	-34,7	88.767	6,3	2,63	
Kangerlussuaq	98,8	12,5	303.224	287.919	15.305	-	-	3,7	2,75	
Sarfannuit	20,0	23,2	154.251	127.940	26.311	843,1	67.301	2,0	2,75	
Qaasuitsup										
Ilulissat	31,9	17,3	232.647	169.379	63.269	122,4	299.067	6,5	1,63	
Saattut	26,7	16,0	181.590	101.721	79.869	68,2	108.656	10,9	1,75	
Tasiusaq (Upe)	14,8	16,6	203.396	118.897	84.499	35,6	94.754	11,9	1,75	
Illorsuit (Uum)	23,3	17,4	199.027	120.639	78.388	142,8	154.789	2,2	2,00	
Saqqaq	27,9	14,3	179.153	125.958	53.195	90,4	84.203	12,0	2,00	
Ikerasaarsuk	11,1	17,4	129.454	101.318	28.136	233,7	62.846	9,4	2,13	
Kitsissuarsuit	23,5	12,2	164.156	131.928	32.228	465,1	106.032	6,2	2,13	
Qaarsut	21,2	14,1	186.508	124.576	61.931	101,8	86.726	2,9	2,13	
Upernavik	34,5	14,3	243.215	197.868	45.347	29,1	34.911	6,2	2,13	
Ilimanaq (Ilu)	31,3	18,9	130.339	106.337	24.002	87,7	133.666	10,2	2,25	
Innaarsuit	16,3	17,8	210.121	121.964	88.156	-4,6	99.439	0,2	2,25	
Niaqornaarsuk (Kan)	19,8	23,4	142.947	107.645	35.303	272,5	59.874	10,7	2,25	
Qeqertaq	12,8	22,2	159.766	118.059	41.707	79,3	80.203	5,8	2,25	
Ukkusissat	18,8	18,1	141.573	92.922	48.651	11,0	71.014	8,4	2,25	
Uummannaq	34,8	17,7	199.827	171.393	28.434	228,6	80.834	5,4	2,25	
Aasiaat	40,3	17,0	179.068	156.757	22.311	108,4	63.369	7,9	2,25	
Ikerasak (Uum)	32,3	20,6	155.027	94.166	60.861	110,4	79.667	8,8	2,38	
Qasigiannuit	33,1	20,5	196.259	144.466	51.793	-26,9	207.787	6,6	2,38	
Qeqertarsuaq	32,6	20,6	190.172	160.266	29.906	-17,7	50.254	7,8	2,50	
Attu	19,8	27,5	118.395	97.808	20.587	352,0	50.199	12,7	2,75	
Kangersuatsiaq	15,6	21,3	138.422	109.331	29.091	3,1	29.082	2,8	2,75	
Niaqornat	25,0	21,3	122.915	82.507	40.408	59,8	75.488	42,6	2,75	
Qaanaaq	36,7	23,9	162.174	139.579	22.595	-13,8	6.310	8,1	2,75	
Iginiafik	5,9	33,3	99.389	92.865	6.524	200,5	28.228	10,1	2,88	
Kangerluk	15,8	11,1	142.029	123.220	18.809	47,2	48.292	2,0	2,88	
Nuugaatsiaq	33,3	25,3	118.455	74.676	43.779	29,3	83.399	8,3	2,88	
Aappilattoq (Upe)	21,8	21,9	154.036	110.101	43.935	-24,7	61.514	4,4	2,88	
Ikamiut	20,8	24,2	145.313	128.430	16.882	510,5	39.800	21,6	3,00	
Kangaatsiaq	20,4	21,8	158.953	132.146	26.807	-59,2	21.404	5,2	3,00	
Nutaarmiut	8,3	15,6	142.608	96.535	46.073	-36,0	44.602	-	3,00	
Oqaatsut	35,3	12,8	161.219	131.921	29.298	-2,6	46.947	2,0	3,00	
Upernavik Kujalleq	2,3	31,2	103.818	77.833	25.985	-9,4	28.372	10,5	3,00	
Akunnaaq	31,8	20,7	136.146	123.495	12.651	113,3	33.526	1,5	3,13	
Kullorsuaq	12,2	27,2	112.322	82.999	29.323	-15,4	48.864	7,2	3,13	
Nuussuaq	12,2	27,7	110.945	89.718	21.227	-6,2	39.534	12,5	3,13	
Naajaat	14,3	22,7	132.403	75.259	57.144	-55,1	43.230	-	3,13	
Savissivik	28,0	24,5	118.366	104.808	13.558	-26,8	19.950	13,2	3,25	
Siorapaluk	13,6	28,3	109.214	93.803	15.411	-42,4	7.112	4,3	3,50	
Sermersooq Vest										
Arsuk	34,5	14,0	177.329	141.776	35.553	103,9	148.941	8,0	2,00	
Nuuk	40,5	15,1	298.208	257.184	41.023	-8,0	116.423	4,0	2,25	
Paamiut	38,5	18,6	167.992	150.699	17.293	544,1	143.415	6,3	2,25	
Qeqertarsuatsiaat	36,3	11,9	199.502	153.611	45.891	-54,3	112.599	7,5	2,25	
Kapisillit	38,7	19,7	144.462	131.469	12.993	255,2	26.639	13,7	2,75	
Sermersooq Øst										
Tasiilaq	29,5	28,4	172.486	151.406	21.080	35,5	7.179	7,6	2,50	
Illoqqortoormiut	28,3	25,6	166.059	139.701	26.358	-58,0	7.437	9,6	2,88	
Kuummiut	23,9	30,5	99.394	92.199	7.195	24,2	14.451	12,3	3,13	
Kulusuk	32,7	27,7	133.911	123.564	10.346	-15,2	8.218	7,2	3,25	
Sermiligaaq	11,5	26,6	103.509	90.451	13.058	-29,2	27.350	9,2	3,25	
Isortoq (Amm)	26,7	50,0	100.033	91.065	8.968	-28,9	21.561	8,0	3,38	
Tiniteqilaq	32,7	33,1	93.966	85.559	8.407	-29,9	10.727	6,0	3,63	

Ingen umiddelbare problemer	Fremadrettet opmærksomhed nødvendig	Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt	Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig
-----------------------------	-------------------------------------	---	---

Gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** omfatter steder, hvor mere end 40% af husholdene består af enlige. Og det drejer sig i endnu højere grad om en begrænset fleksibilitet både i forhold til arbejdsmarkedet og til geografien.

Procent indkomster under 50.000 kroner relateres til lavindkomstgruppens omfang og giver både en indikation af hvilke fattigdomsproblemer og forsørgelsesproblemer, som måtte eksistere.

Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor procenten ligger under 10% af de samlede indkomster. Lave indkomster er disse steder ikke et stort problem og håndteres sandsynligvis indenfor de gældende økonomiske rammer.

Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor andelen af indkomster under 50.000 kroner årligt ligger mellem 10 og 20 procent. Selv om det ikke nødvendigvis er alarmerende, er det ikke desto mindre en procentdel, som kræver større opmærksomhed og aktion i en nærmere fremtid.

Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor denne indkomstgruppe udgør mellem 20 og 25% af de skattepligtige indkomster. Det er en andel som kræver stor opmærksomhed, både fordi det drejer sig om et aktuelt fattigdomsproblem, og dels fordi det er en indikation på en proces, som kræver en indsats for ikke at skabe større sociale problemer.

Gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** omfatter steder, hvor mere end 30% af de skattepligtige indkomster ligger på under 50.000 kroner. Der er tale om et stort socialt problem, som kræver indsats fra det offentlige.

I forhold til indkomster er der i analysen set på tre forskellige indkomstgrupper, som repræsenterer tre forskellige forhold omkring lokaløkonomien.

Gennemsnitsindkomster er en god indikator på bostedets samlede økonomiske formåen, og i den første søjle ses på de samlede indkomster. Til adskillelse af de fire grupper er benyttet indkomst mål, som i tilstrækkeligt omfang har kunnet adskille de enkelte bosætninger. Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor der er tale om gennemsnitsindkomster i den høje ende, altså mere end 200.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år. Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor der stadig er tale om indkomster i den høje ende, fra 160.000 til 200.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år. Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor indkomster i den lavere ende med indkomster fra 120.000 til 160.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år. Og endelig omfatter gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** steder med meget lave indkomster, under 120.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år..

Gennemsnitlige A-indkomster er en god indikator på omfanget af lønarbejde på bostedet, idet A-indkomsterne, altså lønindkomster og sociale ydelser, er omfattet af opgørelsen. Gruppen ***Ingen umiddelbare problemer*** omfatter steder, hvor der er tale om A-indkomster i den høje ende, altså mere end 180.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år. Gruppen ***Fremadrettet opmærksomhed nødvendig*** omfatter steder, hvor der stadig er tale om A-indkomster i den høje ende, fra 140.000 til 180.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år. Gruppen ***Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt*** omfatter steder, hvor A-indkomsterne er i den lavere ende med indkomster fra 100.000 til 140.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år. Og endelig omfatter gruppen ***Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig*** steder med meget lave A-indkomster, under 100.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år..

Gennemsnitlige B-indkomster er en god indikator på bostedets økonomiske formåen i forhold til virksomheders aktiviteter, som ikke umiddelbart lader sig registrere som lønarbejde, eksempelvis salg af produkter, serviceydelser m.m.. Et stort tal siger således noget om, at der foregår en større udveksling af varer og tjenesteydelser og dermed er en livlig erhvervsaktivitet. Gruppen ***Ingen umiddelbare problemer*** omfatter steder, hvor der er tale om B-indkomster i den høje ende, altså mere end 60.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år. Gruppen ***Fremadrettet opmærksomhed nødvendig*** omfatter steder, hvor der stadig er tale om B-indkomster i den høje ende, fra 40.000 til 60.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år. Gruppen ***Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt*** omfatter steder, hvor B-indkomster i den lavere ende, med indkomster fra 20.000 til 40.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år. Og endelig omfatter gruppen ***Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig*** steder med meget lave B-indkomster, under 20.000 kroner pr. skattepligtig borger pr. år.

Procentvis ændring i indhandling angiver hvor store ændringer, der har været i de gennemsnitlige indhandlingsværdier pr. indhandler i perioden 1996 til 2005. Og der er tale om meget store ændringer. Fokus har været på, hvorvidt der har været tale om stigning eller fald i indhandlingsværdierne, og herunder hvor store disse ændringer har været.

Gruppen ***Ingen umiddelbare problemer*** omfatter steder, hvor der har været tale om en procentvis stigning i indhandlingerne på mere end 50%. Det er en meget markant stigning, som har stor betydning for bostedets økonomi, og med en sådan stigning er der en god indikation på, at det er et sted i fremdrift.

Gruppen ***Fremadrettet opmærksomhed nødvendig*** omfatter steder, hvor der har været tale om en stigning i indhandling på op til 50%. Det er således steder, hvor indhandlingsaktiviteten er positivt stigende, men i mere begrænset omfang end ovenfor..

Gruppen ***Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt*** omfatter steder, hvor der har været tale om et fald i indhandling på op mod 20%.

Aktiviteten er således faldende, hvilket kan få konsekvenser for stedet på både kortere og længere sigt.

Gruppen *Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig* omfatter steder, hvor der har været tale om et fald i indhandlinger på mere end 20%, hvilket drejer sig om et markant fald i aktiviteterne, som allerede på nuværende tidspunkt har betydning for stedets økonomiske aktiviteter.

Gennemsnitlige indhandlinger 2005 angiver den gennemsnitlige værdi af indhandlinger for de aktive indhandlere, og giver, i sammenhæng med ændringerne ovenfor, en god indikation af betydningen af fangst og fiskeri for de enkelte steder.

Gruppen *Ingen umiddelbare problemer* omfatter steder, hvor der indhandles for mere end 150.000 pr. indhandler. Der er tale om et væsentligt bidrag til stedets økonomi, selv om der, når man ser på driftsomkostningerne, først er tale om egentligt fuldtidsarbejde, når indhandlingerne kommer betydeligt højere op.

Gruppen *Fremadrettet opmærksomhed nødvendig* omfatter steder, hvor der indhandles for mellem 100.000 og 150.000 kroner pr. indhandler, hvilket stadig er et godt tilskud til den lokale økonomi, men som ikke er en markant selvstændig økonomisk aktivitet, men som kræver andre former for parallel erhvervsaktivitet.

Gruppen *Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt* omfatter på samme måde som ovenfor steder, hvor der indhandles for mellem 50.000 og 100.000 kroner pr. indhandler, hvilket er et relativt beskedent bidrag, og som derfor forudsætter, at indhandlernes hushold har andre erhvervsaktiviteter, som kan sikre husholdets økonomi.

Gruppen *Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig*, handler om indhandlinger, som ligger under 50.000 kroner. I disse hushold er anden indtægt nødvendig for at sikre husholdets økonomi og for at sikre opretholdelse af fangst- og fiskeriaktiviteterne.

Uformel økonomi i procent af formel økonomi handler om, hvor meget der fanges og fiskes til husholdets eget forbrug, til foræring til andre personer og hushold, samt omsættes lokalt eller ved brædtsalg i andre bebyggelser. Ud over at udgøre et væsentligt tilskud til husholdets økonomi kan det blandt andet være et vigtigt supplement i indtægterne, hvor eksempelvis indhandlingsmuligheder er begrænsede.

Gruppen *Ingen umiddelbare problemer* omfatter steder, hvor der i perioden har været tale om en uformel økonomi på mellem 7,5 og 12,5. Det drejer sig om steder, hvor der er tale om et godt supplement til husholdene, samt eventuelt lidt ekstra indtægter til ellers betrængte økonomier.

Gruppen *Fremadrettet opmærksomhed nødvendig* omfatter steder, hvor der i perioden har været tale om uformel økonomisk aktivitet mellem 5-7,5 procent af indkomsterne, hvilket er et betydeligt tilskud til husholdene, men også steder hvor den uformelle økonomi har ligget været mellem 12,5 til 15 procent, hvilket

både har betydet husholdstilskud, men også kompensation af andre erhvervsmuligheder gennem salg til en bredere kreds.

Gruppen ***Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt*** omfatter steder, hvor der i perioden har været mellem 2,5 og 5 procent af indkomsterne skabt gennem den uformelle økonomi, hvilket er et mere begrænset tilskud til husholdene, men også steder hvor den uformelle økonomi har ligget fra 15 og op til 20 procent af økonomien, hvilket er en meget stor og usikker erstatning for andre erhvervsaktiviteter.

Gruppen ***Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig*** omfatter steder, hvor der i perioden har været mindre end 2,5 procents tilskud til husholdene, hvilket er meget begrænset og i underkanten af, hvad der kan siges at dække husholdets eget forbrug, men også steder hvor mere end 20 procent af økonomien er baseret på uformelle aktiviteter, hvilket er en indikation på store begrænsninger i eksempelvis indhandlingsmuligheder eller alternative erhvervsaktiviteter.

Samlet vurdering er en sammenvejning af de otte økonomiske parametre, idet tallene angiver, hvorledes de fire kategorier i gennemsnit bidrager til den samlede vurdering. I sammenfatningen betyder gruppen **Ingen umiddelbare problemer** således situationen, hvor ingen af de præsenterede parametre giver anledning til umiddelbar bekymring. I gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** findes enkelte parametre, som man i den nærmeste fremtid bør se nærmere på, men som ikke kræver umiddelbar aktion. En aktion er imidlertid nødvendig, når det gælder gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt**, idet der hér er indtil flere af de økonomiske parametre, som bidrager til at skabe usikkerhed om fremtiden. Og i gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig**, er der tale om, at indtil flere – måske alle – økonomiske parametre bidrager til at skabe usikkerhed om stedets fremtid, med mindre der tages tiltag til forandring.

De sociale parametre

Inden for de sociale parametre har der været udvalgt fem forskellige karakteristika, som hver især beskriver nogle vigtige dynamikker i relation til bostedernes udviklingsmuligheder. Hvor de demografiske og økonomiske variable har været meget varierende i forhold til hvilke relationer, de beskriver, så er opgørelsen i forhold til de sociale forhold indsnævret til primært at omfatte forskellige sociale ydelser og deres betydning de enkelte steder. Beskrivelsen vil derfor først og fremmest fokusere på hvilke grænser, der har været benyttet, når de enkelte variable har været opdelt i henhold til klassifikationen, som tidligere blev præsenteret. Den samlede oversigt over de sociale parametre fremgår af tabellen side 21.

Ingen umiddelbare problemer
Fremadrettet opmærksomhed nødvendig
Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt
Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig

Gennemsnitlig behovsvurderet hjælp siger noget om omfanget og håndteringen af særlige betrængte situationer de enkelte steder, og de ydelser der i gennemsnit er blevet udbetalt pr. skatteyder de enkelte steder og er opdelt således: Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor den gennemsnitlige udbetaling har ligget under 1000 kroner pr. skatteyder pr. år. Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor den gennemsnitlige udbetaling har ligget i intervallet 1.000 til 2.000 kroner pr. skatteyder pr. år. Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der har været udbetalt fra 2.000 til 3.500 kroner pr. skatteyder pr. år. Og endelig har der til gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** været tale om udbetalinger, som har ligget over 3.500 kroner pr. skatteyder pr. år.

Gennemsnitlig førtidspension relateres til spørgsmålet om hvor mange, der forlader arbejdsmarkedet inden den normale pensionsalder opnås. Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor der pr. skatteyder udbetales under 2.000 kroner pr. år. Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor der pr. skatteyder udbetales fra 2.000 til 4.000 kroner i førtidspension pr. år. **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der har været udbetalt fra 4.000 til 6.000 kroner pr. skatteyder pr. år. Og endelig har der til gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** været tale om udbetalinger, som har ligget over 6.000 kroner pr. skatteyder pr. år.

Gennemsnitlig alderspensioner relateres til spørgsmålet om hvor mange, der i bosætningen får udbetalt alderspension, og afspejler først og fremmest aldersfordelingen på bostedet. Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor der pr. skatteyder udbetales under 10.000 kroner pr. år i alderspensioner. Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor der pr. skatteyder udbetales fra 10.000 til 15.000 kroner i førtidspension pr. år.

SOCIALE FORHOLD						
STED	Gennemsnitlig behovsvurderet hjælp	Gennemsnitlig førtidspension	Gennemsnitlig alderspension	Gennemsnitlig samlet person	Sociale ydelser i procent af indkomst	Samlet vurdering
Kujalleq						
Narsarsuaq	3.258	0	4.508	7.766	2,8	1,40
Nanortalik	3.333	8.922	5.812	18.067	12,9	2,20
Qaqortoq	2.992	3.145	16.628	22.765	12,3	2,20
Qassarsuk	395	3.614	39.720	43.730	26,7	2,80
Ammassivik	2.947	1.567	27.430	31.944	37,0	3,00
Narsaq	4.063	5.191	24.006	33.260	22,8	3,20
Saarloq	2.120	1.586	38.992	42.699	41,3	3,20
Egalugaarsuit	1.849	7.037	28.480	37.366	34,3	3,40
Narsarmijit (Narsaq Kujal	2.477	7.213	21.602	31.292	33,0	3,40
Qassimiut	1.032	5.002	54.103	60.136	49,4	3,40
Tasiusaq (Nan)	697	10.174	35.066	45.937	43,1	3,40
Igaliku	1.151	8.955	43.504	53.611	38,9	3,60
Alluitsup Paa	3.878	6.093	29.281	39.252	29,7	3,80
Aappilattoq (Nan)	4.044	12.398	25.607	42.049	51,6	4,00
Qeqqata						
Kangerlussuaq	963	421	1.516	2.900	1,1	1,00
Atammik	1.560	3.973	18.001	23.535	21,6	2,20
Itilleq	4.390	498	12.976	17.864	16,2	2,20
Kangaamiut	1.871	2.263	19.916	24.050	18,6	2,20
Sisimiut	2.495	2.770	15.450	20.716	10,7	2,20
Napasoq	2.279	3.895	18.218	24.391	16,2	2,40
Sarfanguit	5.342	1.707	15.847	22.895	20,0	2,40
Maniitsoq	2.305	4.281	18.969	25.555	15,0	2,80
Qaasuitsup						
Kangerluk	88	3.073	7.895	11.056	10,0	1,20
Innaarsuit	1.861	1.552	12.501	15.913	14,4	1,60
Qeqertaq	915	3.214	12.058	16.187	14,1	1,60
Tasiusaq (Upe)	1.664	2.021	11.589	15.273	13,2	1,80
Illorsuit (Uum)	1.180	2.170	14.794	18.144	16,2	2,00
Kitsissuarsuit	323	1.474	21.444	23.240	19,1	2,00
Iginniarfik	2.667	3.834	11.020	17.521	24,7	2,20
Ikerasak (Uum)	2.378	1.844	18.665	22.887	21,4	2,20
Ikerasaarsuk	1.704	4.892	13.080	19.676	22,5	2,20
Ilulissat	2.328	3.649	17.509	23.486	13,5	2,20
Oqaatsut	669	1.776	24.910	27.355	17,7	2,20
Uummannaq	2.512	3.703	16.585	22.799	14,2	2,20
Niaqornat	1.650	2.247	19.757	23.655	25,5	2,40
Nutaarmiut	1.181	471	22.037	23.688	29,5	2,40
Qaarsut	1.402	1.419	23.029	25.850	20,7	2,40
Saattut	3.234	3.283	17.200	23.717	19,4	2,40
Ukkusissat	1.937	4.004	18.030	23.971	22,0	2,40
Upernavik	2.284	4.024	15.889	22.198	12,5	2,40
Kangaatsiaq	5.505	3.046	15.621	24.171	19,3	2,60
Kullorsuaq	3.745	3.544	12.115	19.404	26,6	2,60
Savissivik	2.215	5.915	14.156	22.286	30,7	2,60
Siorapaluk	1.617	4.229	15.314	21.161	26,3	2,60
Nuugaatsiaq	830	6.908	19.848	27.586	32,5	2,80
Qeqertarsuaq	1.367	5.275	22.844	29.486	17,8	2,80
Qaanaaq	2.035	5.554	18.390	25.979	22,6	2,80
Saqqaq	2.682	2.964	20.834	26.479	22,7	2,80
Upernavik Kujalleq	2.668	5.225	16.694	24.587	31,3	2,80
Aappilattoq (Upe)	1.865	5.077	18.118	25.059	26,3	2,80
Ikamiut	3.595	2.397	23.113	29.105	22,2	3,00
Kangersuatsiaq	1.680	4.127	20.612	26.419	27,6	3,00
Qasigiannuit	3.701	3.213	21.729	28.642	18,6	3,00
Aasiaat	3.417	4.710	22.409	30.536	20,5	3,00
Akunnaaq	2.225	4.834	26.897	33.955	30,7	3,20
Nuussuaq	2.666	6.621	17.300	26.586	33,8	3,20
Niaqornaarsuk (Kan)	5.421	4.668	21.299	31.388	32,2	3,40
Naajaat	901	9.194	28.818	38.913	46,4	3,40
Ilimanaq (Ilu)	2.037	4.976	36.506	43.519	40,4	3,60
Attu	4.578	7.940	27.781	40.298	46,5	4,00
Sermersooq Vest						
Nuuk	2.773	3.138	11.833	17.744	6,7	2,00
Arsuk	2.373	2.661	25.919	30.952	21,8	2,80
Qeqertarsuatsiaat	4.767	2.633	26.498	33.898	22,0	3,00
Kapisillit	4.429	3.757	29.893	38.079	30,9	3,40
Paamiut	3.540	6.626	24.058	34.224	22,7	3,40
Sermersooq Øst						
Tiniteqilaq	3.135	4.290	14.981	22.406	24,1	2,40
Isortoq (Amm)	3.900	4.088	15.459	23.446	18,1	2,80
Illoqqortoormiut	3.713	5.503	17.531	26.747	20,9	3,00
Tasiilaq	1.782	9.719	17.547	29.049	38,1	3,20
Kuummiut	5.580	4.908	22.264	32.752	42,4	3,60
Kulusuk	3.400	8.990	24.384	36.774	40,3	3,80
Sermiligaaq	3.683	6.698	21.209	31.590	48,3	3,80

Ingen umiddelbare problemer	Fremadrettet opmærksomhed nødvendig	Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt	Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig
-----------------------------	-------------------------------------	---	---

Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt omfatter steder, hvor der har været udbetalt fra 15.000 til 20.000 kroner pr. skatteyder pr. år. Og endelig har der til gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** været tale om udbetalinger, som har ligget over 20.000 kroner pr. skatteyder pr. år.

Gennemsnitlig samlet ydelse pr. person relateres til spørgsmålet om hvor store beløb, der sammenlagt udbetales i form af sociale ydelser de enkelte steder, og hvor de ovenfor anførte grupper indikerer en del af udfaldet. Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor der pr. skatteyder udbetales under 15.000 kroner pr. år i samlede sociale ydelser. Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor der pr. skatteyder udbetales fra 15.000 til 25.000 kroner i samlede sociale ydelser pr. år. **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der har været udbetalt fra 25.000 til 35.000 kroner pr. skatteyder pr. år. Og endelig har der til gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** været tale om udbetalinger til sociale ydelser, som har ligget over 35.000 kroner pr. skatteyder pr. år.

Sociale ydelser i procent af indkomsterne handler om, hvor stort et tryk de sociale ydelser udgør på den samlede økonomi, og således hvorvidt der det enkelte bosted genereres andre indkomster i et sådan omfang, at man med rimelighed kan sige, at de skaber baggrund for de sociale ydelser, eller om man det enkelte sted vil være afhængig af overførsler andre steder fra.

Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor der i perioden har været tale om, at de sociale ydelser har udgjort under 15 procent af den samlede indkomstmasse. Det drejer sig om steder, hvor der er tale om et solidt økonomisk fundament set i forhold til omfanget af de sociale ydelser.

Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor der i perioden har været tale om, at de sociale ydelser har udgjort fra 15 og op til 25 procent af den samlede indkomstmasse. Det er stadig en situation, hvor man kan tale om, at der er en god indkomstdækning og dermed et omfang af økonomiske aktiviteter, som kan bære de sociale udgifter.

Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der i perioden har været tale om at de sociale ydelser udgør mellem 25 og 35 procent af den samlede indkomstmasse, hvilket er et betragteligt beløb, som tyder på begrænset økonomisk aktivitet eller et stort antal personer afhængig af overførselsindkomster eller begge dele. Som det fremgår af oversigten, er det ikke mindst alderspensionen og dermed aldersfordelingen, som er den helt centrale faktor i denne forbindelse.

Gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** omfatter steder, som i endnu højere grad er afhængig af overførsler. Med en situation hvor de sociale ydelser udgør mere end 35 procent af indkomstmassen, er

der tale om steder, som har en begrænset økonomisk aktivitet eller et stort antal personer, der er afhængige af overførselsindkomster eller begge dele. Som det tidligere har været fremhævet, er det ikke mindst alderspensionen og dermed aldersfordelingen, som er den helt centrale faktor i denne forbindelse.

Samlet vurdering er en sammenvejning af de fem sociale parametre, idet tallene angiver hvorledes, de fire kategorier i gennemsnit bidrager til den samlede vurdering. I sammenfatningen betyder gruppen **Ingen umiddelbare problemer** således situationen, hvor ingen af de præsenterede parametre giver anledning til umiddelbar bekymring. I gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** findes enkelte parametre, som man i den nærmeste fremtid bør se nærmere på, men som ikke kræver umiddelbar aktion. En aktion er imidlertid nødvendig, når det gælder gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt**, idet der hér er indtil flere af de sociale parametre, som bidrager til at skabe usikkerhed om fremtiden. Og i gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** er der tale om, at indtil flere – måske alle – sociale parametre bidrager til at skabe usikkerhed om stedets fremtid, med mindre der tages tiltag til forandring.

Boligforhold

Inden for boligforholdene har der, på samme måde som ovenfor med de sociale parametre, været udvalgt fire forskellige karakteristika, som hver især beskriver nogle vigtige dynamikker i relation til bostedernes udviklingsmuligheder. Analysen er udelukkende baseret på boligstøttehuse, hvorfor man skal være opmærksom på, at det nogle steder betyder en betragtelig del af boligmassen, medens det andre steder er en meget lille eller helt fraværende del. I skemaet nedenfor er der steder, hvor denne type af boliger har været fraværende eller manglet. En sådan situation er i skemaet markeret med hvidt.

Ingen umiddelbare problemer
Fremadrettet opmærksomhed nødvendig
Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt
Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig

Udvendigt vedligehold siger noget om husenes udvendige vedligehold. Værdien 0 angiver, at boligen ikke har behov for renovering, mens værdien 3 angiver en kondemneringsmoden bolig. Opdelingen i forhold til de fire klasser er derfor således: Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor renoveringsbehovet har ligget indenfor gruppen 0 til 1. Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor det gennemsnitlige renoveringsbehov har ligget indenfor gruppen 1 til 1,5. Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der har været tale om et renoveringsbehov indenfor gruppen 1,5 til 2. Og endelig har der til gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** været tale om renoveringsbehov, som har ligget over 2.

Køkken siger noget om tilstedeværelse og i givet fald kvaliteten af køkkenfaciliteterne. Værdien 0 angiver, at boligen ikke har behov for renovering, mens værdien 3 angiver en kondemneringsmoden bolig. Det betyder, at opdelingen i forhold til de fire klasser har været således: Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor køkkenfaciliteterne har ligget indenfor gruppen 0 til 1. Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor det gennemsnitlige renoveringsbehov for køkkenfaciliteterne har ligget indenfor gruppen 1 til 1,5. Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der har været tale om et renoveringsbehov af køkkenfaciliteterne indenfor gruppen 1,5 til 2. Og endelig har der til gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** været tale om renoveringsbehov eller manglende køkkenfaciliteter, som har givet en værdi over 2.

Installationer siger noget om tilstedeværelse og i givet fald kvaliteten af installationer så som vand, toilet, el mv. Værdien 0 angiver, at boligen ikke har behov for renovering, mens værdien 3 angiver en kondemneringsmoden bolig. Det betyder, at opdelingen i forhold til de fire klasser har været således:

BOLIGER					
STED	Udvendig vedligehold	Køkken	Installationer	Boligstatus	Samlet vurdering
Kujalleq					
Igaliku					
Narsarmijit (Narsaq Kujal					
Qassimiut	2,35			9,40	1,50
Ammassivik	1,78	0,40	0,40	7,90	1,75
Tasiusaq (Nan)	1,66	0,88	0,50	8,00	1,75
Eqalugaarsuit	1,61	0,89	1,22	8,56	2,00
Nanortalik	1,45	1,23	1,05	8,07	2,00
Narsaq	1,46	1,24	1,10	8,18	2,00
Qaqortoq	1,34	1,29	1,26	7,89	2,00
Alluitsup Paa	1,85	1,24	1,29	9,93	2,25
Narsarsuaq	2,19	0,79	0,93	10,46	2,25
Qassarsuk	1,54	1,00	1,13	8,25	2,25
Aappilattoq (Nan)	1,63	1,88	1,25	9,63	2,50
Saarloq	2,05	1,82	1,45	11,45	3,00
Qeqqata					
Kangerlussuaq					
Itilleq	1,52	1,40	0,88	8,36	2,00
Sarfanguit	1,64	1,12	0,97	8,62	2,00
Maniitsoq	1,73	1,40	1,42	9,74	2,25
Sisimiut	1,74	1,31	1,35	9,60	2,25
Kangaamiut	1,88	1,39	1,34	10,25	2,50
Atammik	2,09	1,41	1,22	10,98	2,75
Napasog	2,23	1,18	1,11	11,21	2,75
Qaasuitsup					
Innaarsuit	1,15	0,66	0,61	5,84	1,25
Qasigianguit	1,31	0,95	0,94	7,13	1,25
Kangersuatsiaq	1,18	1,24	0,91	6,85	1,50
Nutaarmiut	1,50	0,43	0,86	7,29	1,50
Tasiusaq (Upe)	1,16	1,11	0,96	6,68	1,50
Ukkusissat	2,13			8,50	1,50
Upernavik	1,19	1,04	0,85	6,64	1,50
Upernavik Kujalleq	1,16	1,34	0,97	6,97	1,50
Kangaatsiaq	1,64	0,92	0,73	8,21	1,75
Qeqertaq	1,24	1,00	1,00	6,95	1,75
Qaanaaq	1,39	1,18	0,86	7,62	1,75
Saqqaq	1,17	1,10	1,02	6,81	1,75
Ilimanaq (Ilu)	1,37	1,22	1,11	7,79	2,00
Ilulissat	1,28	1,35	1,14	7,57	2,00
Kullorsuaq	1,32	1,43	1,05	7,78	2,00
Niaqornat	1,68	1,00	0,60	8,30	2,00
Nuussuaq	1,42	1,34	1,03	8,07	2,00
Oqaatsut	1,39	1,00	1,00	7,57	2,00
Siorapaluk	1,75	1,00	0,43	8,43	2,00
Aasiaat	1,46	1,44	1,24	8,52	2,00
Iginniafik	2,05	1,00	0,50	9,70	2,25
Ikamiut	1,38	1,83	1,42	8,75	2,25
Illorsuit (Uum)	2,44	0,75	0,75	11,25	2,25
Kitsissaarsuit	1,46	1,92	1,08	8,85	2,25
Nuugaatsiaq	2,38	1,00		10,50	2,25
Naajaat	1,17	1,75	1,17	7,58	2,25
Uummannaq	1,41	1,45	1,72	8,83	2,25
Aappilattoq (Upe)	1,38	1,68	1,11	8,29	2,25
Akunnaaq	1,65	1,75	1,42	9,75	2,50
Attu	1,90	1,67	1,02	10,31	2,75
Niaqornaarsuk (Kan)	1,88	1,59	1,10	10,20	2,75
Qeqertarsuaq	1,25	0,00	0,00	5,00	2,75
Qaarsut	1,63	2,00	1,50	10,00	3,25
Kangerluk	2,05	3,00	1,40	12,60	3,50
Savissivik	2,16	2,16	1,68	12,47	3,50
Ikerasak (Uum)					
Ikerasaarsuk					
Saattut					
Sermersooq Vest					
Qeqertarsuatsiaat	1,28	1,25	0,92	7,29	1,50
Arsuk	1,55	1,08	1,04	8,33	2,25
Nuuk	1,30	1,60	1,20	8,00	2,25
Paamiut	1,51	1,15	1,10	8,29	2,25
Kapisillit					
Sermersooq Øst					
Kulusuk	1,91	0,94	0,81	9,40	1,75
Tasiilaq	1,41	1,03	1,02	7,69	2,00
Sermiligaq	2,12	0,96	0,91	10,33	2,25
Illoqqortoormiut	1,61	1,51	1,42	9,35	2,50
Kuummiut	2,05	1,41	1,11	10,73	2,75
Tiniteqilaq	2,20	1,61	1,45	11,87	3,00
Isortoq (Amm)	2,54	1,50	1,21	12,85	3,25

Ingen umiddelbare problemer	Fremadrettet opmærksomhed nødvendig	Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt	Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig
-----------------------------	-------------------------------------	---	---

Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor installationerne har ligget indenfor gruppen 0 til 1. Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor det gennemsnitlige renoveringsbehov for installationerne har ligget indenfor gruppen 1 til 1,5. Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der har været tale om et renoveringsbehov af installationerne indenfor gruppen 1,5 til 2. Og endelig har der til gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** været tale om renoveringsbehov eller manglende installationer, som har givet en værdi over 2.

Kolonnen Boligstatus siger noget om den samlede vurdering af boligens kvalitet, hvilket omfatter en vægtning af de tre tidligere nævnte parametre. Værdien 0 angiver således, at boligen som helhed ikke har behov for renovering, og værdien 3 angiver en kondemneringsmoden bolig. Det betyder, at opdelingen i forhold til de fire klasser har været således: Gruppen **Ingen umiddelbare problemer** omfatter steder, hvor boligen ligger indenfor værdierne 0 til 1. Gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** omfatter steder, hvor det gennemsnitlige renoveringsbehov har ligget indenfor gruppen 1 til 1,5. Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt** omfatter steder, hvor der har været tale om et renoveringsbehov indenfor gruppen 1,5 til 2. Og endelig har der til gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** været tale om renoveringsbehov og mangler i øvrigt, som har givet en værdi over 2.

Samlet vurdering er en sammenvejning af de fem boligmæssige parametre, idet tallene angiver, hvorledes de fire kategorier i gennemsnit bidrager til den samlede vurdering. I sammenfatningen betyder gruppen **Ingen umiddelbare problemer** således situationen, hvor ingen af de præsenterede parametre giver anledning til umiddelbar bekymring. I gruppen **Fremadrettet opmærksomhed nødvendig** findes enkelte parametre, som man i den nærmeste fremtid bør se nærmere på, men som ikke kræver umiddelbar aktion. En aktion er imidlertid nødvendig, når det gælder Gruppen **Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt**, idet der hér er indtil flere af de boligmæssige parametre, som bidrager til at skabe usikkerhed om fremtiden. Og i gruppen **Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig** er der tale om, at indtil flere – måske alle – parametre bidrager til at skabe boligmæssige problemer, som kræver at der tages tiltag til forandring. Men som nævnt i indledningen er det vigtigt at holde for øje, at oversigten udelukkende omfatter boligstøttehuse og derfor ikke kan generaliseres til alle typer af boliger de enkelte steder.

Sammenfatning

Med udgangspunkt i de fire opgørelser vedrørende boliger, sociale forhold, økonomi og demografi er resultaterne sammenfattet i tabellen overfor. Hver af de fire opgørelser er opsummeringskolonnen overført til tabellen, og ud fra værdierne i hver af kolonnerne er der sket en sammenvejning af de fire kategorier til den **samlede vurdering**, som vises i sidste kolonne. Der er ikke foretaget nogen vægtning af de enkelte opsummeringer, da det ikke på forhånd er givet, hvad man vil lægge vægt på som centrale parametre for de enkelte steder.

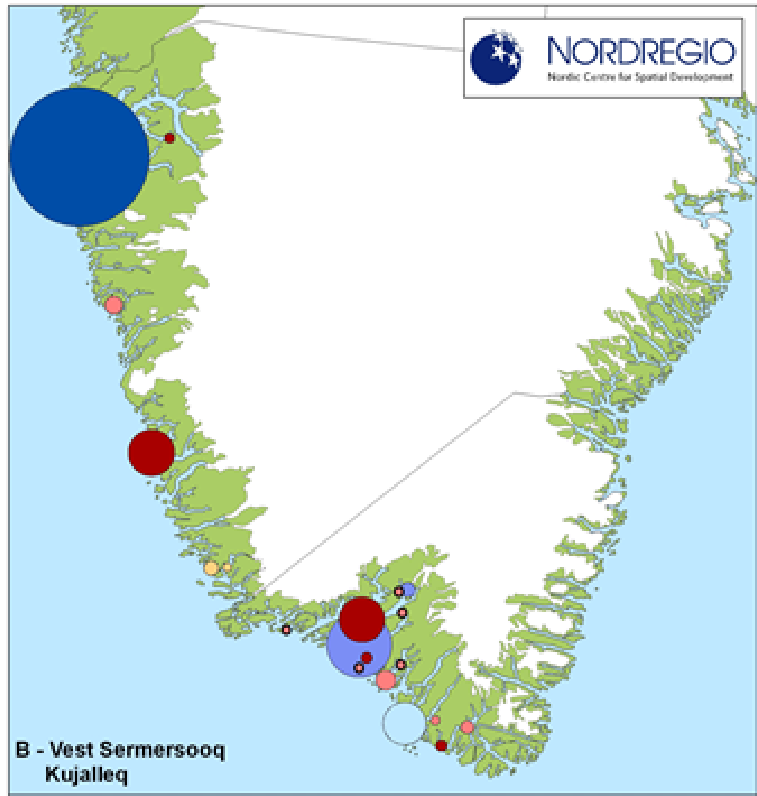
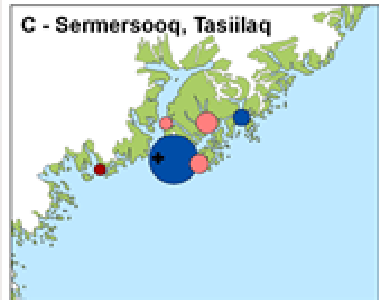
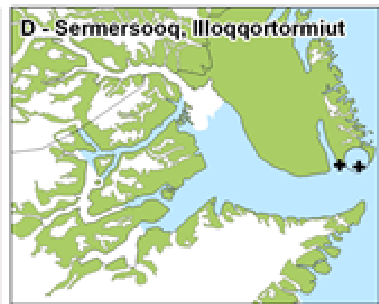
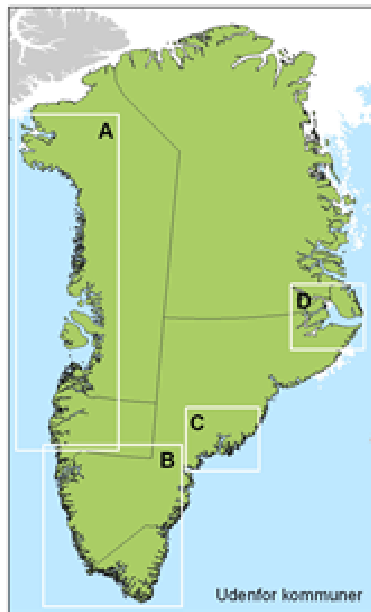
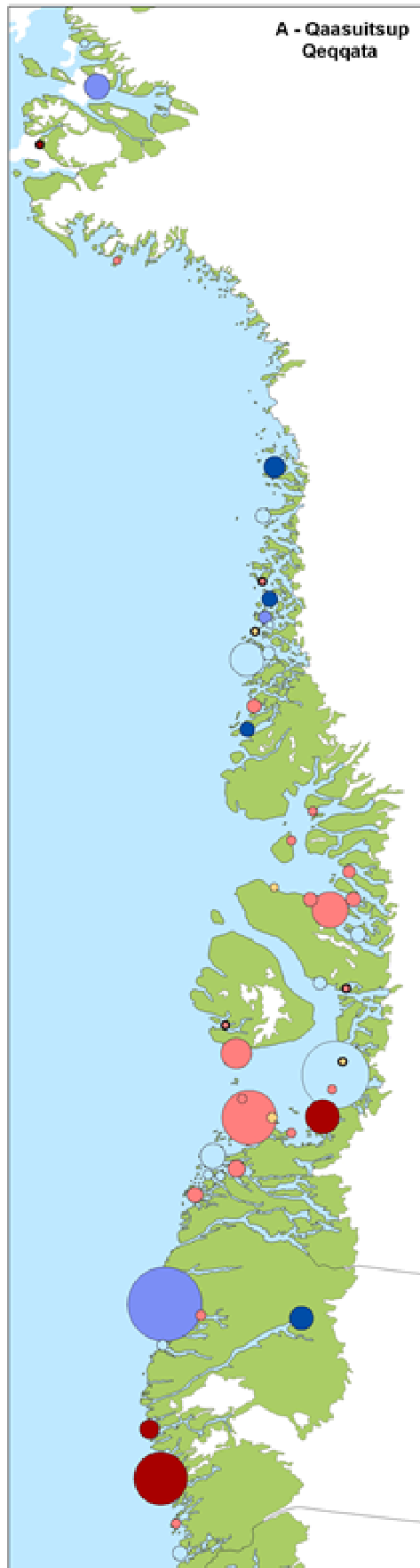
Ingen umiddelbare problemer
Fremadrettet opmærksomhed nødvendig
Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt
Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig

Men som det fremgår, er det i høj grad økonomien og demografien samt de sociale forhold i forbindelse med økonomien, som spiller en afgørende rolle for slutresultatet. I kraft af at ingen af stederne ligger entydigt indenfor nogle af de fire vurderingsgrupper, betyder det, at den samlede vurdering i høj grad kommer til at operere med to hovedgrupper: de steder som fremadrettet kræver opmærksomhed, og de steder som aktuelt har et sådant behov.

Hvad der ikke fremstår så klart ud fra opgørelserne, men som har været nævnt i flere af kommentarerne, er, at der er enkelte af faktorerne, som især spiller en væsentlig rolle for udfaldet, ikke mindst fordi der er tale om tæt sammenhæng mellem eksempelvis enkelte demografiske og økonomiske faktorer, som det kan være vigtigt at få et overblik over for at kunne fastlægge årsags- og virkningssammenhænge.

SAMMENFATNING					
STED	Boliger	Sociale forhold	Økonomi	Demografi	Samlet vurdering
Kujalleq					
Qaortoq	2,0	2,2	2,5	1,3	2,0
Narsarsuaq	2,3	1,4	2,6	1,8	2,1
Nanortalik	2,0	2,2	2,6	1,7	2,2
Qassarsuk	2,3	2,8	1,8	3,5	2,5
Narsaq	2,0	3,2	3,0	2,2	2,7
Qassimiut	1,5	3,4	2,5	3,0	2,7
Alluitsup Paa	2,3	3,8	2,8	2,7	2,9
Ammassivik	1,8	3,0	3,5	2,7	2,9
Igaliku		3,6	1,8	3,8	2,9
Tasiusaq (Nan)	1,8	3,4	3,3	3,0	3,0
Saarloq	3,0	3,2	3,0	2,8	3,0
Eqalugaarsuit	2,0	3,4	3,0	3,5	3,0
Aappilattoq (Nan)	2,5	4,0	3,6	2,2	3,1
Narsarmijit (Narsaq Kujal)		3,4	3,4	2,8	3,2
Qeqqata					
Sisimiut	2,3	2,2	2,3	1,5	2,0
Kangerlussuaq		1,0	2,8	2,3	2,2
Atammik	2,8	2,2	2,5	2,0	2,3
Itilleq	2,0	2,2	2,6	2,5	2,4
Maniitsoq	2,3	2,8	2,6	1,8	2,4
Sarfannuguit	2,0	2,4	2,8	2,3	2,4
Kangaamiut	2,5	2,2	2,5	2,7	2,5
Napasooq	2,8	2,4	2,3	3,3	2,7
Qaasuitsup					
Ilulissat	2,0	2,2	1,6	1,5	1,8
Innaarsuit	1,3	1,6	2,3	2,0	1,9
Tasiusaq (Upe)	1,5	1,8	1,8	2,5	1,9
Upernavik	1,5	2,4	2,1	1,7	2,0
Saattut		2,4	1,8	2,0	2,0
Ukkusissat	1,5	2,4	2,3	1,7	2,0
Illorsuit (Uum)	2,3	2,0	2,0	2,0	2,0
Saqqaaq	1,8	2,8	2,0	1,7	2,0
Kitsissuarsuit	2,3	2,0	2,1	2,2	2,1
Qeqertaq	1,8	1,6	2,3	2,7	2,1
Uummanaaq	2,3	2,2	2,3	2,0	2,2
Ikerasak (Uum)		2,2	2,4	2,0	2,2
Ikerasaarsuk		2,2	2,1	2,3	2,2
Qasigiannuguit	1,3	3,0	2,4	2,0	2,2
Aasiaat	2,0	3,0	2,3	2,0	2,3
Qaanaaq	1,8	2,8	2,8	1,8	2,3
Qaarsut	3,3	2,4	2,1	2,2	2,4
Niaqornat	2,0	2,4	2,8	2,5	2,5
Nuugaatsiaq	2,3	2,8	2,9	1,8	2,5
Kangerluk	3,5	1,2	2,9	2,5	2,5
Kangersuatsiaq	1,5	3,0	2,8	2,5	2,5
Nutaarmiut	1,5	2,4	3,0	2,7	2,5
Qeqertarsuaq	2,8	2,8	2,5	2,2	2,5
Ilimanaq (Ilu)	2,0	3,6	2,3	2,5	2,6
Aappilattoq (Upe)	2,3	2,8	2,9	2,2	2,6
Iginniarfik	2,3	2,2	2,9	2,8	2,6
Kangaatsiaq	1,8	2,6	3,0	2,7	2,6
Upernavik Kujalleq	1,5	2,8	3,0	2,8	2,7
Niaqornaarsuk (Kan)	2,8	3,4	2,3	2,7	2,7
Nuussuaq	2,0	3,2	3,1	2,2	2,7
Ikamiut	2,3	3,0	3,0	2,5	2,7
Kullorsuaq	2,0	2,6	3,1	2,8	2,7
Siorapaluk	2,0	2,6	3,5	2,3	2,7
Akunnaaq	2,5	3,2	3,1	2,3	2,8
Oqaatsut	2,0	2,2	3,0	3,7	2,8
Attu	2,8	4,0	2,8	2,2	2,9
Naajaat	2,3	3,4	3,1	2,7	2,9
Savissivik	3,5	2,6	3,3	2,7	3,0
Sermersooq Vest					
Nuuk	2,3	2,0	2,3	1,3	2,0
Qeqertarsuatsiaat	1,5	3,0	2,3	2,0	2,2
Arsuk	2,3	2,8	2,0	2,5	2,3
Paamiut	2,3	3,4	2,3	2,0	2,4
Kapisillit		3,4	2,8	2,5	2,8
Sermersooq Øst					
Tasiilaq	2,0	3,2	2,5	1,8	2,4
Illoqqortoormiut	2,5	3,0	2,9	2,0	2,6
Kulusuk	1,8	3,8	3,3	2,0	2,8
Sermiligaaq	2,3	3,8	3,3	2,2	2,9
Tiniteqilaq	3,0	2,4	3,6	2,3	2,9
Kuummiut	2,8	3,6	3,1	2,7	3,0
Isortoq (Amm)	3,3	2,8	3,4	3,0	3,1

0,5-1,5 Ingen umiddelbare problemer	1,5-2,5 Fremadrettet opmærksomhed nødvendig	2,5-3,5 Aktuel opmærksomhed og eventuel indsats tiltrængt	3,5-4,5 Opmærksomhed og eventuel indsats er meget nødvendig
--	--	--	--

Total befolkningsændring
Årlig gennemsnitsændring, i %

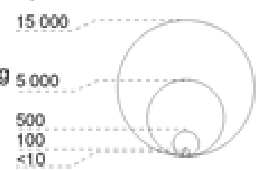
Cirkelens størrelse er relativ til det totale antal personer i landsbyen 1. januar 2009.

Total befolkningsstigning i 1990-2009

- stabil befolkningsstigning
- med nedgangs perioder; 2005-2009 stigning
- med befolkningsnedgang i 2005-2009

Total befolkningsnedgang i 1990-2009

- med befolkningsstigning i 2005-2009
- med stignings perioder; 2005-2009 nedgang
- stabil nedgang

Kilde: Grønlands statistik
© Nordregio & NLS Finland

+ Bygden nedlagt i perioden 1990-2009

